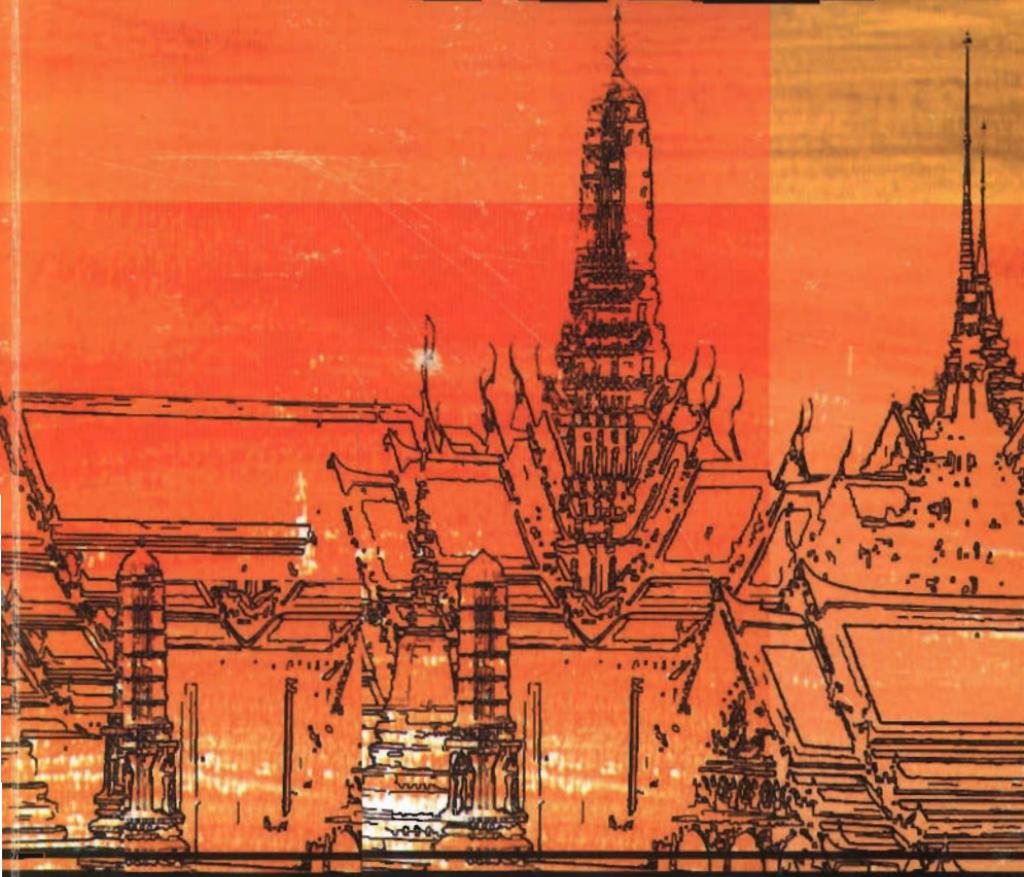

มนหาราช และ จัตุรากสีบทาร ปรีดิ-พนวยคง

มหาราชและรัตนโกสินทร์

ปรีดี พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

 www.prdi-phoansuk.org
ChangeFusion OPENBASE.in.th

มหาราชและรัตนโกสินทร์

ปรีดิ พนมยงค์

คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาติไทย
นายปรีดิ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาติไทย
นายปรีดิ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

(๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ - ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓)

และในวาระที่องค์การยูเนสโกบรรจุชื่อไว้ใน

ปฏิทินการเฉลิมฉลองบุคคลสำคัญของโลก (ค.ศ. ๒๐๐๐ - ค.ศ. ๒๐๐๑)

หนังสือชุดครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาติไทย นายปรีดิ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

มหาราชและรัตนโกสินทร์

ปรีดิ พนมยงค์

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ISBN : 974-7833-72-7

พิมพ์ครั้งแรก มิถุนายน ๒๕๗๕

พิมพ์ครั้งที่สอง มิถุนายน ๒๕๘๓

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์ : คณะกรรมการดำเนินงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาติไทย สถาบันปรีดิ พนมยงค์ จังหวัดกาญจนบุรี

ภาคเอกชน <http://www.pni.or.th>

ประธานกรรมการ : สุลักษณ์ ศิริรักษ์

กรรมการและเลขานุการ : พิกพ คงไชย

ผู้จัดพิมพ์รวม : สถาบันปรีดิ พนมยงค์

๖๕/๑ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงวัฒนา

โทรศัพท์ ๐๘๑-๓๔๒๐-๑ โทรสาร ๐๘๑-๓๔๔

E-mail : pridi_institute@hotmail.com

ดำเนินการผลิต : โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่

สำหรับเด็กและเยาวชน

ประธาน : พิกพ คงไชย

บรรณาธิการ : สันติสุข โลภณลิริ

กองบรรณาธิการ : กานต์ คงไชย สุจิต พรหมเกิด

แบบปก : สุวัณน์ วัฒนลิน

ดำเนินการผลิตร่วม : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก

๑๙๙๕/๑๙๙๘ ช.จรัสลาภ ถ.สิรินธร แขวงบางบำหรู เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์ : ๐๘๑-๑๗๗๔ โทรสาร ๐๒-๖๔๔ E-mail : cpublish@ffc.or.th <http://wwwffc.or.th>

รูปเล่ม : บริษัท ปาปีรุส พับลิเคชั่น จำกัด โทรศัพท์ ๐๒-๕๕๗๗๗

พิมพ์ : เรือนแก้วการพิมพ์ โทรศัพท์ ๐๘๑-๑๕๕๐๓

จัดจำหน่าย : บริษัทเคล็ดไทย จำกัด โทรศัพท์ ๐๒-๕๕๗๖-๔๐

คำนำ

นายปรีดี พนมยงค์ มีคุณสมบัติที่ดูเหมือนขัดแย้งในตัวเอง คือมีทั้งความเป็นนักอภิวัฒน์และความเป็นนักประชาธิรัฐแบบโบราณ คุณสมบัติประการแรกของท่านนั้นเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป แต่คราวเล่าจะคาดคิดว่า บุคคลผู้สำเร็จดอกรเตอร์อังดรูว์ส์จากฝรั่งเศส และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยสู่การเมืองยุคใหม่ก่อนหน้าผู้นำอีกหลายประเทศในเอเชีย จะเป็นคนๆ เดียวกับบุคคลผู้รับรู้ไทยดีและโบราณราชประเพณอย่างลึกซึ้ง

แต่ทวิลักษณ์ดังกล่าวไม่น่าแปลกแต่อย่างใด หากเข้าใจในคติที่ว่า “บุคคลสามารถมองอนาคตข้างหน้าได้ยาวไกลเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับว่า บุคคลผู้นั้นสามารถย้อนหลังไปในอดีตได้ไกลแค่ไหน”

จึงกล่าวได้ว่า นายปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลประเททที่แม้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ก้าวไกลเพียงใดก็ไม่ทดสอบทั้งรากฐานอันดงในอดีตของชาติดิน จึงนับว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้มีปัญญาประกอบด้วยสติอย่างสมบูรณ์

ในช่วงที่มีบทบาทในการบริหารบ้านเมือง นายปรีดีฯ ไม่เพียงเป็นผู้นำพาราประชชาติสูมิตรใหม่เท่านั้น หากยังทำหน้าที่เป็นสติและทางเลือกให้แก่สังคมในยามที่คนไทยบางเหล่าในยุค “เชื้อผู้นำชาติพันภัย” หันเหลี่ยมในทางชาตินิยมและฝักใฝ่ส่วนรวม นายปรีดีฯ ทำหน้าที่เป็น “สติสังคม” เรียกร้องให้ประเทศไทยวางแผนเป็นกลาง ยึดถือหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับนานาชาติ

ในยามที่คนไทยบางเหล่าเออนเอียงไปในทางลัทธิเชื้อชาตินิยมที่รั้งบาลปลุกปั่น นายปรีดีฯ กลับพยายามเหนี่ยวรั้งให้คนไทยมีสติ มีเมตตาธรรม ยึดมั่นในหลักการอยู่ร่วมกันระหว่างเชื้อชาติภายในได้รับบรมโพธิสมการที่ยึดถือเป็นประเพณีมาแต่โบราณ

ในวาระครบรอบ ๒๐๐ ปี ของกรุงเทพฯ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๗๕ ความเป็นผู้มีสติประภากับด้วยปัญญาของนายปรีดี พนมยงค์ ได้แสดงออกอย่างหนักแน่น อีกครั้ง ในงานเขียนของท่านเรื่อง มหาราชและรัตนโกสินทร์

หนังสือเล่มนี้ เป็นการเสนอความเห็นของท่านต่อรัฐบาล ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส ผู้ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา กิจราชการแผ่นดินตลอดไป

ความจริงก็คือ ความเห็นของท่านรัฐบุรุษอาวุโส มีต่อสถาบันหลักของบ้านเมือง แสดงออกอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เป็นมิติเดียว วิจารณญาณอันเหมาะสม ปราศจากอุดติoid จนยกที่บรรดาบุคคลผู้ทำตนเป็น “ราชนิยมเกินกว่าราช” (Ultra Royalists) จะเข้าใจได้

บัดนี้เป็นวาระที่รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ มีอายุครบ ๑๐๐ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๘๓ (ค.ศ. ๒๐๐๐) ทางโครงการจัดทำสื่อฯ เห็นสมควรนำผลงานชิ้นนี้ของท่านมาจัดพิมพ์ใหม้อีกครั้ง เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของท่าน นอกจากนี้อีกความเป็น “ผู้อภิรักษ์” นั่นคือ อัจฉริยภาพแห่งประชาญผู้ประภากับด้วยสติและความสุขุมคัมภีรภาพ อันเป็นคุณลักษณะที่ขาดหายไปในสังคมไทย แม้จะนะกำลังก้าวเข้าสู่กาลที่เรียกว่าสหสวรรษใหม่ ก็ตาม

ภาคผนวกในหนังสือเล่มนี้เป็น “งานแสดงนิทรรศการภาพคิลปะรัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ เนื่องในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล” ทั้งนี้เพื่อเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ของการรังสรรค์กิจกรรมต่างๆ เนื่องในวาระแห่งการฉลองฯ และสุดท้ายรติคุณ โดยจะได้ประมวลข่าวและกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น นำมาขยายต่อพิมพ์ในภาคผนวกของหนังสือชุด “ครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส สำหรับเด็กและเยาวชน” เล่มอื่นๆ ต่อไป

โครงการจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ
นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสสำหรับเด็กและเยาวชน

คำ เตือน

(การพิมพ์ครั้งที่ ๑)

โครงการ “ปรีดิ พนมยงค์ กับสังคมไทย” ได้รับการก่อตั้งขึ้นมาจากการรวมตัวของนักวิชาการและปัจญานุชนกลุ่มนหิ่งในรูปของคณะกรรมการโครงการ “ปรีดิ พนมยงค์ กับสังคมไทย” เพื่อที่จะตระเตรียมและดำเนินการโครงการวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทและผลงานของนายปรีดิ พนมยงค์ ที่มีต่อสังคมไทย การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๗๕ เป็นต้นมา และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทางออกในอนาคตของสังคมไทย ผลงานการดำเนินโครงการนี้จะนำมาจัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในโอกาสที่ นายปรีดิ พนมยงค์ มีอายุครบ ๘๕ ปี ใน พ.ศ. ๒๕๙๓

นายปรีดิ พนมยงค์ เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการวางแผนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๕๗๕ จากระบบสมบูรณ์ณาญาลีธิราชมาเป็นระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหาภัตตริย์เป็นประมุข เป็นผู้ที่ได้วางรากฐานทางด้านระบบธุรกรรมนฐาน ตลอดจนมีบทบาทที่สำคัญกับประชาชนไทยคนอื่นๆ ในการต่อสู้เพื่อรักษาเอกราชและอธิปไตยของประเทศไทยในสมัยสังคมโลก ครั้งที่สอง ฯลฯ

บทบาทของนายปรีดิ พนมยงค์ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นสิ่งที่แสดงถึงการทุ่มเทกำลังสติปัญญา ความรู้ และความสามารถของนายปรีดิ พนมยงค์ ให้กับการสร้างสรรค์ประเทศชาติเพื่อความเจริญก้าวหน้าเป็นการส่วนรวม คณะกรรมการฯ จึงหวังที่จะให้ผลงานของการดำเนินโครงการฯ นี้เป็นการแสดงถึงบทบาทและผลงานของนายปรีดิ พนมยงค์ ที่มีต่อสังคมไทย เนื่องในโอกาสที่ก้าวมาแล้วข้างต้น

เนื้อหาของโครงการ “ปรีดิ พนมยงค์ กับสังคมไทย” ประกอบไปด้วย

การศึกษาวิจัยในโครงการอย ๕ โครงการดังต่อไปนี้

(๑) โครงการศึกษาวิจัยชีวประวัติและผลงานของนายปรีดี พนมยงค์
(๒) โครงการจัดพิมพ์งานเขียนของนายปรีดี พนมยงค์ ในรูปเล่มที่สมบูรณ์โดยจัดแบ่งตามประเภทของงานเขียน

(๓) โครงการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพลังค์คนไทยเรื่อง “เศรษฐศาสตร์การเมืองสยาม ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน”

(๔) โครงการสัมมนาบทความทางวิชาการเกี่ยวกับสภาพลังค์คนไทยเรื่อง “ลังค์ไทย : ความชัดแย้งกับพัฒนาการ”

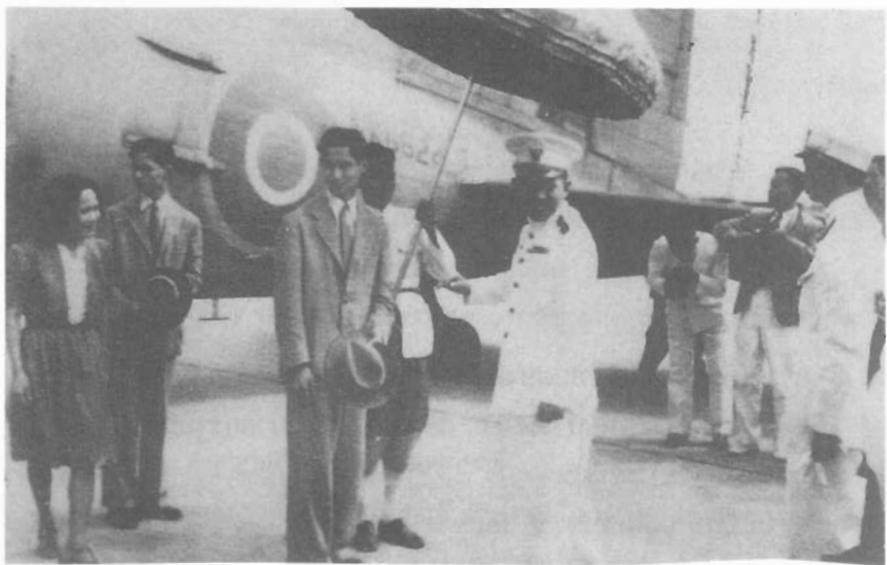
(๕) โครงการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทางออกในอนาคตของลังค์คนไทยเรื่อง “เค้าโครงการพัฒนาลังค์คนไทย”

อนึ่ง เพื่อเป็นการชี้แจงวัตถุประสงค์และเนื้อหาของการดำเนินงานโครงการ “ปรีดี พนมยงค์ กับลังค์คนไทย” ตลอดจนเป็นการเริ่มต้นส่วนหนึ่งของการดำเนินการโครงการจัดพิมพ์งานเขียนของนายปรีดี พนมยงค์ ทางคณะกรรมการฯ จึงมีมติที่จะจัดพิมพ์งานเขียนของนายปรีดี พนมยงค์ ในเรื่อง “มหาraz และรัตนโกสินทร์ และในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ ทางคณะกรรมการฯ ได้เรียนขออนุญาตแล้วจากนายปรีดี พนมยงค์

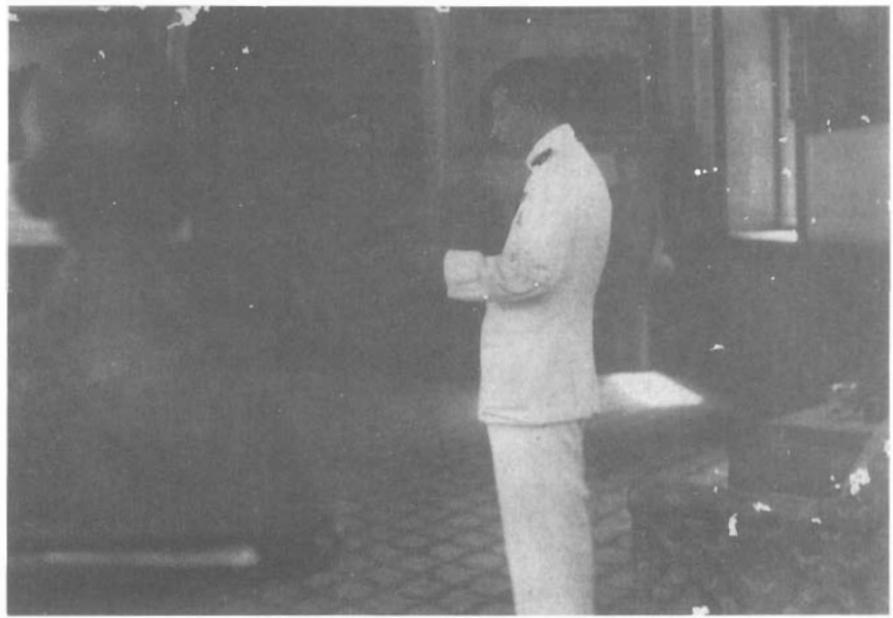
คณะกรรมการโครงการ “ปรีดี พนมยงค์ กับลังค์คนไทย”

สารบัญ

● ความเห็นนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส	๑
ฉบับ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ เสนอฯ นายกรัฐมนตรี	
● หมายเหตุเรื่องมหาราช	๔๔
● ความเห็นเพิ่มเติมฉบับ ๖ มีนาคม ๒๕๒๕	๕๘
● ความเห็นเพิ่มเติมฉบับ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕	๖๔
● ความเห็นเพิ่มเติมฉบับ ๒๙ มีนาคม ๒๕๒๕	๗๑

นายบรีด พนมยงค์ รับเลตเติ้ลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ท่านที่ติด สมเด็จพระบูชา และ
สมเด็จพระราชชนนี เลตเติ้ลนิวัตสุประเทศาเมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

นายบรีด พนมยงค์ ผู้อำนวยการแผนพรมองค์
กำลังให้โอวาทคณบัญชิดนารายาง อภัยวงศ์ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๗

ความเห็นนายปรีดิ พนมยงค์

รัฐบุรุษอาวุโส

เสนอ

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

เรื่อง

“ไม่สมควรลดพระเกียรติของพระมหาราชาธิราช, ของพระสยามมินทราธิราช และของพระมหาพุทธธาราธิราช, ลงมาเป็นเพียง “มหาราช” และขอให้สอบสวน หลักฐานประวัติศาสตร์แท้จริงว่า ซื้อกรุ่นรัดโนโภสินทร์ตั้งขึ้นเมื่อใด เพื่อฉลอง วันครบรอบ ๒๐๐ ปีให้ถูกต้อง”

๒ มหาราชและรัตนโกสินทร์

(สำเนา)

ด่วน

173, avenue Aristide Briand
92160-ANTONY
FRANCE

วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๗๕

เรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี*

เรื่อง

ไม่สมควรลดพระเกียรติของพระมหาราชาธิราช, ของพระสยามมกุฎราชิ
ราช, และของพระมหาพุทธราชบูรพา ลงมาเป็นเพียง “มหาราช”, และขอให้
สอบถามหลักฐานประวัติศาสตร์แท้จริงว่า ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งขึ้นเมื่อใด
เพื่อฉลองวันครบรอบ ๒๐๐ ปีให้ถูกต้อง

เมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๗๕ ข้าพเจ้านายปรีดี พนมยงค์
ได้ทราบความจากเอกสารคณะอนุกรรมการประชาลัมพันธ์งานสมโภชกรุง
รัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี และต้อมาเมื่อวันที่ ๓๐ เดือนนัน ข้าพเจ้าทราบความ
จากนิตยสาร “ศิลปวัฒนธรรม” ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนมกราคม
๒๕๗๕ ภายใต้หัวเรื่อง “รายงานพิเศษ” ซึ่งได้แจ้งความเป็นมาของการที่คณะ
รัฐมนตรีได้ลงมติให้ถวายพระราชสมัญญาพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล
อดุลยเดช “สมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช”

ดังนั้นข้าพเจ้าในฐานะราชนครไทย และในฐานะที่ข้าพเจ้ายังคงเป็นรัฐบุรุษ
อาวุโสสูงต้องตามกฎหมาย โดยประกาศพระบรมราชโองการลงวันที่ ๘
ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๔ มีความว่า

* ขณะนั้นพลเอก แปรรัตน์ สุจานันท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

“ประกาศ
อันน้อมทิดล

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันน้อมทิดล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชนิรันดร์ เห็นว่า นายปรีดิ พนมยงค์ ได้เคยรับหน้าที่
บริหารราชการแผ่นดินในตำแหน่งสำคัญฯ มาแล้วหลายตำแหน่ง จนในที่สุด
ได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่ง จนในที่สุด
แทนพระองค์ และปรากฏว่า ตลอดเวลาที่นายปรีดิ พนมยงค์ ดำรงตำแหน่ง¹
เหล่านี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความจงรักภักดีต่อ²
ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็นที่
ประจักษ์ในความปรีชาสามารถบำเพ็ญคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็น
อelon ประการ

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องนายปรีดิ พนมยงค์ ไว้ใน
ฐานะรัฐบุรุษอาวุโส และให้มีหน้าที่รับปรึกษา กิจราชการแผ่นดินเพื่อความ
วัฒนาทางของชาติสืบไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๖
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน
ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี”

ข้าพเจ้าจึงเสนอความเห็นมาขยับรัฐบาลเรื่อง “ไม่ควรลดพระเกี้ยรติของ
พระมหาราชาริราช, ของพระสยามราชนิรันดร์, และของพระมหาพุทธบางกร
ลงมาเป็นเพียง “มหาราช”, และขอให้สอนส่วนหลักฐานประวัติศาสตร์แท้จริง
ว่า ซึ่งกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งขึ้นเมื่อใดเพื่อฉลองวันครบรอบ ๒๐๐ ปีให้ถูกต้อง”

๔ มหาราชนและรัตนโกสินทร์

ขอท่านและคณะรัฐมนตรีและราษฎรทั้งหลายโปรดพิจารณาดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ไม่สมควรลดพระเกียรติของพระมหาราชชาธิราช, ของพระสยามินทรชาธิราช, และของพระมหาพุทธบาทงกุร ลงเป็นเพียง “มหาราชน”

๑.๑

บรรทัดฐานเมื่อครั้ง พ.ศ. ๒๕๗๕

เมื่อเสร็จลิ้นพระราชพิธีพระราชทานและฉลองรัฐธรรมนูญฉบับ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๗๕ แล้ว พระยามโนปกรณ์ นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ได้สั่งให้ข้าพเจ้าเสนอความเห็นว่า สมควรหรือไม่ที่จะถวายพระเกียรติยศ “มหาราชน” แด่พระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าเจ้าอยู่หัว เพราะพระองค์ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงแก่อาณาประชาราษฎร ให้เปลี่ยนการปกครองจากระบบสมบูรณ์ยาลิธิราชย์มาเป็นระบบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ข้าพเจ้าจึงทำบันทึกฉบับลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๗๕ เสนอพระยามโนปกรณ์ฯ นายกรัฐมนตรี ดังที่นิตยสาร “ข่าวจตุรลักษณ์” ได้นำสำเนาบันทึกฉบับนั้นลงพิมพ์ในฉบับที่ ๒๐ ปีที่ ๑ ประจำวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๗๖ ซึ่งข้าพเจ้าได้อัดสำเนาภาพเอกสารนั้นแนบมาเป็นเอกสารหมายเลข ๑ ต่อท้ายจดหมายฉบับนี้

เพื่อสะท้อนแก่การพิจารณาของท่าน ข้าพเจ้าขอให้ท่านโปรดพิจารณาความสำคัญในบันทึกนั้นเป็นประเด็นเริ่มแรกก่อน ดังต่อไปนี้

(๑) ข้อ ๑. แห่งบันทึกนั้นข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ว่า

“ข้าพเจ้าเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งในหลักการที่จะถวายพระเกียรติยศแด่พระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ ให้สูงยิ่งขึ้น เพราะทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่ประชาชนชาวไทยให้ได้มีระบบปกครอง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนหลักมูลที่ก้าวหน้า”

(๒) ข้อ ๒. แห่งบันทึกนั้นข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ว่า

“แต่การที่จะถวายพระเกียรติยศทรงเป็นเพียง “มหาราชน” นั้น ข้าพเจ้าเห็นว่ามิใช่เป็นการเพิ่มพระเกียรติที่ทรงมีอยู่แล้วนั้น หากยังเป็นการลดพระ

เกียรติที่พระองค์ทรงมีอยู่ก่อนแล้ว เพาะเหตุประการต่อไปนี้

“ประการที่ ๑ พระมหากรชัตวิริย์ไทยทุกพระองค์อย่างน้อยที่สุดก็ดำรงอิศริยยศเป็นมหาราช” ดังที่ชาวสยามถวายพระพรในมงคลสมัยต่างๆ ด้วยคำบากลีว่า

“พิมายุโก โตตุ มหาราชา” แปลว่า “ขอให้พระมหาราชทรงมีพระชนมายืนนาน”

“ทั้งนี้แสดงว่า ราชภูมิสยามได้ถวายพระเกียรติแด่พระมหากรชัตวิริย์ว่า ทรงดำรงเป็น “มหาราช” อยู่แล้ว”

“ประการที่ ๒ ทรงประจำพระองค์พระมหากรชัตวิริย์นั้นเรียกว่า “ธงมหาราช” มาแล้วตั้งแต่โบราณกาล ต่อมานิรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงบัญญัติ พ.ร.บ. ธงขึ้นนั้น ทรงประจำพระองค์ก็เรียกตามพระราชนประเพณีว่า “ธงมหาราช” แม้ว่าในรัชกาลที่ ๖ และในรัชกาลที่ ๗ ได้ทรงแก้ไข พ.ร.บ. บางประการ แต่ธงประจำพระองค์ก็ยังเรียกว่า “ธงมหาราช”

“ทหาร, เสือป่า, ลูกเสือ, ได้รับการสอนให้เคารพ “ธงชาติ” และ “ธงมหาราช”

“ทั้งนี้แสดงว่า พระมหากรชัตวิริย์สยามทรงเป็น “มหาราช” อยู่แล้ว”

“ประการที่ ๓ ถ้าผู้ใดศึกษาพระปรมาภิไธยของพระมหากรชัตวิริย์ไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนั้น ก็ยอมทราบว่า ปวงชนชาวสยามได้ถวายพระเกียรติยศแด่พระมหากรชัตวิริย์ในพิธีราชาภิเชกหรือปราบดาภิเชกให้ทรงดำรงอิศริยยศสูงกว่ามหาราช บางพระองค์ก็ทรงเป็นถึง “พระมหาจักรพรรดิราชอาธิราช”

“คำว่า “ราชอาธิราช” เป็นศัพท์สนธิระหว่างคำว่า “ราชा+อธิ+ราช”, “อธิ” เป็นศัพท์บาลีลันอกฤตแปลว่า “ยิ่งใหญ่” คำว่า “ราชอาธิราช” จึงแปลว่า “ราชาที่ยิ่งใหญ่เหนือกว่าราชทั้งหลาย” ซึ่งยิ่งใหญ่เหนือกว่าพระมหากรชัตวิริย์ที่ทรงเป็นเพียง “มหาราช” เท่านั้น บางพระองค์ทรงเป็น “พระมหาจักรพรรดิราชอาธิราช” นั้น ก็ยิ่งใหญ่เหนือกว่า “ราชอาธิราช”

๖ มหาราชและรัตนโกสินทร์

“ประการที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกซึ่งเป็นพระมหาชนชติริยรัชกาลที่ ๑ แห่งพระราชวงศ์จักรี ทรงมีพระปรมາภิไธยเมื่อโปรดฯ กิจเชกคดังต่อไปนี้

“พระบาทสมเด็จพระบรมราชาธิราชรามาธิบดี ศรีสินทรมหาจักร พระติราชาธิบดินทร ธรรมนิทราราช.....ธรรมิกราชาธิราช.....บรมบพิตร พระพุทธเจ้าอยู่หัว”

“(โปรดดูพระราชบรมภารภกุญญาภัยตราสามดวง)”

“ทั้งนี้พระองค์ทรงเป็น “บรมมหาจักรพระติราชาธิบดินทร ธรรมนิทราราช” ที่ยิ่งใหญ่กว่า “มหาราช” และ “อธิราช”

“พระมหาชนชติริยที่ทรงสืบพระราชลั่นดติวงศ์ต่อๆ มาต้นนี้ ทรงมีพระปรมາภิไธยซึ่งแปลเป็นไทยว่า พระองค์ทรงดำรงพระราชนอศิริยศให้ยิ่งกว่า “มหาราช”

“แม้ว่ารัชกาลที่ ๖ จะได้ทรงเปลี่ยนพระปรมາภิไธยของพระมหาชนชติริย แห่งพระราชวงศ์จักรีให้เขียนตันด้วย “พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร.....” แต่ในเนื้อความต่อมาต้นก็มิได้ลดพระเกียรติลงมาเป็นเพียง “มหาราช” เท่านั้น (ขอให้ผู้สนใจศึกษาพระปรมາภิไธยของพระมหาชนชติริยแห่งพระราชวงศ์จักรีทุกๆ พระองค์ให้ถี่ถ้วนด้วย)

“ประการที่ ๕ โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระปักกेल้าฯ นั้น ประชาชนชาวสยามได้ถวายพระปรมາภิไธยในพิธีบรมราชาภิเษกกว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก นหันตเดชนติลกรามาธิบดี...สกলมให้ครุณหาสวามินทร์มเหศวรรวมทินทร์มหาราชามาธิบดี ราชวะโรดม บรมนาถชาติอาชันยาศรัย พุทธิไตรยรัตนศรณะรักษ์...สกกลไคลมหาธัชญาธิบดินทร ปรมินทรธรรมมิกมหาราชาธิราช บรมนาถบพิตรพระปักกेल้าเจ้าอยู่หัว”

“ทั้งนี้แสดงชัดเจนว่า พระองค์ทรงเป็น “มหาราชาธิราช” คือ ยิ่งใหญ่กว่ามหาราชและอธิราชทั้งหลาย

“สภាអຸ້ພະນາຈຸກໄດ້ລົງມິເບີນເອກັນທີໃນກາຣຈາກີພຣມາກີໄຮຍຂອງພຣະບາທສມເຕົຈພຣະປກເກລ້າ ຕາມມິຂອງປຣະຈານຈາວສຍານນັ້ນໄວ້ໃນຄໍາພຣະຈປຣາກແທ່ງຮູ້ຮຣມນູ້ອຸບປ້າບ ១០ ອັນວາຄນ ២៤៧៥”

(๓) ເກື່ອງກັບຄວາມຄົດຂອງພວກຕ້ອງກາຣເອາຍໆຢ່າງຝ່ຽ້ງໃນກາຣຕ່ອຫ້າຍພຣະນາມກັບຕັດຮີຍວ່າ “The Great” (ຝ່ຽ້ງເຄລ “Le Grand”) ນັ້ນ ຂ້າພເຈົ້າໄດ້ກລ່າວໄວ້ໃນຂ້ອ ៣ ແທ່ງບັນທຶກນັ້ນດັ່ງຕ່ອໂປນ໌

“ສ່ວນຄວາມເຫັນຂອງຜູ້ອ້າງຕ້ວອຍໆຢ່າງຂອງຍຸໂປ່ງທ່ານນາຍກຣູມນຕຣີໜີແຈງແກ່ຂ້າພເຈົ້າເມື່ອວັນກ່ອນນັ້ນ ຂ້າພເຈົ້າມີຄວາມເຫັນວ່າ ພຣະນາກັບຕັດຮີຍໃນຍຸໂປ່ງພຣະອອງຄໍທີ່ມີຕ່ອຫ້າຍພຣະນາມຕາມກາຫາຂອງປຣະເທັນໆ ຊຶ່ງກາຫາອັງກອຍເຮີຍກວ່າ “ທີ ເກຣດ” (The Great) ທີ່ອກາຫາຝ່ຽ້ງເຄລເຮີຍກວ່າ “ເລອ ກຣອງດໍ” (Le Grand) ບາງຄນອອກສໍາເນົາຍ່າງວ່າ “ເລອ ກຣອງດໍ” ກໍເປັນເຮືອງຂອງຈາວຢໂປ່ຖໍພຣະນາມຂອງພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນມີລັກຈະນະຕ່າງກັບພຣະປຣມາກີໄຮຍຂອງພຣະນາກັບຕັດຮີຍໄທຍ ຄືອ

“ປະກາຣທີ ១ ພຣະນາກັບຕັດຮີຍໃນຍຸໂປ່ງແຕ່ລະພຣະອອງຄໍເປັນຄຣິສຕຄາສນິກຈິງທຽງເລືອກພຣະນາມຂອງພຣະອອງຄໍເອງຕາມຊື່ອ “ນັກບຸບຸຍ” (ເໜັນຕໍ) ຊຶ່ງເປັນຊື່ອຄໍເດີຍວັນໆ ເພີຍພຍາກຄໍເດີຍວ່າໄວ້ຮູ້ໄມ່ເກີນ ៥ ພຍາງຄໍ ເຊັ່ນ ທລຸຍສໍ, ຍອຣັຈ, ປີເຕେວັນ, ວິລເລີຍມ, ໄລໆ

“ປະກາຣທີ ២ ພຣະນາກັບຕັດຮີຍຄຣິສຕຄາສນິກແທ່ງປຣະເທັນໆ ກົມກັກເລືອກຊື່ອຂອງພຣະອອງຄໍຕາມຊື່ອນັກບຸບຸຍທີ່ຂໍ້າໃນຮາຈວັງຄໍເດີຍວັນບ້າງ ແລະຂໍ້າກັບຮາຈວັງຄໍອື່ນບ້າງ ເຊັ່ນ ພຣະນາມ “ທລຸຍສໍ” ນັ້ນກໍມີພຣະເຈົ້າທລຸຍສໍຂອງຝ່ຽ້ງເຄລ ທລາຍພຣະອອງຄໍທີ່ຄຣອງຝ່ຽ້ງເຄລ, ພຣະເຈົ້າທລຸຍສໍທລາຍພຣະອອງຄໍທີ່ຄຣອງບາວເຮີຍ, ພຣະເຈົ້າທລຸຍສໍທລາຍພຣະອອງຄໍທີ່ຄຣອງຍັງກວີ, ໄລໆ ພຣະນາມປີເຕେວັນນັ້ນກໍມີພຣະເຈົ້າປີເຕେວັນທລາຍພຣະອອງຄໍທີ່ຄຣອງ ໂປຣດູເກສ, ພຣະເຈົ້າປີເຕେວັນທລາຍພຣະອອງຄໍທີ່ຄຣອງເຊວົ່ວເບີຍ, ໄລໆ

“ປະກາຣທີ ៣ ພຣະນາກັບຕັດຮີຍຄຣິສຕຄາສນິກຕ່າງຮາຈວັງຄໍກັນໃນປະ

๙ มหาราชและรัตนโกสินทร์

เทคโนโลยี นั้น ก็ปรากฏว่า พระมหากษัตริย์แห่งพระราชวงศ์หนึ่งทรงใช้พระนามช้ากับอีกพระราชวงศ์หนึ่ง เช่น ในประเทศไทยอังกฤษ มีพระมหากษัตริย์แห่งพระราชวงศ์ “อาโนเวอร์” ที่ทรงใช้พระนาม “约瑟夫” ๕ พระองค์ และแห่งพระราชวงศ์ “แซกซ์ โคเบอร์ก” (ต่อมาเปลี่ยนชื่อว่า “พระราชวงศ์วินเซอร์”) นั้นมีพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระนามว่า “约瑟夫” ๒ พระองค์, ในประเทศไทยแห่งศรี พระมหากษัตริย์แห่งพระราชวงศ์ “คาโรแลนเจียงส์” ทรงใช้พระนามว่า “หลุยส์” ๕ พระองค์ และแห่งพระราชวงศ์ “กาเปเชียงส์” (รวมทั้งสายบูรบองส์) ทรงใช้พระนามว่า “หลุยส์” ๑๒ พระองค์

“รัชทายาಥอีกองค์หนึ่งที่ทิวงคตก่อนเสวยราชย์ แต่พระบรมวงศานุวงศ์ยกย่องให้ทรงคักดีเสมอพระมหากษัตริย์พระนามว่า “หลุยส์ที่ ๑๗”)

“ประการที่ ๔ เนื่องจากพระนามของพระมหากษัตริย์คริสตศาสนิกชน້າ กันจึงก่อให้เกิดความสับสน ฉะนั้นพระนามได้ช้ากันมากไปในประเทศไทยโดยจึงมีเลขที่ต่อท้ายพระนามไว้ เช่น “约瑟夫ที่ ๑ สิงที่ ๖, หลุยส์ที่ ๑ สิงหลุยส์ที่ ๑๘ ฯลฯ

“ประการที่ ๕ แม้มีเลขที่ต่อท้ายพระนามไว้แล้ว แต่ราชบูรก็ตั้ง “พระนามฉายา” ตามลักษณะพิเศษของบางพระองค์ไว้ ออาทิ พระเจ้าหลุยส์แห่งฝรั่งเศส ที่มีจำนวนสิบ ๑๘ พระองค์นั้น ราชบูรก็ตั้งพระนามฉายาไว้หลายพระองค์ ออาทิ.....”

ต่อจากนั้นข้าพเจ้าได้เขียนพระนามฉายาต่างๆ กันระหว่างกษัตริย์ฝรั่งดังปรากฏรายละเอียดในบันทึกของข้าพเจ้าแล้ว

(๔) ข้าพเจ้าได้กล่าวข้อสรุปไว้ในบันทึกเสนอพระยามโนปกรณ์ฯ ดังต่อไปนี้

“สรุป

ข้าพเจ้าเห็นว่าจะไม่เป็นมงคลแก่รัฐบาลซึ่งท่านเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ในขณะนี้ และจะไม่เป็นมงคลแต่พระราชวงศ์จักริที่พระมหากษัตริย์แห่งพระราชวงศ์ซึ่งมีพระอิศริยยศสูงกว่าพระราชอยุ้งแล้วนั้นต้องถูกลดพระอิศริยยศลง

เหลือเพียงเป็น “มหาราช” เท่านั้น

อนึ่ง ถ้าจะแก้ตัวว่ารัฐบาลรู้อยู่แล้ว แต่รัฐบาลถวายพระเกียรติยศซึ่ง อีกให้หนักแน่นยิ่งขึ้น ก็จะเป็นการแก้ตัวที่ชนรุ่นหลังซึ่งได้พิจารณาหลักฐาน รอบคอบแล้วเห็นว่าจะเป็นการแก้ตัวอย่างชุ่นๆ ซึ่งจะไม่เป็นมงคลตั้งที่ข้าพเจ้า ได้กล่าวมาแล้ว

ควรมีครัวแล้วแต่จะโปรด
(ลงนาม) หลวงประดิษฐ์มนูธรรม
รัฐมนตรี"

พระยามโนปกรณ์ฯ เห็นด้วยตามที่ข้าพเจ้าเสนอ จึงได้ดัดการลดพระ เกียรติของพระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ ลงมาเป็นเพียง “มหาราช”

๑.๒

หมายเหตุของข้าพเจ้าเรื่อง “สยามินทราธิราช”

เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้าพเจ้าได้เขียนหมายเหตุท้าย เรื่องพระปรมາภิไธย ร. ๘ และ ร. ๙ ให้แก่ผู้ต้องการศึกษา ซึ่งนิตยสาร “ข่าวจดหมาย” ได้นำลงพิมพ์ในฉบับเดียวกันกับที่ได้ลงพิมพ์บันทึกของข้าพเจ้า ฉบับ ๒๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๕ ที่ข้าพเจ้าได้อ้างถึงแล้วนั้น

สารสำคัญคือ พระมหาชัตติรัชกาลที่ ๘ ทรงมีพระปรมາภิไธยว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอาณาจักรทิศล อุดลยเดชวิมล รามา ชีบดี จักรินฤทธิ์ สยามินทราธิราช พระมหาชัตติรัชแห่งประเทศไทย” และพระมหาชัตติรัชแห่งรัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระปรมາภิไธยว่า “พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาภิเบศ รามา ชีบดี จักรินฤทธิ์ สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร”

ผู้ศึกษาภาษาไทยพอสมควรย่อมทราบว่า คำว่า “สยามินทราธิราช” เป็นศัพท์สนธิระหว่างคำว่า “สยาม + อินทร + อธิราช” แปลว่า “เจ้าให้ใหญ่

ที่สุดของสยามที่ทรงยิ่งใหญ่เหนือราชอาณาจักรอย่าง “พระมหากษัตริย์ทั้งสองพระองค์” จึงทรงดำรงพระอิศริยยศสูงกว่า “มหาราช”

๑.๓

ลำดับอิศริยยศของกษัตริย์

พระประมุขของชาติไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยประมาณ ๔๐๐ ปีเป็นต้นมา นั้นได้รับนับถือลัทธิพราหมณ์ควบกันไปกับพุทธศาสนา พราหมณ์มีหน้าที่เป็น “บุตรธิดาจารย์” คือ เป็นครุภัณฑ์คำปรึกษาแด่กษัตริย์ซึ่งขับธรรมเนียม ประเพณี พิธีการต่างๆ รวมทั้งพระนามของพระประมุขแห่งชาติตามเยียงอย่างกษัตริย์ในชุมพูทวีปโบราณ (โดยประมาณคือในเดียวและปา基ลสถานปัจจุบัน)

ในสมัยโบราณนั้นชุมพูทวีปแยกออกเป็นรัฐใหญ่น้อยมากมาย ประมุขรัฐเล็กที่สุดเรียกว่า “ราช” ประมุขของรัฐที่ใหญ่กว่าเรียกว่า “มหาราช” ส่วนประมุขของรัฐยิ่งใหญ่โดยมีราชาหularyคนขึ้นอยู่ก็เรียกว่า “ราชธิราช”, ประมุขของรัฐที่กว้างใหญ่มีมหาราชและราชามากมายขึ้นอยู่ก็เรียกว่า “มหาราชธิราช”

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาชีรญาณวโรรส ได้พระราชทานพระมหาสมณนาคานุศาสน์ไว้ในเรื่อง “ความมักใหญ่นำไปสู่หายนะ” มีความตอนหนึ่งกล่าวถึงพระราชาในชุมพูทวีปที่แผ่อำนาจยึดครองรัฐต่างๆ ไว้ได้มาก แล้วก็ตั้งตนเป็น “พระเจ้าจักรพรรดิ” หรือ “พระเจ้าราชธิราช”

ในสมัยที่ลัทธิพราหมณ์เข้าสู่สยามนั้น อิศริยยศของกษัตริย์ในชุมพูทวีป มีลำดับต่างกัน คือ ราช, มหาราช, ราชธิราช, มหาราชธิราช, จักรพรรดิ ราชธิราช

คำว่า “มหาราช” จึงมิได้แปลว่า “The Great” จะเห็นได้ว่า ในสมัยที่อังกฤษปกครองอินเดียนั้น อินเดียมีราชและราชาจำนวนมาก อังกฤษให้เกียรติมหาราชหรือมหาราชเพียงเป็น “His Highness” (ท่านเจ้า) เท่านั้น โดยพระมหากษัตริย์อังกฤษทรงเป็น “พระจักรพรรดิ (Emperor) หรือ

“พระจักรพรรดินีนาถ” (Empress) ของอินเดีย เหนือราชากลเมธราชาเหล่า นั้น

ส่วนประเทศ “เนปาล” (NEPAL) ที่เป็นเอกสาราชจนถึงปัจจุบันนี้นั้น ได้ยกฐานันดรของพระประมุขแห่งชาติเป็น “มหาราชาธิราช” ชื่อชาติต่างๆ ที่ใช้ภาษาอังกฤษก็ยกย่องพระประมุขของเนปาลเป็น “His Majesty” ดังปรากฏ ในหนังสือชื่อ “The Statesman's Year Book” (หนังสือประจำปีของรัฐบูรุษ) ที่เรียกพระนามกษัตริย์เนปาลโดยดั้งต้นว่า “HM” (His Majesty) เช่น หนังสือ ที่ข้าพเจ้าอ้างนั้นฉบับ ค.ศ. ๑๙๘๙-๑๙๙๐ หน้า ๘๗๓ กล่าวไว้ดังต่อไปนี้ “RULING KING. The sovereign is HM Maharajadhiraja Birendra Bir Bikram Shah Dev.”

แปลเป็นภาษาไทยว่า

“กษัตริย์ที่ทรงราชย์ ผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุด คือ พระบาทสมเด็จมหาราชาธิราช พิเรน ทร พิร พิกرم ชา เทเว”

ดังนั้นจึงไม่สมควรลดพระเกียรติของพระมหาราชาธิราช ของพระสยาม มนตราราช ของพระมหาพุทธ Nagaraj ลงมาเป็นเพียง “มหาราช” ซึ่งเป็นฐานันดรกษัตริย์ที่ต่ำกว่ากษัตริย์เนปาล

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

(๑) ท่านที่ศึกษาประวัติศาสตร์อังกฤษสมัยที่อังกฤษปกครองอินเดีย นั้น ก็จะทราบว่า รัฐบาลอังกฤษได้ให้เกียรติแก่ราชากลเมธราชาตาม ลำดับต่างกันโดยจำนวนกระลุนปืนใหญ่ที่ยิงลุกในงานพิธี และในการต้อนรับ

(๒) ส่วนท่านที่ศึกษาประเพณีของกษัตริย์นั้น ก็จะทราบว่า กษัตริย์มี อิศริยยศต่างกันตามลำดับชั้นของ “ฉัตร” และโดยเฉพาะพระมหากษัตริย์ไทย นั้นลักษณะอยู่ภายใต้ฉัตรลีขawa ๕ ชั้นซึ่งเป็นชั้นสูงสุด เรียกเป็นภาษาล้านภูต ว่า “นพปฎลเศวตฉัตราดิฉัตร” ดังที่ปรากฏความตอนหนึ่งแห่งพระปรมาภิไธย เต็มของรัชกาลที่ ๔, รัชกาลที่ ๕, รัชกาลที่ ๖, รัชกาลที่ ๗, แม้ในพระปรมาภิไธยของรัชกาลที่ ๑ จะมิได้กล่าวถึงฉัตร ๕ ชั้น ก็ตาม แต่ก็เป็น

๑๙ มหาราชและรัตนโกสินทร์

พระบรมราชประเพณีที่พระองค์เลือกตั้งเป็นอัครสีข้าว ๕ ชั้นนั้นซึ่งเป็นอัครสูงสุด (อติฉัตร) ยิ่งกว่าอัครของมหาราช

๑.๔

พระปรมาภิไธยเต็มของรัชกาลที่ ๑

พระปรมาภิไธยเต็มของรัชกาลที่ ๑ Jarvis ในพระสุพรรณบัญชีและ Jarvis ในต้นฉบับพระราชบัญญัติเมื่อจุลศักราช ๑๗๖๖ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๔๗ อันเป็นปีที่ ๒๓ แห่งการสถาปนาราชวงศ์จักรีหรือ ร.ศ. ๒๓ เท่านั้น อันเป็นเอกสารหลักฐานแท้จริง (Authentic document) ชั้นที่ ๑ ซึ่งปัจจุบันนี้เก็บไว้ที่หอสมุดแห่งชาติ ข้าพเจ้าจึงขอเสนอภาพที่ถ่ายตรงตามต้นฉบับนั้นปรากฏดังต่อไปนี้

บุญมาท ให้การชี้แจงว่าเป็นผู้บุญบกภารกิจที่มีบ้าน ภารกิจภัยอยู่บ้าน
มาก่อนมีการจัดการศึกษาเรียนรู้พัฒนาให้ก้าวไปสู่ความเจริญก้าวหน้า
ดังนั้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามที่ต้องการ จึงได้จัดทำ
คู่มือที่ให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลที่สนใจและต้องการเข้าร่วมโครงการ

ເທິງມູນຄົກສ່ວນແລດກກອກວ່າຈຸກກົກຂອດໃນໄກທະເກນ ໃນຕອນນີ້ເຊັ່ນພື້ນ
ກອນຫາເຫັນມູນຄົກທີ່ມາຍມູນຄົກ ໃນຕ້ອນນີ້ພ່າຍເກມນີ້ຕໍ່ແກນມີມານັດໃນ
ທີ່ມີກ່າຍມາຍກອງວ່າມີມົນທີ່ມາຍມູນຄົກ ໄນມີກ່າຍມາຍກອງວ່າມີມານັດໃນ
ຕໍ່ແກນມີມານັດໃນ ພ່າຍເກມພູກແພດໂຄມຕໍ່ແກນມີມານັດໃນ

ເຕັກຖານຍອດທີ່ມາຫຼຸດມາກອບກົບຂັນນັ້ນ ໂກງວ່າກ່າວທີ່ມາກົດໄດ້
ທີ່ມີມາຈະເກົ່າກ່າວເກົ່າແລ້ວເກົ່າງສູງທີ່ເກົ່າກົດທີ່ໄດ້ ຖື່ນກັບກົດນັ້ນຕາມນັ້ນ ຊົ່ວໂມງຕາມ
ໄສການມານັ້ນພຽງນັ້ນຖານຊີ່ທີ່ມາກົດກົດຫຼັກກ່າວເກົ່າຫຼັກກ່າວນັ້ນພຽງ:ໄກຣຍໍ່ນັ້ນແມ່ນນັ້ນ
ສິ່ງພື້ນທາງວາງນັ້ນຈີ່ ສັນຄົມເກົ່າພຽງຫຼັກກ່າວໃຫ້ກົດນັ້ນຕີ່ໄດ້ຢູ່ນັ້ນໄດ້

ການພະຍາດດີໄກເປັນຫຼັດດີໄດ້ກ່າຍຄອນບຽງພົກມີຜູ້ແທນກາກມີຜູ້ໄດ້
ມົງມັກຮູ້ນີ້ກາງຖຸກດີງມາແຕ່ຖຸກດີງນີ້ ແລະພະໄວງຈົງການນີ້ພື້ນເທິງນີ້ມີກຳ
ດັກເສີຍນີ້ໄປເປັນອົນມົກ ຕາກີ້ນີ້ເຫັນເສີຍແນ່ນຫາຢູ່ນັກພະຍົກງານດັກນີ້ໄປ
ດີກ່າຍການກະປະຊຸມໃຫຍໍພະຍາກອນດີກ່າຍມີຄວາມກົງກະຕົວຂອງການແລ້ວຮັບຮັບ

នៅពីរដីមានការរៀបចំប្រាក់ ជំនួយបាត់ដីក្នុងដំឡើងរវាងបឹងបានទាំង
ទីការសាស្ត្ររាយការព្រះពុទ្ធឌីក្នុងសាធារណរដ្ឋបាន និងក្នុងក្រសួងរាយការព្រះ
ពុទ្ធឌីក្នុងសាធារណរដ្ឋបាន និងក្នុងក្រសួងរាយការព្រះពុទ្ធឌីក្នុងសាធារណរដ្ឋបាន

ແລະ ຕໍ່ຍັງຕາມກາກົງປຶກກະເຊກະຕູ້ທີ່ກ່າວແບ່ນແດນນັ້ນໄດ້ກ່າວຍືນໃນການກະບິດ
ກຽງທາມທຳກະໄວຢາວນກະເຊກະຕູ້ທີ່ກ່າວແບ່ນບູງບຸກໃຫ້ໄດ້ມີມັນທົກຕາມ ຫຼືກາຕາ
ກາກ໌ເກີນເນື້ອການກາຍງາວສັນນັ້ນໄດ້ກ່າຍທີ່ກ່າວແຕ່ພວະກາຈກ່າວທົກທະກາກກະໄວຢາວນນັ້ນ
ກີ່ພື້ນເຖິງອົບປິດກົດກົກກົກນີ້ໄປມີມັນຍືນນັກ ຕໍ່ຍັງຄູນອື່ນໄດ້ກາຫລຸກຕາການຄະຫຍາຍ

ສາດກົມພາ	ງານອຸນໄວກາງຕັ້ງຕັ້ງທີ່ກະທະກົມພາ	๖	ກະທະກົມພາ
	ງານຕ່າງປະເທດ		
	ງານເລື້ອນຕັ້ງຕັ້ງ		
	ງານຕິດກາອະທິນາ		
ມືຖືໄທ ພູກູນ			
ກະບັນຈຶກ	ງານຕົກຕ່າງໃຫຍ່	๕	ກະບັນຈຶກ
	ກະ:ກະຕິນິໄຕໃກນຫຼັກ		
	ກະວັນຫຼັກ		
	ກະ:ນັກກົດການ		
ມືຖືໄທ			
ກະບັນຈຶກ	ງານຕ່າງໄກກາ	๕	ກະບັນຈຶກ
	ກະບັນຈຶກ		
	ກະບັນຈຶກ		
	ກະບັນຈຶກ		

๑.๕

พิจารณาสาระสำคัญ & ประการแห่ง
พระปรมາภิไชยเดิมของรัชกาลที่ ๑

ตามเอกสารหลักฐานแท้จริงที่เชิญมาพิมพ์ไว้ข้างบนนั้น พระปรมາภิไชยเดิมของรัชกาลที่ ๑ จึงประกอบด้วยส่วนสำคัญซึ่งทรงดำรงพระอิคริยยศ คือ

(๑) “บรมราชาธิราชรามาธิบดี”

“บรม” เป็นคำวิเศษณ์แปลว่า “อย่างยิ่ง, ที่สุด”

“ราชาธิราช” แปลว่า “ผู้เป็นใหญ่ยิ่งของราชาทั้งหลาย”

“รามาธิบดี” แปลว่า “พระรามที่ยิ่งใหญ่” (ซึ่งตามคติพราหมณ์ในอินเดียถือว่า พระวิชณุแบ่งภาคมาเกิดที่ “อโยধยา” (AYODHYA))

เรื่องนี้ข้าพเจ้าจะได้กล่าวไว้อีกเกี่ยวกับชื่อกรุงที่รัชกาลที่ ๑ ทรงสร้าง ณ ที่นี้ข้าพเจ้าขอเสนอเพียงส่วนสำคัญแห่งพระปรมາภิไชยดังกล่าวก็แสดงว่า พระเกียรติของรัชกาลที่ ๑ สูงกว่า “มหาราช” มาก จึงไม่สมควรลดพระเกียรติลงมาเป็นเพียง “มหาราช”

(๒) “บรมมหาจักรพรรดิราชามาธิบดินทรหรณินทรราชธิราช”

แปลเป็นไทยได้ความว่า “มหาจักรพรรดิราชาที่ยิ่งใหญ่ของพระเจ้าแผ่นดินทั้งหลาย”

ทั้งนี้แสดงว่า พระเกียรติของรัชกาลที่ ๑ สูงกว่า “มหาราช” ยิ่งนัก จึงไม่ควรลดพระเกียรติลงมาเป็นเพียง “มหาราช”

(๓) “รัตนาการ ภาคกรวงษ์ องคปรมາธิเบศ ตรีภูวนศุวนารถนายก ดิลกรัตนราช ชาติอาชาวดี ไครยสมุทยະโรมนต์ สกลจักรราพาธิเบนทร สุริเยนทรราชธิบดินทร หริหิรินทรราชธิบดี ศรีสุวิบูลคุณอักษณิตฤทธิ รามศวรรธรรมิก ราช เดโชไซยพรหมเทพดิเทพ ตรีภูวนราชธิเบศ โลภะเชษฐ์วิสุทธิ์มกุฎประเต๊ะ”

ข้าพเจ้าหวังว่า ท่านที่ศึกษาภาษาไทยพอกลอมควรก็อาจแปลแต่ละพยางค์ได้ ส่วนข้าพเจ้าขอแปลรวมใจความ คือ เพียงแต่

“สกลจักรราพาธิเบนทร สุริเยนทรราชธิบดินทร”, “ตรีภูวนราชธิเบศ โลภะ

เชษฐุวิสุทธิมกุฎประเทศ” ก็มีความหมายพอสังเขปได้ว่า พระองค์ทรงเป็น “พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก” ซึ่งพระนั้นเกล้าฯ (รัชกาลที่ ๓) ได้ทรงเฉลิมเป็น พระนามพระพุทธปฏิมากรอุทิศแดerrัชกาลที่ ๑ แล้วให้ราชบูรณะเรียกพระนาม รัชกาลที่ ๑ ตามพระนามของพระปฏิมากรองค์นั้น ซึ่งข้าพเจ้าจะได้กล่าวต่อไป ใน ๑.๖

อนึ่ง พระปรมาภิไธยเดิมตามที่กล่าวใน (๓) ข้างบนนั้น ตามคติพราหมณ์ ถือว่า พระองค์เป็นพระรามซึ่งพระวิษณุแบ่งภารมาเกิดในโลก

(๔) “คตตา มหาพุทธาง្នរ”

“คตตา” แปลว่า “ถึงแล้ว, บรรลุด้วยคุณสมบัติ”

“มหาพุทธาง្នរ” แปลว่า “ผู้เป็นใหญ่ซึ่งเป็นหน่อของพระพุทธเจ้า, ผู้เป็นใหญ่ที่จะได้เป็นพระพุทธเจ้าในภายหน้า”

เมื่อพระองค์บรรลุด้วยคุณสมบัติที่จะได้เป็นพระพุทธเจ้าในภายหน้าแล้ว พระองค์ก็เป็น “บุรุษที่บวรสุทธิ” ล่วงพันแล้วซึ่งอกุคลมูล (Root of Evils) ฉะนั้นจึงไม่ควรที่ผู้ใดจะลดพระเกียรติของพระองค์ลงมาเป็นเพียง “มหาราช” ที่ยังเป็น “ปุถุชน” ซึ่งยังมี “อกุคลมูล” คือ “โภภะ, โภสະ, โมหะ”

๑.๖

ลักษณะสำคัญของพระนามสังเขปรัชกาลที่ ๑

“พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก”

เพื่อส่งเสริมการชำระประวัติศาสตร์ให้เป็นไปสู่สัจจะทางประวัติศาสตร์ จึงจะเป็นมงคล มิใช่เป็นไปสู่การ “ลบ” หรือ “แก้” ประวัติศาสตร์นั้น ข้าพเจ้า ขอเสนอให้พิจารณาเอกสารหลักฐานแท้จริง (Authentic Document) ทาง ประวัติศาสตร์ว่าด้วยพระนาม “พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก” ซึ่งข้าพเจ้าคัดจาก ราชกิจจานุเบกษา จุลคักราช ๑๗๓๖ (ตรงกับ พ.ศ. ๒๕๗๗, ค.ศ. ๑๘๓๔, ร.ศ. ๕๓) เล่ม ๑ หน้า ๓๔๐-๓๔๑ มีความดังต่อไปนี้ (ตามอักษรวิธีราชกิจจาฯ สมัยนั้น)

“ว่าด้วยพระราชบัญญัติ
แห่งประเทศไทย”

ด้วย เจ้าพระยาธารามอธิการ รับพระบรมราชโองการไส้เกล้าฯ สั่ง
ว่า ให้ประกาศว่า ที่เรียกพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระบาทสม
เด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้มีใช้
พระราชบัญญัติแห่งนี้ เมื่อวันที่ ๒๕๖๐ ปี พ.ศ.๒๕๖๐ ให้ไว้ในพระบรมโกช
ครั้นในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้เรียกว่า
แผ่นดินสมเด็จพระไอยกา แผ่นดินสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง แผ่นดินปจุบัน
ครั้นเมื่อทรงสร้างพระพุทธปฏิมากรห้ามลงมุกให้ญี่ ๒ พระองค์ ขึ้นถวายพระราชบัญญัติ
พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกยองค์ ๑ พระพุทธเลิศหล้านภาลัยยองค์ ๑ และโปรด
ให้เรียกตามพระราชบัญญัติมากรนั้น ครั้นพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัวเสดจเกลิงสถาบัตติราชสมบัติขึ้นไม่โปรดให้เรียกว่าแผ่นดินในพระโกช
จึงโปรดเกล้าฯ ให้เรียกว่าแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และ
แผ่นดินปจุบันนั้นให้เรียกว่า แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ก็ในแผ่นดินปจุบันนี้ยังหมายชื่อแผ่นดินไม่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
เรียกว่าแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศข้าทูล
ของธุลีพระบาทฝ่ายน้ำฝ่ายในผู้ใดให้ญี่ผู้น้อย ฝ่ายทหารพลเรือนและหัวเมืองเอก
หัวเมืองโถ หัวเมืองตรี หัวเมืองจัตวา ปากใต้ฝ่ายเหนือในพระราชอาณาเขต
ให้รัฐทั่วทั้ง ๓ ประภาคมาแต่ ณ วันเสาร์ เดือนลิบส่อง แรมลิบเอกค่ำ ปีราก
เบญจศก ๗๘”

อนึ่ง ข้าพเจ้าขอเสนอเอกสารหลักฐานประกอบความตามราษฎร กิจจา
นุเบกษาที่อ้างข้างบนนั้น คือ พระนิพนธ์สมเด็จพระยาดำรงฯ เรื่องดำเนิน
พระพุทธธรูปสำคัญ (ฉบับกรมศิลปากร) มีความตอนที่เกี่ยวกับพระพุทธยอดฟ้า
จุฬาโลกและพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ดังต่อไปนี้

“พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระพุทธเลิศหล้านภาลัย ๒ พระองค์นี้
พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้าง (ประมาณว่าในปลายปีชาก)

พ.ศ. ๒๓๔๕ หรือต้นปี亥ะ พ.ศ. ๒๓๖๖ เพราะพบหมายวับสั่งเกณฑ์อธิกรอฐาน ตั้งพระพุทธรูป ๒ พระองค์นี้เมื่อเดือน ๑๐ ปี亥ะ) เป็นพระพุทธรูปยืน สูง ๖ ศอก หล่อด้วยทองล้มฤทธิ์เป็นแกนใน แล้วหุ้มทองคำหนักพระองค์ละ ๖๓ ชั่ง ๑๔ คำลึ่ง ทรงเครื่องดันอย่างพระเจ้าจักรพรรดิ ลงยาราชาวดี ประดับด้วยเนาวรัตน์มีค่า ประดิษฐานไว้ในพระอุโบสถวัดพระครรตนาศาสนาราม พระองค์คออยู่ฝ่ายเหนือทรงถวายพระนามว่า “พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก” ทรงพระราชนิรุทธิศรัทธายสมเด็จพระอัยกาธิราชจักรพรรดินาถบพิตร พระองค์คออยู่ฝ่ายใต้ถวายพระนามว่า “พระพุทธเลิศหล้านภาลัย” ทรงพระราชนิรุทธิศรัทธายสมเด็จพระชนกนาถธารมภิกรราชนพิตร ดังนี้ แล้วได้พร้อมพระราชนิรุทธิ์ทั้งคู่ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเลือกพระบรมสารีริกธาตุบรรจุไว้ในพระพุทธรูปนั้นทั้ง ๒ พระองค์ แล้วมีการสมโภชเมื่อเดือน ๔ ขึ้น ๑๑ ค่ำ ปีวอก พ.ศ. ๒๓๗๙”

เมื่อท่านได้ทราบเอกสารหลักฐานแท้จริงทางประวัติศาสตร์ดังข้างต้นแล้ว นั้น ก็ขอได้โปรดพิจารณาต่อไปว่าจะ “ลบ” พระสมัญญา “จุฬาโลกย” ออก โดยเพิ่มเติมคำว่า “มหาราช” แทนนั้นจะเป็นการสมควรหรือไม่นั้น ถ้าเป็นการสมควรก็เป็นเรื่องที่ทางพุทธศาสนาและทางคติพราหมณ์เรียกว่าเป็น “มงคล” ถ้าหากไม่สมควรก็ไม่เป็นมงคล

ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงขอเสนอให้วินิจฉัยลักษณะพระนามสั่งเขียนน้อย่างไร้เงื่อนโดยอาศัย “วิธีใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์เพื่อสอบสวนหาความจริง” ซึ่งเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “เมธอดโลจิ” (Methodology) อันเป็นสาขานี้ แห่ง “ตรรกวิทยา” (Logic) พร้อมทั้งอาศัยที่มาแห่งวัตถุทางประวัติศาสตร์ (Source of Historical Material) เกี่ยวกับเรื่องนี้ อาทิ วิธีปฏิบัติทางพุทธศาสนาและทางลัทธิพราหมณ์ อันเป็นพระบรมราชนิรันดร์ซึ่งพระมหาจัตุริย์ไทยนับถือตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมาจนปัจจุบันด้วย

จากการวินิจฉัยตามหลักข้างบนนั้น ท่านทั้งหลายที่สนใจในประวัติศาสตร์ เรื่องพระสมัญญา “จุฬาโลกย” นั้นก็ย่อมเห็นได้ดังต่อไปนี้

๑. พระนาม “พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย” นั้นเป็นพระนามของพระพุทธปปฏิมากรที่รัชกาลที่ ๓ ทรงสร้างขึ้น และเป็นพระนามลังเขปของรัชกาลที่ ๑ ซึ่งผูกพันแนสนิทกับพระนามของพระปฏิมากรองค์นั้น ฉะนั้นจึงไม่สมควรที่จะปลิกพระนามลังเขปของรัชกาลที่ ๑ ออกจากพระนามของพระพุทธปฏิมากรองค์นั้น

๒. พระพุทธปฏิมากรองค์นั้นศักดิ์สิทธิ์ เพราะมีพระบรมสารีริกธาตุบรรจุอยู่ ซึ่งพุทธศาสนิกแท้จริงต้องไม่ละเมิดจึงจะมี “มงคล”

๓. พระพุทธปฏิมากรองค์นั้นทรงเครื่องด้วยอย่างพระเจ้าจักรพรรดิ ลงยาราชาวดี ซึ่งสูงสุดยิ่งกว่า “มหาราช”

๔. พุทธศาสนิกแท้จริงที่ศึกษาพิธีการหล่อพระพุทธรูปปกป้องทราบว่า “พระพุทธรูปมิใช้ก้อนอิฐก้อนปูนก้อนแร่” ที่เพียงแต่บุคคลเอามาก่อหรือหломเป็นรูปพระเจ้าแล้วก็เป็นพระพุทธรูป หากพระพุทธปฏิมากรสร้างขึ้นแทนพระพุทธเจ้า ต้องมีพิธีกรรมที่เรียกว่า “พุทธาภิเบก্ষ” ประกอบขึ้นโดยพระภิกษุสงฆ์ทรงศีลสังวรอินทรีย์บริสุทธิ์ เรายังได้รับรู้พระพุทธศาสนานี้เป็นอย่างดีนั้นได้ทรงจัดให้มี “พุทธาภิเบก្ស” พระพุทธปฏิมากรองค์นั้น

๕. ตามที่สมเด็จกรมพระยาดำรงฯ ได้นิพนธ์ไว้ว่า มีการสมโภชพระพุทธปฏิมากรองค์นั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๑ ราชวงศ์เชื่อได้ว่า ได้มีพิธีกรรมทั้งพิธีพุทธศาสนและพิธีพราหมณ์ที่มีการเสก “เวทมนตร์” (คำศักดิ์สิทธิ์) ไว้ ซึ่งผู้นับถือไสยศาสตร์ต้องระมัดระวังให้มาก

๖. การสมโภชดังกล่าวใน ๕ นั้น ย่อมมีราชภูมิจำนวนมากหลายมาร่วมสมโภชซึ่งเป็นการแสดงถึง “มติมหาชน” ตามคติโบราณที่ว่า “เอนกชนนิกรโนมรสุมมติ” ซึ่งเป็นการที่ราชภูมิจำนวนมากให้ลัตยานับในการถวายพระนามแด่พระพุทธปฏิมากรองค์นั้น จึงไม่สมควรที่ผู้ใดจะฝืนมติมหาชนที่ชอบด้วยคติโลกและคติธรรมที่มีมากกว่า ๑๕๐ ปีแล้วนั้น

ข้อ ๒. ขอให้สอบสวนหลักฐานประวัติศาสตร์แท้จริงว่า ชื่อรุ่งรัตนโกสินทร์ตั้งขึ้นเมื่อใด เพื่อฉลองวันครบรอบ ๒๐๐ ปีให้ถูกต้อง

ข้าพเจ้าเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะกลองวันสถาปนาชาติไทยที่ ๙ แห่งพระราชวงศ์จักรีเป็นพระมหากษัตริย์ไทย(สยาม)ครบรอบ ๒๐๐ ปี ณ วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๗๕

แต่เอกสารของรัฐบาลและองค์การรัฐบาลซึ่งข้าพเจ้าได้รับจากมานั้น ฉบับภาษาไทยเรียกว่า “สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี” และภาษาอังกฤษ เรียกว่า “Rattanakosin Bicentennial 1982) ทั้งนี้เอกสารดังกล่าวนั้นได้ อ้างอิงคำบอกเล่าและข้อเขียนของหลายบุคคลไว้ แต่มิได้อ้าง “เอกสารหลักฐานแท้จริง” (Authentic document) ทางประวัติศาสตร์ที่แสดงชัดแจ้งว่า ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์นั้นมิได้บัญญัติขึ้นในราชกาลที่ ๑ ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นเรื่อง สำคัญแห่งประวัติศาสตร์ของชาติไทย ดังนั้นข้าพเจ้าจึงขอเสนอให้ท่านกับ คณะกรรมการและมวลราษฎรไทยโปรดสอบสวนประวัติศาสตร์ที่แท้จริงเพื่อ กลองวันครบรอบ ๒๐๐ ปี ของกรุงรัตนโกสินทร์ให้ถูกต้อง

ในการวินิจฉัยความจริงทางประวัติศาสตร์นั้น ข้าพเจ้าขอเสนอให้ท่าน กับคณะกรรมการและมวลราษฎรไทยคำนึงเป็นเบื้องต้นถึงความหมายของคำ ว่า “ประวัติศาสตร์” ตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ให้ความหมายไว้ว่า

“ประวัติศาสตร์ น. วิชาว่าด้วยเหตุการณ์ที่เป็นมา, เรื่องราวของประเทศไทย ชาติตามที่จะเป็นหลักฐานไว้”

ทั้งนี้แสดงชัดแจ้งอยู่แล้วว่า เรื่องราวที่มีผู้จดไว้นั้นต้องเป็นสิ่งที่ “จะ เป็นหลักฐาน” พิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง มิใช่ว่าใครเขียนเรื่องใดไว้ก็เชื่อว่าเป็น หลักฐานได้ทันที ซึ่งยังมีผู้ลงเข้าใจผิด เช่นน้อยเป็นจำนวนมาก จึงทรงเชื่อ เรื่องที่มีผู้เขียนตามคำบอกเล่า (Hearsay) หรือเรื่องที่เข้าลักษณะเป็น “นิยาย อิงประวัติศาสตร์” นั้นว่าเป็นความจริงทางประวัติศาสตร์ ดังนั้น “วิทยาศาสตร์ ทางประวัติศาสตร์” (Historical Science) จึงได้มีสาขาวิชาที่แปลเป็นภาษา ไทยว่า “วิธีใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์เพื่อสอบสวนหาความจริง” ซึ่งเรียกเป็น ศัพท์อังกฤษว่า “เมธอดโลจี” (Methodology) อันเป็นสาขานึงแห่งตรรกะ

๒๒ นหาราชและรัตนโกสินทร์

วิทยา (Logic) พร้อมทั้งอาศัยที่มาแห่งวัตถุทางประวัติศาสตร์ (Source of historical Material) เพื่อพิสูจน์ว่า สิ่งที่จดบันทึกเป็นการจดตามความจริงหรือ เป็นการบิดเบือนความจริง และจะขึ้นในเวลาไม่เหตุการณ์ ใกล้ชิดเหตุการณ์ เพียงใด, โดยบุคคลใด, มีเหตุผลใด ฯลฯ ที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงทาง ประวัติศาสตร์

สำหรับท่านที่ศึกษากฎหมายลักษณะพยานก็อาจอาศัยหลักการวินิจฉัย พยานเอกสารและพยานบุคคลว่าเอกสารชนิดใดเป็นหลักฐานชั้นที่ ๑ ที่เชื่อได้ ว่าเป็นความแท้จริงหรือเป็นเอกสารที่เขียนตามคำบอกเล่า (hearsay) และ พยานใดประஸบเหตุการณ์แท้จริงซึ่งให้การตามความลัตย์จริง หรือเป็นเพียง พยานที่พัฟมจากคำบอกเล่า ฯลฯ เนพะเรื่องที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของ ชาตินั้น ถ้าลงสัญหลักฐานได้ที่ไม่อาจพิสูจน์ได้โดยวิธีตรวจสอบได้ ก็อาจพิสูจน์ได้โดยทางวิทยาศาสตร์ถึงความเท็จของวัตถุที่จดไว้นั้นว่าทำขึ้นเมื่อ ใดและลายมือผู้จัดขึ้นนั้นเป็นลายมือของผู้จัดจริงหรือไม่ ฯลฯ

ข้าพเจ้าจะได้เสนอเอกสารหลักฐานแท้จริง (Authentic document) และที่มาแห่งวัตถุประวัติศาสตร์ (Source of Historical Material) เกี่ยวกับ ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ไว้ในข้อ ๒.๑ ครั้นแล้วในข้อ ๒.๒ ข้าพเจ้าจะได้เสนอการ พิเคราะห์เรื่องที่อ้างอิงในเอกสารของรัฐบาลและองค์การของรัฐบาล

๒.๙

เอกสารหลักฐานแท้จริง (Authentic document)

และ

ที่มาแห่งวัตถุทางประวัตศาสตร์ (Source of Historical Material)

เกี่ยวกับชื่อกรุงที่รัชกาลที่ ๑ ทรงสร้าง

๒.๙.๑

ภาพถ่ายจากดันฉบับเจริญกุญญาทราสามดวง

ซึ่งเป็นประมวลกุญญาทราสามดวงที่ ๑

ประกาศเมื่อจุลศักราช ๑๙๖๖ ตรงกับ พ.ศ. ๒๕๐๗

เป็นปีที่ ๒๓ แห่งรัชกาลที่ ๑

เอกสารหลักฐานแท้จริงฉบับนี้แสดงว่าแม้รัชกาลที่ ๑ ได้ทรงราชย์มาแล้วเป็นปีที่ ๒๓ ก่อนสวรรคตเพียง ๔ ปี แต่ชื่อกรุงที่พระองค์ทรงสร้างยังคงเรียกว่า “กรุงเทพทวาราวดี ศรีอยุธยา” มิใช่กรุงรัตนโกสินทร์ ดังปรากฏตามเจริญกุญญาทราสามดวงที่ข้าพเจ้าอัญเชิญมาพิมพ์ไว้ในข้อ ๑.๔ นั้น แล้วนั้น ที่นี่ ข้าพเจ้าขอให้ท่านทั้งหลายอ่านข้อความที่เกี่ยวกับชื่อกรุงอีกครั้งหนึ่งดังต่อไปนี้

๒๔ มหาราชและรัตนโกสินทร์

ប្រើរម តែក្នុងពាណិជ្ជបុមុជកម្មាមាត្រការពារណីជាន់ នៅមករដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ នកម្មាមនកវិការនឹងក្រុងមួយរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ និងការរៀបចំរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យ ។

ข้อสังเกต

(๑) ท่านย่อมสังเกตได้ว่าเมื่อจบคำว่า “พระพุทธเจ้าอยู่หัว” ซึ่งเป็นพยากรณ์สุดท้ายของพระปรมາṇาไเรยเต็มแล้วก็แสดงชื่อกรุงของพระองค์ได้ดังต่อไปนี้

“อันเสด็จประบادากิ่งผ่านพิกพกรุ่งเทพทวาราวดี ศรีอยุธยาฯ
ติก กพนพรัตนราชธานีบุรีรัมย์” มีใช้กรุงรัตนโกสินทร์

(๒) ข้าพเจ้าขอให้ท่านหัวหน้าอย่างเป็นอันข้อความเต็มของพระราชบัญญัติฯ นั้น อีกครั้งหนึ่ง ท่านก็จะเห็นได้ว่า กฎหมายตราสามดวงที่ข้าพเจ้าเชิญมาลงพิมพ์ไว้ในข้อ ๑.๔ นั้น เมื่ออาลักษณ์, ลูกชุน, ราชบันฑิต, รวม ๑๑ คน ได้ชำระเรื่องแล้วก็ได้ข้อความ “ทรงพระอุส่าหทรง ชำระดัดแปลงซึ่งบหอนวีปลาตนั้นให้ชอบโดยยุติธรรมไว้ ด้วยพระไทยทรง พระมหากรุณาคุณจะให้เป็นประโยชน์แก่กระษัตรอันจะดำเนินแผ่นดินไป ในภายหน้า” ทั้งนี้แสดงว่า รัชกาลที่ ๑ ได้ทรงพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ด้วยพระองค์เองก่อนประกาศใช้กฎหมายตราสามดวง

(๓) ในรัชกาลที่ ๔ หมอบรัดเลได้รับพระบรมราชานุญาตพิมพ์กฎหมาย ตราสามดวงเป็นฉบับเรียงพิมพ์ตามวิธีพิมพ์สมัยใหม่ครั้งก่อนนั้น เพื่อให้บทกฎหมายนั้นแพร่หลายกว่าที่จะคัดลอกก่อต่อๆ กันไปด้วยการเขียนบทล müดข้อยฉบับพิมพ์นั้นทำเป็น ๒ เล่ม จึงเรียกันว่า “กฎหมาย ๒ เล่ม”

ต่อมาในรัชกาลที่ ๕ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีฯ ได้ทรง พิมพ์กฎหมายตราสามดวงขึ้นตามอักษรวิธีสมัยใหม่ครั้งก่อนนั้น และมีฟุตโน้ต บางแห่ง ฉบับนี้เรียกันว่า “กฎหมายราชบุรี” ตามท่านองอังกฤษที่เรียกชื่อ หนังสือตามชื่อผู้รวบรวม หนังสือเล่มนี้นักกฎหมายและนักเรียนกฎหมายมีไว้ เพื่ออาศัยและการศึกษา

(๔) กฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ นั้น ได้ ใช้สืบต่อมาหลายรัชกาลยกเว้นมีบทกฎหมายใหม่ที่ประกาศยกเลิกบางลักษณะ ไว้โดยตรง หรือบทกฎหมายใหม่มีข้อความทับบทใดไว้บนหนังสือยกเลิก อาทิ ลักษณะผ้าเมียและมฤดกบางส่วนต้องถูกยกเลิกโดยประมวลกฎหมายแพ่งและ พานิชย์บรรพที่ ๑ ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๘ มีข้อความทับ แต่ส่วนใหญ่แห่ง ลักษณะผ้าเมียและมฤดกยังได้ใช้อยู่จนถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพานิชย์ บรรพ ๕ และ บรรพ ๖ ที่ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

๒.๑.๒

สนธิสัญญาระหว่างบริเตนใหญ่กับพระมหากษัตริย์สยาม

ค.ศ. ๑๘๒๖ = ร.ศ. ๔๕

และสนธิสัญญาระหว่างสยามกับสหรัฐอเมริกางานนามที่

คริอยุธยา (บางกอก) ค.ศ. ๑๘๓๖ = ร.ศ. ๔๕

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ (รัชกาลที่ ๓) ได้ทำสนธิสัญญากับดัง
ประเทศ ๒ ฉบับคือ

(๑) ค.ศ. ๑๘๒๖ ซึ่งตรงกับ ร.ศ. ๔๕ เป็นปีที่ ๓ แห่งรัชกาลพระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ได้ทำสนธิสัญญากับบริเตนใหญ่ สนธิสัญญាជบันน์มีคำ^๑
แปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษซึ่งมีหมายเหตุว่า “A literal translation
from the Siamese” แปลว่า “แปลตามตัวอักษรจากภาษาไทย” ในสนธิ
สัญญานี้ได้เขียนชื่อกรุงของพระมหากษัตริย์สยามว่า “City of the Sacred
and Great Kingdom of Si-a-yoo-ther-sye” แปลว่า “กรุงแห่งมหา
ราชอาณาจักรอันศักดิ์สิทธิ์คริอยุธยา” ดังที่ข้าพเจ้าได้ขึ้นเส้นสัญญาประการไว
ได้คำนั้นในภาพเอกสารที่ติดไว้ในข้อ ๒.๑.๒ นี้

(๒) ค.ศ. ๑๘๓๖ ตรงกับ ร.ศ. ๔๙ เป็นปีที่ ๙ แห่งรัชกาลพระบาท
สมเด็จพระนั่งเกล้าฯ ได้ทำสัญญาระหว่างสยามกับสหรัฐอเมริกา ระบุชื่อกรุง
ของพระมหากษัตริย์สยามว่า “City of Sia-Yut'hia” ซึ่งในบางแห่งก็ใส่
ไว้ในวงเล็บภายหลังชื่อนั้นว่า (commonly called Bangkok)

แม้ว่าอังกฤษ อเมริกันจะเขียนสำเนียงเพียงไป แต่ในสารคึกคักก็กล่าว
กันกับ “คริอยุธยา” ซึ่งไม่ปรากฏว่าเขียนออกสำเนียงเป็น “รัตนโกสินทร์”
เลย

ข้าพเจ้าได้ถ่ายภาพสนธิสัญญาที่เกี่ยวกับประเด็นชื่อกรุงทั้งสองฉบับนั้น
จากหนังสือของทางราชการไทยชื่อ “STATE PAPERS OF THE KINGDOM
OF SIAM 1664-1886. compiled by the Siamese Legation in Paris,
by order of H.H. Prince Prisdang” แปลเป็นไทยว่า “เอกสารรัฐแห่ง

ប្រធិ៍ ពនមយក់ ២៤

រាជខាងនាថ្មីសាមេរី គ.គ. ១៦៦៤-១៨៨៦ រាបរាយដើម្បីសាមេរី នន ភ្នំ
បាណ តាមចាត់សៀវភៅរាជក្រឹត់នៅ ព្រះរាជក្រឹត់ជាប់ពុជ្យាគ់ (អ៊ុរាទាចទុក)

រាជណ្ឌប្រព័ន្ធសីអេកសារវត្ថុ

STATE PAPERS

OF THE

KINGDOM OF SIAM.

1664—1886.

Compiled by the Siamese Legation in Paris.

By Order of H. H. Prince Purasong

LONDON:

WILLIAM RIDGWAY, 109, PICCADILLY.

1886.

พระ มหา ราชา และ รัตนโกสินทร์

สนธิสัญญาไว้ในวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๑๘๒๖

ลงนาม ณ “City of the Sacred and Great Kingdom of Si-a-yoo-ther-sye”

GREAT BRITAIN.

*Treaty with the King of Siam. June 20, 1826.**

THE powerful Lord who is in possession of every good and every dignity, the God Boodh, who dwells over every head in the City of the Sacred and Great Kingdom of Si-a-yoo-ther-sye [titles of the King of Siam], incomprehensible to the head and brain. The sacred beauty of the Royal Palace, serene and infallible there [titles of the Wangna, or Second King of Siam] have bestowed their commands upon the heads of their Excellencies the Ministers of high rank belonging to the Sacred and Great Kingdom of Si-a-yoo-ther-sye, to assemble and frame a Treaty with Captain Henry Burney, the English Envoy on the part of the English Government, the Honourable East India Company who govern the Countries in India belonging to the English, under the authority of the King and Parliament of England; and the Right Honourable Lord Amherat, Governor of Bengal, and other English Officers of high rank, have deputed Captain Burney, as an Envoy, to represent them, and to frame a Treaty with their Excellencies the Ministers of high rank belonging to the Sacred and Great Kingdom of Si-a-yoo-ther-sye, in view that the Siamese and English nations may become great and true friends, connected in love and affection, with genuine candour and sincerity on both sides. The Siamese and English frame two uniform copies of a Treaty, in order that one copy may be placed in the Kingdom of Siam, and that it may become known throughout every great and small Province subject to Siam; and in order that one copy may be placed in Bengal, and that it may become known throughout every great and small Province subject to the English Government, both copies of the Treaty will be attested by the Royal Seal, by the Seals of their Excellencies the Ministers of high rank in the City of the Sacred and Great Kingdom of Si-a-yoo-ther-sye, and by the Seals of the Right Honourable Lord Amherst, Governor of Bengal, and of the other English Officers of high rank.

Their Excellencies the Ministers of high rank at Bangkok, and Captain Henry Burney, whom the Right Honourable Lord Amherst, Governor of Bengal, deputed as an Envoy to represent his Lordship, framed this Treaty together, in the presence of Prince Krom Menu Soorin Thirakser, in the City of the Sacred and Great Kingdom of Si-a-yoo-ther-sye. The Treaty, written in the Siamese, Malayan, and English languages, was concluded on Tuesday, on the 1st day of the 7th decreasing moon, 1188 year, dog 8, according to the Siamese era, corresponding with the 20th of June, 1826, of the European era. Both copies of the Treaty are sealed and attested by their Excellencies the Ministers and by Captain Henry Burney. One copy Captain Burney will take for the ratification of the Governor of Bengal; and one copy, bearing the Royal Seal, Chao Phya of Ligore, will take and place at Queda. Captain Burney appoints to return to Prince of Wales' Island in seven months, in the 2nd moon of the year 1188, dog 8, and to exchange the Ratification of this Treaty with Phra Phak di Bori-rak, at Queda.

The Siamese and English will form a friendship that shall be perpetuated, that shall know no end or interruptions as long as heaven and earth appear.

A literal translation from the Siamese.

H. BURNET, Captain, Envoy to the Court of Siam.

(Place for the
King of Siam's Seal.)

(L.S.) AMHERST.

ສາທິລະລຸງລາວງາງສາຍາກັບສາທ້ອນລົງກາ ກ.ສ. ເຄຕະບ

ດ້ານຂອງ ດ “Sia-Yut'ha(Bangkok)”
UNITED STATES.

*TREATY of Amity and Commerce between Siam and the United States.—
Signed at Sia-Yut'ha (Bangkok), 20th March, 1833.*

[Ratifications exchanged at Bangkok, April 14th, 1836.]

His Majesty the Sovereign and Magnificent King in the City of Sia-Yut'his, has appointed the Chau Phaya-Phraklang one of the first Ministers of State, to treat with Edmund Roberts, Minister of the United States of America, who has been sent by the Government thereof, on its behalf, to form a treaty of sincere friendship and entire good faith between the two nations. For this purpose the Siamese and the citizens of the United States of America shall, with sincerity, hold commercial intercourse in the Ports of their respective nations as long as heaven and earth shall endure.

This Treaty is concluded on Wednesday, the last of the fourth month of the year 1194, called Pi-marōng-chat-tavasôk, or the year of the Dragon, corresponding to the 20th day of March, in the year of our Lord 1833. One original is written in Siamese, the other in English; but as the Siamese are ignorant of English, and the Americans of Siamese, a Portuguese and a Chinese translation are annexed, to serve as testimony to the contents of the Treaty. The writing is of the same tenor and date in all the languages aforesaid. It is signed on the one part, with the name of the Chau Phaya-Phraklang, and sealed with the seal of the lotus flower, of glass. On the other part, it is signed with the name of Edmund Roberts, and sealed with a seal containing an eagle and stars.

One copy will be kept in Siam, and another will be taken by Edmund Roberts to the United States. If the Government of the United States shall ratify the said Treaty, and attach the Seal of the Government, then Siam will also ratify it on its part, and attach the Seal of its Government.

Whereas, the undersigned, Edmund Roberts, a citizen of Portsmouth, in the State of New Hampshire, in the United States of America, being duly appointed an Envoy, by Letters Patent, under the Signature of the President and Seal of the United States of America, bearing date at the City of Washington, the 26th day of January, in the year of our Lord 1832, for negotiating and concluding a Treaty of Amity and Commerce between the United States of America and His Majesty, the King of Siam.

Now know ye, that I, Edmund Roberts, Envoy as aforesaid, do conclude the foregoing Treaty of Amity and Commerce, and every Article and Clause therein contained; reserving the same, nevertheless, for the final Ratification of the President of the United States of America, by and with the advice and consent of the Senate of the said United States.

Done at the Royal City of Sia-Yut'ha (commonly called Bangkok), on the 20th day of March, in the year of our Lord 1833, and of the Independence of the United States of America the 57th.

EDMUND ROBERTS.

๒.๑.๓

ปัญหาน่าคิดมีว่าพระราม “ย้าย” กรุง “อโยธยา” จากชุมพูทวีป มาตั้งใหม่ที่ “หนองโสม” แล้ว “ย้าย” มาตั้งที่ “บางกอก” ใช่หรือไม่?

ก่อนที่จะบรรยายถึงปัญหาน่าคิดตามหัวเรื่องข้างบนนี้ ข้าพเจ้าขออภัยยัง ว่า เอกสารหลักฐานแท้จริง (Authentic document) ที่ข้าพเจ้านำมาพิมพ์ไว้ ในข้อ ๒.๑.๑ และ ๒.๑.๒ นั้น ในทางวิทยาศาสตร์แห่งประวัติศาสตร์ (Historical Science) และในทางนิติศาสตร์นั้นถือว่าเป็นเอกสารหลักฐานแท้จริง ขึ้นที่ ๑ ซึ่งมีนาฬิกที่เชื่อถือได้ແນກว่าข้อเขียนที่จดไว้จากคำบอกเล่า (Hearsay) หรือเขียนขัดแย้งหลักฐานแท้จริง

ส่วนปัญหาน่าคิดนั้นเป็นเพียงเรื่องที่ควรศึกษาถึงมูลฐานแห่งการที่พระเจ้า อุท่องและรัชกาลที่ ๑ แห่งพระราชวงศ์จักรีได้ขานนามกรุงที่สองพระองค์นั้น สร้างขึ้นว่า กรุง “ศรีอยุธยา”

(๑) ตามประวัติศาสตร์ยืนเดียปراج្យาว่า ในสมัยโบราณก่อนพุทธกาล (ประมาณ ๑๐๐๐ ปี) ได้มีอาณาจักรหนึ่งในชุมพูทวีป (อินเดียโบราณ) ซึ่งอ่าว อาณาจักร “โกสล” (Kosala) มีนครหลวงชื่อ “อโยธยา” (ยังกดษเขียนทับศัพท์ว่า “AYO-DHYA” หรือ “AJODHYA”) ตั้งอยู่ใกล้เมือง “ไฟซาพัด” (Faizabad) ปัจจุบันนี้ แต่หากลักหักพังของอยุธยาคงมีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งชาวอินดูที่นับถือ “พระราม” ว่าเป็นอวตารที่พระวิชณุแบ่งภาคมาเกิด ที่อโยธยานั้นได้ไปแสวงบุญ

ตามตำนาน “รามยน” (RAMAYANA) คือ “ชีวประวัติ” ของพระรามซึ่ง ท่าน “วัลми基” (VALMIKI) นักกวี ได้ประพันธ์ไว้เป็นภาษาล้านสกृตเมื่อประมาณ ๓๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช (ภาษาไทยแปลง “รามยน” เป็น “รามเกียรต์”) นั้น กษัตริย์ผู้ครองอาณาจักร “โกสล” ซึ่งมีนครหลวงเรียกว่า “อโยธยา” นั้นได้ เสด็จผ่านมาจากการของอาทิตย์ ดังที่พระปรมाणิไอยเต็มของรัชกาลที่ ๑ มีความ

ตอนหนึ่งว่า “สุริเยนทรารหินดี” พระรามจุติเป็นโกรสของกษัตริย์แห่งโ哥สล พระองค์ถูกกลั้นแกกลังจึงพร้อมด้วยพระลักษณ์ที่เป็นพระอนุชาและนางสีดาที่เป็นพระชายาเด็จจากพระครรภ์ประทับอยู่ในป่า ฝ่าย “ราวนा” (RAVANA) ชึ่งรามเกียรติไทยเรียกว่า “ทศกรรณ” นั้นได้แย่งนางสีดาไป พระรามต้องอาศัยกองทัพลิงทำศึกกับ “ราวนा” (ทศกรรณ) จนได้ชัยชนะแล้ว พระองค์ก็ได้เด็จกลับกรุง “อโยธยา” เด็จถึงถิ่นวัลย์ราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์แห่งอาณาจักรโ哥สล

(๒) เมื่อพระรามสรวรมดแล้วอาณาจักรโ哥สลได้มีกษัตริย์ต่อมาอีกหลายพระองค์ และมีสังคมรามกับอาณาจักรไกล์เคียง ครั้นล่วงมาประมาณ ๓๙๑ ปีก่อนคริสต์ศักราช (ประมาณ พ.ศ. ๓๐๐) อาณาจักรมธรรมีซึ่งต่ออาณาจักรโ哥สลซึ่งต้องแบ่งแยกออกจากเป็นหลายส่วน และตัดแปลงชื่อ “อโยธยา” เป็น “อุด” (OUDH) ซึ่งปัจจุบันนี้อยู่ในแคว้น “อุตตรประเทศ” ของอินเดีย

(๓) ในการที่พระเจ้าอุท่องสร้างกรุงศรีอยุธยาที่หนองโสนนั้น พระราชนิศาตการฉบับพระราชหัตถเลขากล่าวว่า “ชีพ่อพระมหาณ์ถวายพระนามแด่พระเจ้าอุท่องว่า “สมเด็จพระรามาธิบดีคริสตินทรบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว กรุงเทพมหานครบรรหารราวดีศรีอยุธยา มหาดิลกพันพรัตนราชธานีบุรีรัมย์ เพมีอนด้วยนามสมเด็จพระนารายณ์อวตารผ่านกรุงศรีอยุธยาแต่กาลก่อน”

คำว่า “อโยธยา” เปลี่ยนเป็น “อยุธยา” ได้ตามหลักภาษาล้านนาถูกตุตที่เปลี่ยน “โ” เป็น “ฯ” ได้

ปัญหาน่าคิดจึงมีว่า พระเจ้าอุท่องมีได้ตั้งชื่อกรุงขึ้น “ช้า” กับชื่อกรุง “อโยธยา” ในชมพุทธวิป หากพระองค์เป็น “พระราม” ที่จุติลงมาในสยาม พระองค์จะ “ย้าย” กรุงอโยธยาจากชมพุทธวิปมาตั้งที่หนองโสนหรือมิใช่ ?

ทั้งนี้ขอให้คำนึงถึงพระเจ้าอุท่องและคนไทยสมัยนั้นว่านับถือพระราม ตามคติพระมหาณ์ เช่นนั้นมากเพียงใด

(๔) ปัญหาต่อไปมีว่า เมื่อกรุงศรีอยุธยาที่หนองโสนถูกกษัตริย์พม่าสัง

๓๙ มหาราชและรัตนโกสินทร์

กองกำลังมากำลัยแล้ว พระรามก็จะต้องหาข้อกฎหมายในการตั้งกรุงศรีอยุธยาของพระองค์ แต่พระเจ้าตากสินที่ทรงกอบกู้อกราชของชาติไทยนั้น เมื่อพระองค์นำราชธานีไปลอกองทหารพม่าที่ยึดกรุงศรีอยุธยานั้นแตกพ่ายไปแล้ว พระองค์ทรงเห็นว่า กรุงศรีอยุธยาเลียหายจากการทำลายของพม่ามากมาย นัก ถ้าจะสถาปนาให้คืนดีเหมือนเดิมก็จะเปลืองแรงงานและวัสดุก่อสร้างอีกทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ อีกมากมาย ฉะนั้นพระองค์จึงย้ายเมืองหลวงของสยามไปตั้งที่ธนบุรี

(๕) ต่อมาวันที่ ๙ แห่งพระราชวงศ์จักรีได้ทรง “ปราบดาภิเคน” เป็นพระมหาภัตตริย์สยาม (ไทย) ซึ่งมีพระปรมາภิไธยเดิม แสดงว่า พระองค์ทรงเป็น “พระราม” ที่จุติลงมาในสยาม พระองค์จึง “ย้าย” กรุงศรีอยุธยาจากหนองโสนมาตั้งอยู่ที่บางกอก โดยขานนามกรุงที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นนั้นตามชื่อกรุงศรีอยุธยาที่หนองโสน อันเป็นมงคลนามตามคติพราหมณ์ใช่หรือไม่ ?

(๖) ส่วนชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งชื่อในรัชกาลใดนั้น ขอให้อ่านการพิเคราะห์ในข้อ ๒.๒ ต่อไป

๒.๒

พิเคราะห์เรื่องที่เอกสารขององค์การรัฐบาล

อ้างว่า กรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๒๐๐ ปีใน พ.ศ. ๒๕๗๕

ข้าพเจ้าขอเสนอท่านทั้งหลายพิเคราะห์เรื่องที่เอกสารของคณะกรรมการประชุมการประชาสัมพันธ์งานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์อ้างไว้ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑

สร้อยของชื่อกรุงรัตนโกสินทร์เปลี่ยน helyn thalykrang

ในหนังสือของคณะกรรมการฯ ที่อ้างแล้วนั้นอ้างว่า

“ชื่อ กรุงเทพฯ มหานครฯ นั้นเดิมมีเพียงว่า กรุงรัตนโกสินทร์อินท์อยิดฯ ตามคำในภาษาอังกฤษที่สมเด็จพระบวรราช พระอาจารย์ของสมเด็จฯ กรมพระ

ปรามานุชิตซึ่นرسل จนาสมัยที่ท่านดำรงสมณศักดิ์เป็นพระพิมลธรรม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ ๑ นั้น มีหลักฐานว่า ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ ได้ทรงเปลี่ยนแปลง และเติมสร้อยนาม แต่จะเป็นวันเดือนปีใด ไม่ปรากฏ”

“พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแก้สร้อยนามตรงคำอินทอโยธยาเป็นมหินทอยุธยา ดังนั้น กรุงรัตนโกสินทร์อินทอโยธยา จึงเปลี่ยนเป็น กรุงรัตนโกสินทร์มหินทอยุธยา”

ต่อจากที่หนังสือของรัฐบาลเขียนไว้ดังกล่าวข้างบนนั้นแล้ว ก็ได้อ้างต่อไปว่า รัชกาลที่ ๔ ทรงเปลี่ยนคำว่า “บวร” เป็น “อมร” คือ “บวรรัตนโกสินทร์” เป็น “อมรรัตนโกสินทร์” และได้กล่าวว่า รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงเปลี่ยนคำว่า “มหินทอยุธยา” โดยวิธีการสนธิศัพท์ว่า “มหินทรายุธยา”

ทั้งนี้แสดงว่า สมัยก่อนราชากิจกรรัชกาลที่ ๔ นั้น ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ ไม่แน่นอน แม้จะเป็นการเปลี่ยนสร้อยก็ตาม เพราะการตั้งชื่อกรุงหรือเมืองหนาครนั้นจะต้องการทำโดยมีพิธีเฉลิมนามให้แน่นอนไม่เปลี่ยนไปเปลี่ยนมา ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงขอเสนอให้ท่านทั้งหลายพิเคราะห์เชื่อ “กรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์มหินทรายุธยา” ว่าตั้งขึ้นในพิธีบรรมราชาภิเษกรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมาหรือมิใช่ ?

๒.๒.๒

การอ้างประพันธ์ภาษาฯของสมเด็จพระวันรัต ในรัชกาลที่ ๑

เอกสารของคณะอนุกรรมการฯ ได้อ้างถึงประพันธ์ของสมเด็จพระวันรัตองค์นั้นไว้ดังต่อไปนี้

“เอกสารที่จะช่วยซึ่งแจงในขณะนี้ก็คือหนังสือสังคีติยะวงศ์พงคาวดารเรื่อง สังคายนาพระธรรมวินัยของสมเด็จพระวันรัต วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือวัดโพธิ์ ที่ได้จนาไว้เป็นภาษาฯของในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก องค์พระบูรณะกษัตริย์ พระผู้ทรงสถาปนากรุงเทพมหานคร

๓๔ มหาราชและรัตนโกสินทร์

พระยาบวรย์ติธรรมชาดา (แพ ตาลະลักษณ์) แปลในวังสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖"

"ขอคัดข้อความทั้งภาษาครรและคำแปลมาลงไว้เพื่อประกอบการพิจารณา เนพาตตอนที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนี้"

"มหาพิชัยนกขตตามคลวารตถิย สุขว�ฒนาสวัสดิปติพาหนดถาย รัตนโกสินธอินทโถโยชั่นนำมสุชชิต ลทิส สุนธิปากการตอรณ มหานคร ทวารภูมิ กิลงกต"

"ครั้นถึงวารดีถึงคลวารให้ยกนักขัตตฤกษ์ดี ให้สร้างพระมหานครล้วนด้วยกำแพง ๓ ชั้น มีป้อมซึ่มมั่นคงลงเสาระเนียดติดต่อกันเป็นกำแพงอย่างดี ประดับด้วยประดุยอดดูงดงามราวกับเมืองสวรรค์ จึงให้ตั้งนามว่า กรุงรัตนโกสินทร์อินทโถโยธยา สามารถและอาจบ้องกันข้าศึกให้อยู่จำเรญสุขสวัสดิ"

ข้าพเจ้าจึงขอให้ท่านทั้งหลายพิเคราะห์ดังต่อไปนี้

(๑) ในพระราชประภูมายตราสามดวงที่ข้าพเจ้าได้พิมพ์ภาพไว้แล้วนั้น รัชกาลที่ ๑ ก็ได้ทรงกล่าวถึงการสังคายนาระไตรปิกมีข้อความดังต่อไปนี้

"...จึงมีพระราชโองการมา ณ พระบันทูลสุรสีหนาทดำรัสว่า ฝ่ายพุทธจักรนั้นพระไตรปิกแบดทมีนลีพันพระธรรมชั้นธ อันสมเด็จพระพุทธเจ้าทรงพระมหา-กรุณาระดิษฐานไว้ต่างพระองค์ได้เป็นหลักโดย สั่งสอนบรรพชิตบริษัชย และขอราศีบวชชัย ได้ปรนบัตรรู้เชิงทางศุคุติภูมและคุติภูมและพระไตรยปิกธรรมนั้นพื้นเพื่อนวิปริตผิดเพี้ยนไปเป็นอันมาก ยกที่จะเล่าเรียนเป็นอยุคพระพุทธศาสนาสืบไป ก็ได้อาราธนาประชุมเชิญพระราชคณะทั้งปวง มีสมเด็จพระสังฆราช และพระธรรมอุดม พระพุทธโมฆาจารย์เป็นพระบาน..."

ทั้งนี้แสดงว่า ในพระราชประภานั้นได้อ้างถึงพระราชคณะทั้งปวงโดยมิได้ระบุนาม แต่มีระบุนามไว้ ๓ องค์ คือ สมเด็จพระสังฆราช พระธรรมอุดม และพระพุทธโมฆาจารย์ พระราชคณะทั้งปวงคงจะไม่กล่าวหรือรจนาชื่อกรุง

เป็นว่ากรุงรัตนโกสินทร์ ที่ขัดแย้งต่อนามกรุงเทพวาระดีศรีอยุธยาซึ่งองค์อัครศาสนปั้มภาคได้ตั้งไว้

(๒) เหตุใดคำรjunctionภาษาของสมเด็จพระวันรัตองค์นั้น จึงแปลเป็นภาษาไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมกุฎเกล้าฯ (รัชกาลที่ ๖) เพราะพระปรมາภิไธยเมื่อครั้งราชากิจกรรมรัชกาลที่ ๔ ก็ปรากฏชัดแจ้งว่า "...เสด็จถลิงถวัลยราชยในพระบรมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร อmurรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา" จึงไม่มีปัญหาอันใดว่า ตั้งแต่วรชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา นครหลวงของสยาม (ประเทศไทย) ชื่อ "กรุงเทพมหานครมรรัตนโกสินทรฯ"

(๓) เพื่อความแน่นอนว่า สมเด็จพระวันรัตองค์นั้นรัจนาเรื่องดังกล่าว ไว้จริง ก็ขอให้ท่านผู้อ้างโปรดสอบต้นฉบับที่เป็นลายมือแท้จริงของสมเด็จพระวันรัตองค์นั้นแล้วนำมารวินิจฉัยอีกรั้งหนึ่ง

๒.๒.๓

พระปรมາภิไธยเต็มของ ร.๒, ร.๓, ร.๔

ข้าพเจ้าขอเสนอให้พิจารณาพระปรมາภิไธยเต็มของรัชกาลที่ ๒ และรัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๔ เพื่อประกอบการวินิจฉัยว่า ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งขึ้นแน่นอนเมื่อรัชกาลที่ ๔ ดังต่อไปนี้

๑. พระราชนพศาวดารรัชกาลที่ ๒ กล่าวว่า พระปรมາภิไธยเต็มของรัชกาลที่ ๒ นั้น Jarvis ในพระสุพรรณบัญชีมีข้อกับพระปรมາภิไธยรัชกาลที่ ๑ แต่มิได้กล่าวถึงชื่อกรุงว่าเป็นกรุงศรีอยุธยาหรือกรุงรัตนโกสินทร์

เราทั้งหลายยอมทราบว่าพระองค์ทรงเป็นประษฐ์ ทรงทราบเรื่องประวัติของพระรามกับอยุธยาเป็นอย่างดีจึงทรงนิพนธ์เรื่อง "รามเกียรติ" ที่เรื่องนามอยู่จนทุกวันนี้

อนึ่ง ไม่ปรากฏในเอกสารหลักฐานแท้จริงว่า พระองค์แก้ชื่อกรุงเทพวาระดีศรีอยุธยาในกฎหมายตราสามดวงเป็นกรุงรัตนโกสินทร์

๒. พระปรมາภิไธยเต็มของรัชกาลที่ ๓ นั้น Jarvis ในพระสุพรรณบัญชี

เหมือนกับพระปรมາภิไธยของรัชกาลที่ ๑ และที่ ๒ แต่ไม่ได้กล่าวถึงเชื้อกรุงว่าเป็นกรุงศรีอยุธยาหรือกรุงรัตนโกสินทร์

พระองค์ทรงบริชาสามารถและรอบคอบมาก ฉะนั้นการทำสนธิสัญญา กับอังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้น แม้มีมติว่าพระองค์ไม่ทรงทราบภาษา อังกฤษดี แต่พระองค์ก็ต้องทรงทบทวนสอบถามข้าราชการที่รู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งต้องกราบถูลตามความจริงว่า ฝรั่งแปลความและเชื้อกรุงถูกต้องหรือไม่ ฉะนั้นถ้าเชื่อกรุงสมัยนั้นเรียกว่ากรุงรัตนโกสินทร์ พระองค์ก็จะต้องทรงทักท้วง ฝรั่ง และจะไม่ยอมตกลงทำสนธิสัญญากับฝรั่ง

อนึ่ง ไม่ปรากฏในเอกสารหลักฐานแท้จริงว่า พระองค์แก้สร้อยเชื้อกรุง รัตนโกสินทร์

๓. พระปรมາภิไธยเดิมของรัชกาลที่ ๔ ข้าพเจ้าถ่ายภาพ “พระราช พงษ์หารการกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๔ ฉบับเจ้าพระยาทิพารวงษ์” มาลง พิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

.....พระปรมາภิ-
ไธยให้ประดิษฐานตั้งในแผ่นพระบรมสุพรະແบบญี่ปุ่นอักษรลักษณ
ແຕคองธรรมกว่า พระบาทเต็มเขตพระปรมเนนทรมงานงฤทธิ ถูก
สมมุติเทพบพงศ วงศ์ศรีกษัตริย์ วงศ์ตีบราชนิกโกรรณ ชาติ
รัตนบรมมหาจักรพวงดิจาราชสังกัศา อกไกสุชาติสังสุทธิเครื่องะหนี่
จักรีบรมนารถ อติศรีราชนิเวศน์กุรุ สรุริคบุลสุสานิคอกุฤษ
วิบุลย บุราคุลยกฤษฎาภินิหาร สุกษาการรังสฤษดิ ชัยญุลักษณ
วิจิตรไสภาคสรวงพางค์ มหาโโนคม่างคปะนก บำบัดงคบุคคล
ประดิษฐ์ส่วนพสกนิลอดุณ บรรสุขุมาลยมานบุรุษบัดน ศึกษา
พิพัฒนธรรมไกศล สุวิสุทธิ์วินลสุกศิลสมานจารย์ เพ็ชรญาณ
ประภาไฟโรมน์ อเนกโภภูติสาชุคุณวิบุลยสันดาน กิพบแทนการ

ໄພຄາລເກີຍຈົດຕືກຸດອົບຖະນິມພໍເສຍ ສຽງພເທເວສຽນນຸ້ກັນ ເອກອ້ກ
ນຫາບໍ່ຮູ່ ສຸກພຸກນ້າກະຮວໄວ ຄວບປັບຢູ່ກາທໄກສລວົມລປົງຊາ ນຫາອຸດ
ບັນຫຼິດ ສຸນທຽບຈົດຕືກຸດກາລ ບ່ວນຸ່ງຜົນສາງສຍເນາກໂລກບົດລົກ
ນຫາປ່ວງວານນາຍກອນນັດ ມກັນດວງຖາທີເທິດ ສຽງພວເເສຍສ່ວນຍາ
ນຫາຊັ້ນນິກຮສໂນສຽງສມນຕີ ປະສົກຂ້າວຍບໍານໄຫ້ມບໍານມຣາສົນນັດ
ນພປົດເສົາຄົມຕ່າງດີນຕ້ອງ ຕົວີ້ວັດໃນປັດຈຸນມານມຣາກົດເສົາ
ກິມຕີ ສຽງພທຄາໂຄວິຈີດໄຊບ ສກລົມໄຫຫວົງຍົມມາສວົມນິນກາ
ນເຫດວຽມທີ່ກຳນົດມາວິທີ່ກຳນົດມາວິທີ່ ບ່ຽນນາງຄູາຕີອ້າຈາວສ່ວັບ
ພຸກຫາກໍໄວຕຽບກັນສຽງພາກັນຍົກ ອຸກຖ່ານຫຼຸກຄົດອ້າຄັນເຮົາເຊີນຕີ ເມຕົກ
ກຽງຢາສີກຸດທຸກທັກ ອິນປັນຍັງຢູ່ກາຣ ສກລົມໄຫຫວົງຢູ່ເບັນກາ
ຢືນກວ່ຽວມີກົມມາວິທີ່ກຳນົດມາວິທີ່ ບ່ຽນນາງຄູາຕີບໍ່ຕົວ ພະຈອນ
ເກົ່າເຈົ້າອຸບ່ງຫຼວງ ເສົົ່ງເຄີລົງຄວັດຍົງຈົບໃນພະບໍານມມາວິທີ່ວັງ ກຽງ
ເພັກຫາກ່າວ ອົມຮັດນີ້ໄກສິນກົມທີ່ກຳນົດມາວິທີ່ ສຽມຊີພັ້ນພະ
ຖານເຕີ່ ເຈົ້າພະຍາວັດກົມທີ່ກຳນົດມາວິທີ່ ວ່າງໆສຸມພະກລາໂຫມ່
ກະຍວາງສຸກາງເຕີ່ ວ່າງໆສຸມພະກລາໂຫມ່ ພະຍບເພີ່ພັ້ນໂກຍາ ເຈົ້າພັນຄົງນ
ເພົ່າ ແລ້ວ ພະຍລັງ ພະຍານຳແຮອກັດຕີ ເຈົ້າພັນຄົງນກຽມວັງ
ກະຍປະປະຈິກ ເຈົ້າພັນຄົງນກຽມນາ ພະຍາເພື່ອຮປາແນ່ ເຈົ້າພັນຄົງນ
ເພັກນພະນະຄຽນຄວບາລ ຂອງວັນພະວະຈາກທານພະບໍານມມາວິທີ່ໄວກາສ
ວັນພູເສດແຕ່ພະບາກສມເຕີ່ພະບໍານນາງຄູາຕີບໍ່ຕົວ ພະຈອນ
ເກົ່າເຈົ້າອຸບ່ງຫຼວງ ເມື່ອຈະກຽມທຸລພະກຽງພານອົບເງວາບສຽງພົ່ງໆ
ມື່ນເກົ່າອຸບ່ງປະຕັບພະບໍານມມາວິທີ່ສ່ວິຍົບສ ແລະວັນສົນນັດກັ້ງປົງ
ຕັ້ງປົງຢູ່ພັກຊະເພາະພັນຄົງນຕ່າງໆ ຕາມຫວົມເນື່ອມແຕ່ເກົ່າອຸນນາ

๒.๒.๔

การอ้างพระราชอำนาจของพระบาทสมเด็จพระปุลจอมเกล้าฯ และพระนิพนธ์ของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพฯ

ด้วยความเคารพถักกราพระบาทสมเด็จพระปุลจอมเกล้าฯ และความ
เคารพสมเด็จกรมพระยาดำรงฯ ข้าพเจ้าขอเสนอให้ท่านผู้สนใจพิจารณาว่า
ที่พระองค์ได้ดำรัสหรือที่ทรงมีลายพระราชนัตรณ์และที่ทรงประพันธ์ไว้ในนั้น
ท่านได้ทรงขึ้นเมื่อใด ในกรณีใด และที่ยกบันทึกพระองค์ได้ทรงไว้ครั้งสุดท้าย
อันเป็นบทกฎหมายที่แพร่ทั่วโลก ก็จะเห็นได้ว่า เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๕๕๐
(ร.ศ. ๑๗๗) ก่อนที่รัชกาลที่ ๕ สรรคตเพียง ๒ ปี ๖ เดือนเท่านั้น
พระองค์ได้ทรงมีพระราชป्र่าวภในตอนต้นของประมวลกฎหมายลักษณะอาญา
ที่ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๑๗๗ นั้น มีความตอนหนึ่งที่ได้อ้างถึง
กฎหมายตราสามดวงไว้ว่า

“...เป็นราชประเพณีสืบมาแต่โบราณที่เดียวดังนี้ และการตรวจชำระบะพระราชน
กำหนดดังว่ามานี้ ครั้งหลังที่สุดได้มีเมื่อจุลศักราช ๑๑๖๖ ปีชวด ฉศก
รัตนโกสินทร์ ศก ๒๓ ในรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรมไปยกาธิราช พระบาท
สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ตั้งแต่นั้นมาจนบัดนี้มีบังคับได้ ๑๐๓ ปี ยัง
หาได้ตรวจชำระบะพระราชนกำหนดควบพะร้อยการให้เรียบร้อยไป ก็เป็น
ธรรมดากอย่างที่พระราชนกำหนดควบพะร้อยการ อันพ้นความต้องการในสมัย
นี้และขัดขวางกันเองก็จะมีอยู่เป็นอันมาก ทรงพระราชนำรีเห็นว่า ถึงเวลา
สมควรที่จะต้องตรวจชำระบะพระราชนกำหนดกฎหมายอยู่ด้วยเหตุนี้แล้วประการ
หนึ่ง”

อนึ่งในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งได้มีการปรับปรุงบริหารแผ่นดินตามเยี่ยง
ญโรปันน์ ศาลงุติธรรมได้วินิจฉัยคดีตามหลักนิติศาสตร์ของอารยประเทศ
คือ พระบรมราชโองการได้ฯ ของพระมหากษัตริย์จะเป็นคำสั่ง คำบังคับ
ปวงชนได้นั้นก็ต้องตราเป็น “บทกฎหมาย” (Provisions of Law) คือ

พระราชบัญญัติ, พระราชกฤษฎีกา, พระราชกำหนด, ประกาศพระบรมราชโองการ ถ้าพระราชดำรัสหรือพระราชหัตถเลขาซึ่งเป็นเพียงความเห็นของพระองค์นั้นขัดแย้งกับบทกฎหมายที่พระองค์ทรงบัญญัติขึ้นก็ต้องที่พระมหากษัตริย์ปางก่อนทรงบัญญัติขึ้นก็ต้องยังมิได้ยกเลิกนั้นก็ต้องเชื่อถือตามกฎหมายเป็นใหญ่ มิใช่พระมหากษัตริย์ตรัสคำใดก็แก้บทกฎหมายได้

นักประวัติศาสตร์ในยุโรปที่นับถือพระมหากษัตริย์ของเขามีน้อยกว่าที่คนไทยนับถือพระมหากษัตริย์ไทยนั้น ก็ใช่วิธีเหตุผลทางวิทยาศาสตร์เพื่อสอบถามความจริง (Methodology) ดังกล่าว แล้วทำการชำระประวัติศาสตร์ตามความจริง ได้ผลตรงกับวิธีนิติศาสตร์ว่าด้วยลักษณะพยานดังกล่าวมาข้างบนนั้น

๒.๒.๕

การอ้างความเห็นของหลวงวิจิตรวาทการ

องค์การของรัฐบาลดังกล่าวอ้างความเห็นของหลวงวิจิตรวาทการไว้ดังต่อไปนี้

“ชื่อของประเทศไทยเราเปลี่ยนมาเรื่อยๆ สมัยที่เมืองหลวงอยู่สุโขทัย ก็เรียกชื่อประเทศว่ากรุงสุโขทัย สมัยที่เมืองหลวงอยู่อยุธยา ก็เรียกชื่อประเทศว่ากรุงศรีอยุธยา สมัยที่เมืองหลวงมาอยู่กรุงเทพฯ ก็เรียกชื่อประเทศว่า “กรุงรัตนโกสินทร์”

ข้าพเจ้าขอเสนอว่า ข้าพเจ้าได้เคยกล่าวไว้ในบทความเรื่อง “ความเป็นมาของชื่อ “ประเทศไทย”” ซึ่งข้าพเจ้าได้อาศัยด้นแบบแท้จริงแห่งกฎหมายตราสามดวงที่ว่าด้วยพระราชธรรมสถาตรฯ ประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีชื่อว่า “สยามประเทศ” มาตั้งแต่โบราณกาลก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ข้าพเจ้าขอนำภาพถ่ายกฎหมายตราสามดวงลักษณะพระ “ธรรมสถาตร” เสนอท่านทั้งหลายดังต่อไปนี้

ເນັດກໍ່ນອນໃກ ແລະ ພຣະມະນີໃຫຍ່ແກ່ສົກໄສກົບ ອາດຕະ ນິກິ
ຮູມຊຸດຕື່ສົດ ຮີ່ວ່າກໍ່ນີ້ກວມງວມສົກ ພຣະມະນີ ສົກວິນທີກຸມ

ກວມ ກໍ່ລຳ ນກສີເຕະ ໄໃຫ້ນ ມູນຄາສາຍ ຕັບນຄຮາມ
ບານຢູ່ກົກຕີ ຜົນປັກປາງໃຈສັບກົນມາ ຂອດຕື່ສົດ ກົດບູ້ ກມດູ້ອຸ້າ
ໃນກັນຢູ່ປາກເທຍ ຕັບກາມ ກມດູ້ອຸ້າ ແກ່ນກັນຢູ່ກົດ ອ
ນ ໃນ ໄໃກສົບກົນ ບຸລິສະອັບ ວິ່ນໜ້າຜູ້ເນີນນັ້ນຂ່າມກົບ ຊຸກສູ້ ຂ

ຜູ້ປັນຫຼັກ ສະຫະນະແລລ ໃນຫຼັກນິ້ງເທິນ ຕຸລຸ ເທິກັນນັ້ນ
ມະນີ ອັດກັນ ເພື່ອງ ຈັກກັດເກີ່ມ ຕົກຊຸດຕື່ສົດ ສົກກົກກວມງວມສົກ
ນີ້ ສະຫະນະ ຕັ້ງສົກນກາທ ຕຸລຸ ອັດກັນກັບຫຼາຍ ຜ
ກວະ ນັ້ນ ຄົມຕູ້ ຂົ່ງກົກກວມງວມກ່ຽວນີ້ ສູ້ລາ ເກົ່ານັ້ນ

(ອີ່ນີ້ ບທຄວາມຂອງຂ້າພເຈົ້າດັ່ງກ່າວຂ້າງບົນນັ້ນ ຂ້າພເຈົ້າໄດ້ອ້າງເປັນ
ເອກສາරທ້າຍທີ່ໂອງໝາຍເລຂ ១២ ຕ່ອທ້າຍຄໍາທີ່ໂອງຂ້າພເຈົ້າຕາມຄົດໝາຍເລຂດຳທີ່
៤៩២២/៤៩២១ ປຶ້ງຂ້າພເຈົ້າໄດ້ພື້ນຍາຍຮອງ ຄຍາມານນີ້ ກັບພວກເປັນຈຳເລຍ
ຫົ່ງຈຳເລຍຍອມປະກາຄຂອງມາຂ້າພເຈົ້າ ແລະ ສາລືໄດ້ຕັດລືນໃຫ້ເປັນໄປຕາມສັນຍາ
ຍອມຄວາມນັ້ນ ດັ່ງປາກງູດາມຄໍປະກາຄໃນໜັງສືວິພິພໍລາຍອັບແລ້ວ)

ນອກຈາກນັ້ນ ຍັງມີເອກສາຮ່າຍອັບທີ່ປາກງູດວ່າ ເມື່ອຄວັງກຸງຄວິອຸ່ນຍາ
ເປັນຮາຊານີ້ນັ້ນໄດ້ມີການຕິດຕໍ່ກັບນານາປະເທດ ແລະ ຜ່າຍໄທກັບຜ່າຍຕ່າງປະເທດ
ກໍເຮັດວຽກຂໍ້ອປະເທດໄທນີ້ວ່າ “ສິයາມ” (SIAM)

ແມ່ນໄວ້ຊາລືທີ່ ៥ ຜຶ້ງເມືອງຫລວງມີຊ່ອງວ່າ “ກຽງເທິມທານຄຣ ອມຮັດນ
ໂກສິນທຣ” ກົດາມ ແຕ່ຊ່ອປະເທດກົບຍັງເຮັດວຽກວ່າ “ກຽງສິයາມ” ດັ່ງທີ່ຂ້າພເຈົ້າຖ່າຍ
ກາພພະຣາຊທັດຄເລາຂອງພະບາທສມເດືອພະຈອມເກລົ້າ ອັບນ ດ.ຄ. ១៨១៩
ສຶກປະຣານາທີບດີສຫ້ຮູ້ອມເມຣິກາ ປາກງູດຄວາມດັ່ງຕ່ອໄປນີ້

ກົດລົງໄພວະເຖິງກົດລົມ ວະກາຕາມແທກຕົກປ່າດທີ່ເນື້ອດຍານການຈະບວດໆການມີນ
ສະກັບໃຫຍ່ອດຳຕໍ່ກົດລົມ ແກ່ມີເກີດສປະກຸນກົດຕົກປ່າດໆນີ້ ກົດປ່າດໆຢັດຕັກຢ່າງຈະໄວ
ກະຕັກນະຍາມນີ້ ຂອງກົດມາຫຼັນນີ້ ດີເນີນພວກຕາຫຼົມກົດກົມໄແລ່ນີ້ອີກພິບນີ້
ລະຄົມສົ່ວນຕົວມີກົດມາກົດກົມໄດ້ຢັດຕັກນະຍາມນີ້ ຜົດປົກຕົວຮັບໆກົດນີ້ຈະນີ້ກວ່າກົດ
ຕົກປ່າດໆໃຫ້ເປັນຈຳຈັດຢັດຕັກນະຍາມນີ້ ຜົດປົກຕົວຮັບໆກົດນີ້ຈະນີ້ກວ່າກົດ
ຕົກປ່າດໆໃຫ້ເປັນຈຳຈັດຢັດຕັກນະຍາມນີ້ ຜົດປົກຕົວຮັບໆກົດນີ້ຈະນີ້ກວ່າກົດ

ពេលវេលាដីជាមួយការប្រកបណ្តុះប្រាស់ដើម្បីស្វែងរករាយការណ៍ និងអ្នករាយទាំងអស់

๑๒ Maharach และรัตนโกสินทร์

๒.๒.๖

ข้อสังเกตประกอบการพิจารณา
เรื่อง

ทางราชการให้ใช้ “รัตนโกสินทร์” เพียง ๒๔ ปีเท่านั้น

รัชกาลที่ ๙ ได้ใช้จุลศักราชทางราชการดังที่เคยใช้มาอยู่ก่อนๆ นั้น และรัชกาลที่ ๒,๓,๔ ก็ใช้สืบมา

ต่อมาระบทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ (รัชกาลที่ ๕) ได้มีประกาศวัน ๕ เดือน ๕ ขึ้น ๑๒ ค่ำ ปีชวดล้มถังธนิคิก จุลศักราช ๑๒๕๐ ให้ใช้วันอย่างใหม่ มีความกล่าวไว้ในประกาศข้อ ๓ ดังต่อไปนี้

“ข้อ ๓ ให้นับวันใช้เวชีนีในราชการแทนสารบัญชีทั้งปวงตั้งแต่วัน ๒ เดือน ๕ ขึ้น ๑ ค่ำ ปีฉลู ยังเป็นล้มถังธนิคิก จุลศักราช ๑๒๕๐ นั้นเป็นวันที่ ๑ เมษา�น รัตนโกสินทร์ ๑๐๘ ต่อไป”

แต่ต่อมาก็ ๒๓ ปี คือ พระบาทสมเด็จพระมหามนูญาณ เกล้าฯ (รัชกาลที่ ๖) ไดทรงประกาศให้ยกเลิกการใช้ “รัตนโกสินทร์” โดยให้ใช้ “พุทธศักราช” แทนตั้งแต่วันที่ ๑ เมษา�น พ.ศ. ๒๔๗๒ (ตรงกับ ร.ศ. ๑๓๒) เป็นต้นมา จึงเป็นอันว่า ทางราชการได้ใช้รัตนโกสินทร์เพียง ๒๔ ปีเท่านั้น

ฉบับข้อเสนอ

โอกาสนี้ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่งยิ่ง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ปรีดี พนมยงค์
(นายปรีดี พนมยงค์)

หมายเหตุเพิ่มเติม

(๑) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๗๔ ข้าพเจ้าได้พิมพ์กฎหมายตราสามดวงโดยเรียงพิมพ์ตามอักษรวิธีในต้นฉบับแล้วนำไปเพียงส่วนหนึ่ง ต่อมาคณะกรรมการชำระบทานุกรม ซึ่งพระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นราชอิปพงศ์ประพันธ์ฯ (พระองค์เจ้าวรรณไวยากร) ทรงเป็นประธานนั้นเปลี่ยนชื่อ “ปทานุกรม” เป็น “พจนานุกรม” และเรียกชื่อเดิมว่า “พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน” ซึ่งพิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๙๗ คณะกรรมการฯ ดังกล่าวได้กรุณาให้เกียรติตօอาศัยหนังสือข้าพเจ้าเล่มที่อ้างถึงข้างบนนั้น เป็นที่มาส่วนหนึ่งแห่งพจนานุกรมฉบับนั้น ดังปรากฏใน “บัญชีอักษรย่อที่ใช้ในพจนานุกรมนี้ (ฉบับราชบัณฑิตยสถาน)” หน้า (๒) มีความดังต่อไปนี้

“ตราสามดวง : กฎหมายตราสามดวงฉบับเรียงพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๗๔ รวบรวมโดยหลวงประดิษฐ์มนูธรรม”

(๒) ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๘๑ สมัยที่ข้าพเจ้าเป็นผู้ประศาสน์การมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองนั้น ข้าพเจ้าได้จัดให้มีการพิมพ์กฎหมายตราสามดวงตามอักษรวิธีในต้นฉบับสำเร็จครบถ้วนเพื่อใช้เป็นหนังสือประกอบการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายแห่งประเทศไทย

ปรีดี พนมยงค์

หมายเหตุเรื่องมหาราช

เอกสารหมายเลข ១ ព័ត៌មានចម្លាយទិន្នន័យ ឯកសារ នាយករដ្ឋមន្ត្រី
ខ្សោយចុរ៉ែសប្តាហ៍ ១ ឧប្បត្តិការណ៍ ២០ ១៨ មករាំកម ២៤៤៥

●●● สำเนาบันทึกของหลวงประดิษฐมนูธรรม ฉบับที่ ๒๐ วันวานนี้ ๒๕๗๕
เสนอพระยามโนปกรณ์ฯ นายกรัฐมนตรี...เรื่อง “มหาราช”

เมื่อเสร็จสิ้นพระราชพิธีพระราชทานและฉลองรัฐธรรมนูญฉบับ ๑๐
วันวานนี้ ๒๕๗๕ แล้ว พระยามโนปกรณ์ นายกรัฐมนตรี ได้ส่งให้หลวง
ประดิษฐมนูธรรม (ปรีดิ พนมยงค์) รัฐมนตรี เสนอความเห็นว่า สมควรหรือไม่
ที่จะถวายพระเกียรติยศ “มหาราช” แด่พระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระพองค์ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงแก่อาณาประเทศ
ราชภูมิ ให้เปลี่ยนการปกครองจากระบบสมบูรณานยาลิทธิราชย์มาเป็นระบบ
ราชาริบปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ หลวงประดิษฐมนูธรรมจึงทักทิ้งความเห็น
ดังต่อไปนี้

บันทึกเสนอนายกรัฐมนตรี

วันที่ ๒๐ วันวานนี้ พ.ศ. ๒๕๗๕

ตามที่ท่านนายกรัฐมนตรีได้ส่งให้ข้าพเจ้าเสนอความเห็นว่า สมควรหรือ
ไม่ที่จะถวายพระเกียรติยศ “มหาราช” แด่พระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าเจ้าอยู่
หัว พระพองค์ได้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงแก่อาณา
ประเทศราชภูมิให้เปลี่ยนระบบปกครองจากระบบสมบูรณานยาลิทธิราชย์มาเป็น
ระบบราชาริบปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญนั้น ข้าพเจ้าขอประทานเสนอความเห็น
ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้าพเจ้าเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งในหลักการที่จะถวายพระเกียรติ
ยศแด่พระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ ให้สูงยิ่งขึ้น เพราะทรงมีพระมหากรุณา
ธิคุณแก่ประชาชนชาวไทยให้ได้มีระบบปกครองซึ่งเป็นการเปลี่ยนหลักมูลที่
ก้าวหน้า

ข้อ ๒. แต่การที่จะถวายพระเกียรติยศทรงเป็นเพียง “มหาราช” นั้น
ข้าพเจ้าเห็นว่า มิใช่เป็นการเพิ่มพระเกียรติที่ทรงมีอยู่แล้วเท่านั้น หากยัง

๔๖ มหาราชและรัตนโกสินทร์

เป็นการลดพระเกียรติที่พระองค์ทรงมีอยู่ก่อนแล้ว เพราะเหตุประการต่อไปนี้

ประการที่ ๑. พระมหาชัตติรย์ไทยทุกพระองค์อย่างน้อยที่สุดก็ทรงดำรงอิศริยยศเป็น “มหาราช” ดังที่ชาวสยามถวายพระในมงคลสมัยต่างๆ ด้วยคำบาลีว่า

“พิมายโก ໂහු මහරාභා” แปลว่า “ขอให้พระมหาราชนมีพระชนมายืนนาน”

ทั้งนี้แสดงว่า ราชภูมisyamได้ถวายพระเกียรติแด่พระมหาชัตติรย์ว่า ทรงดำรงเป็น “มหาราช” อยู่แล้ว

ประการที่ ๒. รองประจำพระองค์พระมหาชัตติรย์นั้นเรียกว่า “รองมหาราช” มาแล้วตั้งแต่โบราณกาล ต่อมาในรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงบัญญัติ พ.ร.บ. ลงขึ้นนั้น รองประจำพระองค์ก็เรียกตามพระราชประเพณีว่า “รองมหาราช” แม้ว่าในรัชกาลที่ ๖ และในรัชกาลที่ ๗ จะได้ทรงแก้ไข พ.ร.บ. บางประการ แต่รองประจำพระองค์ก็ยังเรียกว่า “รองมหาราช”

ทหาร, เสือป่า, ลูกเสือ, ได้รับการสอนให้เคารพ “ธงชาติ” และ “รองมหาราช”

ทั้งนี้แสดงว่า พระมหาชัตติรย์สยามทรงเป็น “มหาราช” อยู่แล้ว

ประการที่ ๓. ถ้าผู้ใดศึกษาประประมาภิไoyของพระมหาชัตติรย์ไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนั้น ก็ย่อมทราบว่า ปวงชนชาวสยามได้ถวายพระเกียรติยศแด่พระมหาชัตติรย์ในพิธีราชาภิเษกหรือปราบดาภิเษก ให้ทรงดำรงอิศริยยศสูงกว่ามหาราช บางพระองค์ก็ทรงเป็นถึง “พระมหาจักรพรรดิราชอาธิราช”

คำว่า “ราชอาธิราช” เป็นศัพท์สนธิระหว่างคำว่า “ราชা + อธิ + ราช”, “อธิ” เป็นศัพท์บาลีลันสกฤตแปลว่า “ยิ่งใหญ่” คำว่า “ราชอาธิราช” จึงแปลว่า “ราชาที่ยิ่งใหญ่เหนือกว่าราชาทั้งหลาย” ซึ่งยิ่งใหญ่เหนือกว่าพระมหาชัตติรย์ที่ทรงเป็นเพียง “มหาราช” เท่านั้น บางพระองค์ทรงเป็น “พระมหาจักรพรรดิราชอาธิราช” นั้นก็ยิ่งใหญ่เหนือกว่า “ราชอาธิราช”

ประการที่ ๔. พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกซึ่งเป็นพระมา

กษัตริย์รัชกาลที่ ๑ แห่งพระราชนองค์จักริทรงมีพระปรมาภิไยเมื่อปรบดา
กิเบกังต่อไปนี้

“พระบาทสมเด็จพระบรมราชาธิราชรามาธิบดี ศรีสินทรมหаждการ
พระดิ ราชอาธิบดินทร ธรรมนิทรราช....ธรรมมิกราชาธิราช....บรมบพิต
พระพุทธเจ้าอยู่หัว”

(โปรดดูพระราชบรมภารภในกฎหมายตราสามดวง)

ทั้งนี้พระองค์ทรงเป็น “บรมมหาจักรพระดิราชอาธิบดินทรธรรมนิทรราช” ที่ยิ่งใหญ่กว่า “มหาราช” และ “อธิราช”

พระมหากษัตริย์ที่ทรงสืบพระราชนัตติวงศ์ต่อๆ มา นั้นทรงมีพระ
ปรมาภิไยซึ่งแปลเป็นไทยว่า พระองค์ทรงดำรงพระราชนิคิริยศให้ยิ่งกว่า
“มหาราช”

แม้ว่ารัชกาลที่ ๖ จะได้ทรงเปลี่ยนพระปรมาภิไยของพระมหากษัตริย์
แห่งพระราชนองค์จักริให้เขียนด้วย “พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร...”
แต่ในเนื้อความต่อมา นั้นก็มิได้ลดพระเกียรติลงมาเป็นเพียง “มหาราช” เท่านั้น
(ขอให้ผู้สนใจศึกษาพระปรมาภิไยของพระมหากษัตริย์แห่งพระราชนองค์จักริ
ทุกๆ พระองค์ ให้ถี่ถ้วนด้วย)

ประการที่ ๕. โดยเฉพาะพระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ นั้น ประชาชน
ชาวสยามได้ถวายพระปรมาภิไยในพิธีบรมราชาภิเบกษา

“พระบาทสมเด็จพระบรมราชาธิปัก มหันตเดชนดิลก
รามาธิบดี...สกลมหาศรัณณ์ส่วนมิ่นธรรมเหศรัณณ์ทินธรรมหารามาธิบดีราชวโรดม
บรมนาถชาติอาชันยาครรย พุทธิไดรัตนครุณารักษ์...สกลไพบูลมหาวชญูรา
ธิบดินทร ปรมินทรธรรมมิกราชาธิราช บรมนาถบพิต พระปกาเกล้าเจ้า
อยู่หัว”

ทั้งนี้แสดงชัดเจนว่า พระองค์ทรงเป็น “มหาราชาธิราช” คือ ยิ่งใหญ่
กว่าราชาและอธิราชทั้งหลาย

สภาพแหนรงราชภูมิได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ในการ Jarvis พระปรมาภิไยของ

๔๘ พระราชและรัตนโกสินทร์

พระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ ตามมติของประชาชนชาวสยามนั้นไว้ในคำพระราชนราภัยแห่งรัฐธรรมนูญฉบับ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๓๕

ข้อ ๓. ส่วนความเห็นของผู้อ้างตัวอย่างของยุโรปซึ่งท่านนายกรัฐมนตรีชี้แจงแก่ข้าพเจ้าเมื่อวันก่อนนั้น ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า พระมหากษัตริย์ในยุโรปบางพระองค์ที่มีต่อท้ายพระนามตามภาษาของประเทศนั้นๆ ชื่อภาษาอังกฤษเรียกว่า “ธิ เกรต” (The Great) หรือภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า “เลอ กรองด์” (Le Grand) บางคนออกสາเนียงว่า “เลอ กรังด์” ก็เป็นเรื่องของชาวยุโรปที่พระนามของพระเจ้าแผ่นดินมีลักษณะต่างกับพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ไทย คือ

ประการที่ ๑. พระมหากษัตริย์ในยุโรปแต่ละพระองค์เป็นคริสตศาสนิกจึงทรงเลือกพระนามของพระองค์เองตามชื่อ “นักบุญ” (เซนต์) ซึ่งเป็นชื่อคำเดียวล้วนๆ เพียงพยางค์เดียวหรือไม่เกิน ๕ พยางค์ เช่น หลุยส์, 约瑟夫, ปีเตอร์, วิลเลียม, ฯลฯ

ประการที่ ๒. พระมหากษัตริย์คริสตศาสนิกแห่งประเทศไทยนั้นๆ ก็มักเลือกชื่อของพระองค์ตามชื่อนักบุญที่เข้าในราชวงศ์เดิมกันบ้างและเข้ากับราชวงศ์อื่นบ้าง เช่น พระนาม “หลุยส์” นั้นก็มีพระเจ้าหลุยส์ของฝรั่งเศส หล่ายพระองค์ที่ครองฝรั่งเศส, พระเจ้าหลุยส์หล่ายพระองค์ที่ครองบาราเรีย, พระเจ้าหลุยส์หล่ายพระองค์ที่ครองอังกฤษ, ฯลฯ พระนามปีเตอร์นั้นก็มีพระเจ้าปีเตอร์หล่ายพระองค์ที่ครองรัสเซีย, พระเจ้าปีเตอร์หล่ายพระองค์ที่ครองเซอร์เบีย, ฯลฯ

ประการที่ ๓. พระมหากษัตริย์คริสตศาสนิกต่างพระราชวงศ์กันในประเทศไทยนั้นก็ปรากฏว่า พระมหากษัตริย์แห่งพระราชวงศ์หนึ่งทรงใช้พระนามเข้ากับอีกพระราชวงศ์หนึ่ง เช่น ในประเทศไทยอังกฤษ มีพระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์ “ยาโนเเวอร์” ที่ทรงใช้พระนาม “约瑟夫” ๕ พระองค์และแห่งพระราชวงศ์ “แซกโซโคเบอร์ก” (ต่อมาเปลี่ยนชื่อว่า “พระราชวงศ์วินเซอร์”) นั้นมีพระมหากษัตริย์ทรงใช้พระนามว่า “约瑟夫” ๒ พระองค์, ในประเทศไทยฝรั่งเศส

พระมหากษัตริย์แห่งพระราชวงศ์ “คาโรแลงเจียงล์” ทรงใช้พระนามว่า “หลุยส์” ๕ พระองค์ และแห่งพระราชวงศ์ “กาเบเชียงล์” (รวมทั้งสายบุรุวงศ์) ทรงใช้พระนามว่า “หลุยส์” ๑๗ พระองค์

(รัชทายาಥอีกองค์หนึ่งที่ทิวงคตก่อนเสียราชย์ แต่พระบรมวงศานุวงศ์ยกย่องให้ทรงศักดิ์เสมอพระมหากษัตริย์พระนามว่า “หลุยส์ที่ ๑๓”)

ประการที่ ๔. เนื่องจากพระนามของพระมหากษัตริย์คริสตศาสนิกช้าๆ กัน จึงก่อให้เกิดความลับสน ฉะนั้นพระนามได้ซ่อนมากไปในประเทศเดจมี เลขที่ต่อท้ายพระนามไว้ เช่น “ยอดที่ ๑ ถึงที่ ๖, หลุยส์ที่ ๑ ถึงหลุยส์ที่ ๑๘ ฯลฯ”

ประการที่ ๕. แม้มีเลขที่ต่อท้ายพระนามไว้แล้ว แต่ราชญารกตั้ง “พระนามฉายา” ตามลักษณะพิเศษของบางพระองค์ไว้ ออาทิ พระเจ้าหลุยส์แห่งฝรั่งเศสที่มีจำนวนถึง ๑๘ พระองค์นั้น ราชญารกตั้งพระนามฉายาไว้หลายพระองค์ ออาทิ

- พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑ ทรงได้รับพระนามฉายา “เลอ ปีออล์” (Le Pieux) แปลว่า “ผู้มีเมตตากรุณา” เพราะพระองค์ทรงมีความเมตตากรุณาแก่ราชญารกทุกชีวิตรักษา

- พระเจ้าหลุยส์ที่ ๒ ทรงได้รับพระนามฉายาว่า “เลอ แบ็ก” (Le Bégue) แปลว่า “ผู้พูดติดอ่าง” เพราะพระองค์รับลั่งติดอ่าง

- พระเจ้าหลุยส์ที่ ๕ ทรงได้รับพระนามฉายาว่า “เลอ แฟเนองต์” (Le Faineant) แปลว่า “ผู้เกียจคร้าน” เพราะพระองค์ทรงเกียจคร้านในพระราชภาระจึงเป็นเหตุให้พระราชวงศ์ “คาโรแลงเจียงล์” ต้องสิ้นสุดลง

- พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ทรงมีพระนามฉายา ๓ พระนาม ก็เนื่องจากข้าราชการบริหารต้องการสุดดีเพื่อให้พระองค์ทรงโปรดปรานบ้าง และเป็นไปตามคุณสมบัติของพระองค์บ้าง เช่น สุดดีพระองค์ว่า “เลอ รัว โซเลอย” (Le Roi Soleil) แปลว่า “สุริยกษัตริย์” ก็เปรียบเทียบเสมือนว่าพระองค์มีพระบรมราชนุภาพແpileยแห่งทั่วโลก ประดุจดวงอาทิตย์แพร่ร่มไปทั่วโลก, สุดดี

พระองค์ว่า “ເລືອ ຮ້າວ ແຕຣ໌ ເຄຣເຕີຍ” (Le Roi tres chretien) นั้นก็เป็นที่ยกย่องพระองค์ว่า เป็นคริสตศาสนิกที่ดีอย่างยิ่ง เพราะพระองค์ทรงเผยแพร่ศาสนาคริสต์ไปหลายแห่งทั่วโลก (แต่พระราชจริยาวัตรในทางศาสนานั้นพระองค์ทรงมีพระสนมหลายคน อันเป็นการทำผิดต่อศาสนาคริสต์ พระองค์จึงต้องทรงขอล้างบาปต่อพระผู้เป็นเจ้า (God) บ่อยๆ ครั้ง โดยบาทหลวงประจำพระองค์ในนามของพระผู้เป็นเจ้าได้อภัยให้พระองค์พ้นจากบาป), ส่วนการที่พระองค์มีพระนามฉายาว่า “ເລືອ ກຣອງດໍ” (Le Rong d') ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “ທີ ແກຣດ” (The Great) นั้นพระในบรรดา “พระเจ้าหลุยส์” ๑๓ พระองค์ที่ทรงครองประเทศไทยร่วมกับพระองค์นั้น ไม่มีพระองค์ใดที่จะขยายประเทศฝรั่งเศสให้กว้างใหญ่โตเท่ากับพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔

- พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ทรงได้รับพระนามฉายาว่า “ເລືອ ເມີຍ-ເອມ” (Le Bien-aime) คำนี้มีความหมายธรมดาและความหมายในเชิงอรรถ

ความหมายธรมดาแปลว่า “ผู้ที่น่ารักมาก” ส่วนความหมายในเชิงอรรถนี้ คือ “บุคคลผู้ที่ได้รับความรักความโปรด之意” (Personne aimee d' Amour)

การที่ประชาชนฝรั่งเศสพยายามฉายาแด่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ ว่า “ເລືອ ເມີຍ-ເອມ” ชี้บางคนแปลว่า “หลุยส์ ກ້າທຽກຫ້ອງຮີ” นั้นเพราะพระองค์ขึ้นครองราชสมบัติขณะที่มีพระชนมายุ ๕ พรรษา ซึ่งมีพระภรรยาท่านหนึ่งชื่อเอ็นดูมา ก ชาวนางฝรั่งเศสจึงเรียกพระองค์ด้วยพระนามฉายานั้นเปรียบเหมือนกับที่ชาวบ้านชุมเด็กที่รู้ปั่งหน้าตัดกันว่า “ນ່າກນ່າເອັນດູ” แต่ต่อมาพระองค์เจริญวัยแล้วความหมายของพระนามฉายานั้นเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดีตามลักษณะของพระองค์ที่ทรงโปรดปรานในการมีพระสนมนางกำนัลมากมายยิ่งกว่าพระเจ้าหลุยส์องค์ก่อนๆ พระองค์โปรดเกล้าฯ ให้สตรีที่ขึ้นที่เป็นพระสนมแล้วนั้นเวลาพูดกับพระองค์ไม่ต้องเรียกคำแทนชื่อของพระองค์ว่า “Majeste” (Majesty) หากให้เรียกพระองค์ว่า “mong Amour” (Mon-Amour) คำว่า “Amour” (Amour) โดยทั่วไปแปลว่า “ความรัก” แต่ถ้าเขียนด้วยตัวอักษรใหญ่

(Capital Letter) หมายถึง “เทพเจ้าแห่งความรัก” (Dieu de l' Amour) ตามคติกรีกและโรมัน

(พระสนมคนโปรดซึ่งมีผู้กล่าวถึงจนปัจจุบันนี้คือ “มาดามปอมปาดู”, “มาดาม ดี แบร์” “มาดาม เดอ ชาโตรูล” ฯลฯ และมีพระสนมที่โปรดองฯ ลงไปอีกมากหลายที่เป็นพระราชมารดาแห่งราชโởรสกับราชธิดาที่ได้รับพระราชทานฐานบรรคัตต์ต่างๆ จึงเป็นการสุดวิสัยที่พระองค์จะทรงมีเวลาพอดีจะขอลังบานต่อพระผู้เป็นเจ้า เรื่องทึ่งหงะระหว่างพระสนม นางกำหนดนั้นอื้อฉาวมากในรัชสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๕)

ประการที่ ๖.

- พระเจ้าโนเปเลียนที่ ๑ ซึ่งได้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศฝรั่งเศスマาก many อาทิ พระองค์ได้ทรงจัดการให้มีธนาคารแห่งชาติของฝรั่งเศสและรักษาเสถียรภาพแห่งเงินตราฝรั่งเศสให้มั่นคง และทรงจัดการบัญญัติประมวลกฎหมายฝรั่งเศส การกระทำเหล่ายังเป็นการที่เผยแพร่เกียรติคุณซึ่งอเลียงของประเทศฝรั่งเศสไปทั่วโลกยิ่งกว่าพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๕ นั้น ประชาชนชาวฝรั่งเศสที่แม้ถึงปัจจุบันนี้จะยังระลึกถึงคุณงามความดีของพระองค์ แต่ก็มิได้ถวายพระนามฉายาแด่พระองค์ว่า “เลอ กรองต์” เพราะพระองค์ดำรงพระอิศริยยศเป็น “Empereur” (อังกฤษ “Emperor”) คือ “จักรพรรดิ” ที่สูงยิ่งกว่า “Roi” (อังกฤษ “King”) ออยู่แล้ว

- พระเจ้าปีเตอร์ที่ ๑ แห่งรัสเซียทรงได้รับพระนามฉายาแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “ธี เกรต” (The Great) เพราะในบรรดาพระมหากษัตริย์รัสเซียสมัยสมบูรณ์ภูมิทิวทัศน์ที่ทรงพระนามว่า “ปีเตอร์” นั้น ไม่มีองค์ใดที่ขยายประเทศรัสเซียให้ยิ่งใหญ่กว่าพระเจ้าปีเตอร์ที่ ๑ นั้น

อันที่จริงพระองค์ทรงเป็น “ชาร์” คือ “Emperor” (จักรพรรดิ) ออยู่แล้ว

ประการที่ ๗. ประเทศรัสเซียมีพระจักรพรรดินีนาราถ ๒ พระองค์ ที่ทรงพระนามเรียกเป็นภาษารัสเซียว่า “Ekatarina” ภาษาอังกฤษเรียกว่า

๕๙ Maharaj และรัตนโกสินทร์

“Catherine” (คัธรีน)

ชาวรุสเชียจึงถ่ายพระนามฉายาต่างกันคือ

- คัธรีนที่ ๑ (ประสูติ ค.ศ. ๑๖๔๔ สวรรคต ค.ศ. ๑๗๒๗) นั้น ชาวรุสเชียถ่ายพระนามฉายาชื่อแปลเป็นภาษาฝรั่งเศสว่า “La Vivandiere” แปลเป็นภาษาไทยว่า “หญิงติดตามกองทัพไปขายของกินและเครื่องดื่มแก่ทหาร” ทั้งนี้เป็นไปตามประวัติเดิมของพระองค์ คือพระองค์มีนามเดิมว่า “มาร์ตา สโกรอนสก้า” กำพร้าพ่อแม่ตั้งแต่เยาว์วัย ต่อมามาได้แต่งงานกับนายทหารแห่งกองทัพสวีเดนที่ยึดครองแคร์วันลิธูอาเนีย มาร์ตา จึงติดตามกองทหารไปหาลำไฟในการขายของกินและเครื่องดื่มแก่ทหาร ต่อมากองทัพรุสเชียได้โจมตีกองทหารสวีเดนแตกพ่ายไป มาร์ตา ถูกกองทัพทหารรุสเชียจับเป็นเชลยแล้วถูกขยายด้วยหัวเข่าเป็นนางบำเรอให้แก่เจ้าชายเมนซิกอฟซึ่งเป็นองครักษ์ของพระเจ้าปีเตอร์ที่ ๑ ต่อมามาเจ้าชายคนนี้ได้ถ่ายมาร์ตาฯ ให้เป็นสนมของพระเจ้าปีเตอร์ที่ ๑ ต่อมามาพระเจ้าปีเตอร์ที่ ๑ สถาปนาพระสนมคนนั้นเป็น “พระเจ้าจักรพรรดินี” ต่อมามาพระเจ้าปีเตอร์ที่ ๑ สวรรคต พระนางคัธรีน (มาร์ตาฯ) โดยความสนับสนุนของเจ้าชายเมนซิกอฟ (ชูรัก) กับกองทหารที่สามิภกต์จำนวนหนึ่งได้สถาปนาพระนางคัธรีนขึ้นเป็น “พระจักรพรรดินีารถทรงพระนามว่า “คัธรีนที่ ๑”

- คัธรีนที่ ๒ (ประสูติ ค.ศ. ๑๗๒๗ สวรรคต ค.ศ. ๑๗๘๖) บริวารที่ใกล้ชิดพระองค์ได้ถ่ายพระนามฉายาชื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า “The Great” (ธิ เกรต) แต่ชาวรุสเชียทั่วไปมิได้ถือว่าพระองค์ยิ่งใหญ่ หากแต่ถือว่าพระองค์ประพฤติเลื่อมศีลธรรมอย่างเลวทราม ใน ค.ศ. ๑๖๔๔ พระองค์ได้เสกสมรสเป็นพระราชชายาของมกุฎราชกุมารรุสเชีย ครั้นแล้วพระองค์ทรงเมืองนายพระสวามีโดยโปรดปรานรัฐมนตรีและนายทหารหนุ่มๆ ข่าวนี้เลื่องลือไปทั่วยุโรปสมัยนั้น ต่อมานะ ใน ค.ศ. ๑๗๒๒ พระจักรพรรดินีารถเฉลิชาเบธสวรรคต มกุฎราชกุมารจึงขึ้นครองราชย์สืบสันตติวงศ์ ทรงพระนามว่า พระเจ้าปีเตอร์ที่ ๓ พระนางคัธรีนมีอาการเมื่อยหน่ายพระสวามียิ่งขึ้นโดยทรง

เป็นซึ้งกับนายทหารที่ใกล้ชิดหลายคน ต่อมานายทหารที่ใกล้ชิดพระนางฯ ได้ทำรัฐประหารสถาปนาพระนางคือรินเป็น “พระจักรพรรดินีนาราธ” และจับพระเจ้าปีเตอร์ที่ ๓ ไปขังไว้ที่บ้านแห่งชนบท “โรพชา” ต่อมาก็ไม่กี่วันพระเจ้าปีเตอร์ที่ ๓ ได้ลัสรคตด้วยอาการ “ชักดื้นชักงอ” ในระหว่างเสวยพระกระยาหาร ชาวรุสเชียจำนวนมากลงลัยว่าพระเจ้าปีเตอร์ที่ ๓ ลัสรคตโดยถูกวางแผนยาพิช

ประการที่ ๔ ชาวสยามจำนวนไม่น้อยยอมทราบแล้วว่า สมเด็จพระนราภิญ เป็นเจ้าได้ทรงพระกรุณาแต่งตั้งเจ้าพระยาโกษา (ปาน) ขณะดำรงศักดิ์ “ออกพระวิสูตรสุนทร” นั้น เป็นเอกอัครราชทูตพิเศษ อัญเชิญพระราชสาสน์ไปถวาย “พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๙” แห่งฝรั่งเศส อันเป็นการสนองตอบที่พระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๙ ได้ส่งท่าน “เดอ ลา ลูแบร์” เอกอัครราชทูตพิเศษมาถวายสาสน์ต่อสมเด็จพระนราภิญเพื่อขอเชิญเจริญความสัมพันธ์ทางการทูต

ท่านโกษาปานทราบขنبธรรมเนียมประเพณีของชาวยุโรปเป็นอย่างดี ว่าต่างกับของชาวสยาม ดังนั้นท่านจึงมิได้แปลคำฝรั่งเศส “Le Grand” นั้นว่า “มหาราช” ดังปรากฏในจดหมายของท่านถึงเสนาบดิญให้ญฝรั่งเศส ซึ่งท่านเรียกพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๙ โดยวิธีทับศัพท์ว่า “หลุยส์ เลอ กรังด์” และเรียกตัวแห่งของพระองค์ว่า “พระมหากษัตราราชีราชน” เพราะถ้าท่านโกษาปานจะแปลคำ “Le Grand” - (The Great) ว่า “มหาราช” แล้วก็จะเป็นการลดพระอิศริยยศเหลือเพียง “มหาราช” เท่านั้น

“สรุป

ข้าพเจ้าเห็นว่าจะไม่เป็นมงคลแก่รัฐบาลซึ่งท่านเป็นนายกรัฐมนตรีอยู่ในขณะนี้ และจะไม่เป็นมงคลแด่พระราชนค์จักรีที่พระมหากษัตริย์แห่งพระราชนค์ซึ่งมีพระอิศริยยศสูงกว่าราชนครอยู่แล้วนั้นต้องถูกลดพระอิศริยยศลงเหลือเพียง “มหาราช” เท่านั้น

อนึ่ง ถ้าจะแก้ตัวว่ารัฐบาลรู้อยู่แล้วนั้น แต่รัฐบาลถวายพระเกียรติยศ

๕๔ มหาราชและรัตนโกสินทร์

ข้าอึกให้หนักແນนยิ่งขึ้น ก็จะเป็นการแก้ตัวที่ชันรุ่นหลังซึ่งได้พิจารณาหลักฐาน
รอบคอบแล้วเห็นว่าจะเป็นการแก้ตัวอย่างชุนๆ ซึ่งจะไม่เป็นมงคลดังที่ข้าพเจ้า
ได้กล่าวมาแล้ว

ความมีคุณแล้วแต่จะโปรด
(ลงนาม) หลวงประดิษฐ์มนูธรรม
รัฐมนตรี"

PRIDI BANOMYONG
PHRIMONTHON, PRIDE BANOMYONG, LAMONG PRASIT, LAMONG PRASIT BANOMYONG
ANCHEM RESIDENT ET
ANCHEM PREMIER MINISTRE DE THAILANDE GRAND
DÉMOCRATIQUE DE LA TERRITOIRE D'OUTRE-MER
173, AV. ARISTIDE BRUANT 92160 ANTONY (FRANCE) TEL. 600.88.66

๑๙๗ ๒๒ บ้านราษฎร พ.ก. ๒๖๘๔

เรียน ผู้บ่าวรรดาเชิงการ "ข้าราชการ"

เนื่องด้วยเมืองไทยเป็นประเทศที่ดีของการห่ร่วมประทุมการเจรจา ฉะนั้นเมืองเช่นนี้จะเป็นที่สำหรับเจรจา
จะเป็นการดีที่สุด สำเนาฉบับเดียวกันของหนังสือ ๒๐ บ้านราษฎร ๒๖๘๔ เสนอเพื่อทราบในเบื้องต้น นางสาวรุ่ง-
นนท์ภรณ์บันยันเรือง "มหาราช" และสำเนาหนังสือเดียวกันของหนังสือ ๒๐ เมษาคม ๒๖๘๔ เรื่องทรงทราบ
ไปมอบหมายหากต้องใช้ยื่นการต่อ ๔๘๗

ขอพำนีไปประกอบธุระ ถ้าเดินทาง返มาจะเดินทางเดือนนี้ เป็นประจำในเดือนกันยายน
ประจำปี ๒๖๘๔ ระหว่างทางหากต้องใช้ ควรรับทราบไว้ ก็จะต้องไปประกอบธุระในเดือนกันยายน
ประจำปี ๒๖๘๔

โดยการนี้จะแสดงความชอบดุจดังที่หน้าหัวรับฟังความประสารณาคัญญาติที่ดำเนินคดีชั่วคราวดัง

ทุกคน

นายปรีดิ บานومยอง

(นายปรีดิ บานومยอง)

สำเนาหมายเหตุของนายปรีดิ พนมยงค์ ฉบับ ๓๐ เม.ย. ๒๕๘๓
เรื่องพระปรมາภิไธย ร.๙ และ ร.๙

(ก) พระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ ทรงสละราชสมบัติเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๗ (ปฏิทินในขณะนั้น) และในพระราชหัตถเลขา้มีความตอนหนึ่งว่าดังต่อไปนี้

“ข้าพเจ้าไม่มีความประஸค์จะตั้งผู้ใดเป็นผู้สืบราชสมบัติแทนข้าพเจ้าชี้ตามกฎหมายเตียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ ข้าพเจ้ามีสิทธิ์จะกระทำได้”

ดังนั้นรัฐบาล (พระยาพหลฯ) จึงเสนอสภាទุ่นเรียนราชฎร์อยู่เชิงพระราชองค์เจ้าอ่านนามที่ติดลิ้นทรงเป็นพระมหากราชติย่องคต่อไป สภាទุ่นเรียนลงมติเห็นชอบด้วยตามที่รัฐบาลเสนอ

โดยที่พระราชองค์ยังทรงพระเยาว์ สภາฯ จึงลงมติแต่งตั้งคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระราชองค์

สภາฯ ได้ประกาศพระนามพระมหากราชติย่องค้นนั้นที่จะใช้ในระหว่างทรงพระเยาว์และก่อนพระราชพิธีราชภารกิจเชกว่า

“สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล”

พระราชองค์ได้เสด็จสรวงคตในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๘๙ ก่อนพระราชพิธีราชภารกิจเชก

ครั้นถึงต้นเดือนลิงหาคมปีนั้น คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระราชองค์แห่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ ๙) ได้เชิญพระราชกรณีย์ในหลวงรัชกาลที่ ๙ ให้ล้มพระเกี้ยรติ คณะรัฐมนตรีเห็นชอบด้วย คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระราชองค์ในพระปรมาภิไยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชจึงได้ประกาศเฉลิมพระปรมาภิไยลัมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอานันทมหิดล อดุลยเดชวิมล รามาธิบดี จักรินทร์บดินทร์ สยามินทราธิราช พระมหากราชติย่องคติแห่งประเทศไทย”

คำว่า “สยามินทราธิราช” เป็นศัพท์สอนธิราชห่วงคำ “สยาม+อินทร์+อธิ+ราช” แปลว่า “เจ้าใหญ่ที่สุดของสยามที่ทรงยิ่งใหญ่เหนือราชอาณาจักรหลาย”

คือ ทรงดำรงอิศริยศสูงยิ่งกว่า “มหาราช”

(ข) เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๓ รัฐบาล (พิบูลฯ) ในนามของปวงชนได้ประกาศเฉลิมพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชว่า

“พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรานาถีบดี จักรินฤทธิ์ดินทร สยามมิตรราชนิราชน บรมนารถบพิตร พระองค์จึงทรงดำรงอิศริยศสูงยิ่งกว่า “มหาราช”

ปักกิ่ง, วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๓

ปรีดี พนมยงค์

ความเห็นเพิ่มเติม
ฉบับ ๖ มีนาคม ๒๕๖๕
ของนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
เสนอ
ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

173, avenue Aristide Briand
92160 ANTONY
FRANCE

(สำเนา)

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๕

เรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

เรื่อง : ส่งเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับชื่อกรุงฯ

อนุสันธิจดหมายข้าพเจ้าลงวันที่ ๑๗ เดือนนี้เสนอความเห็นว่า “ไม่สมควรลดพระเกียรติของพระมหาราชาธิราช, ของพระสยามินทราธิราชและของพระมหาพุทธางกูร ลงมาเป็นเพียง “มหาราช” และขอให้สอบสวนหลักฐานประวัติศาสตร์แท้จริงชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งขึ้นเมื่อใด เพื่อฉลองวันครบรอบ ๗๐๐ ปีให้ถูกต้อง และต่อมาข้าพเจ้าได้ทำปักหมุดหมายกับเอกสารต่อท้าย ผนึกเป็นเล่มเดียวกัน ส่งไปเสนอท่านเมื่อวันที่ ๒๒ เดือนนี้

ขณะนั้นข้าพเจ้ายังมิได้เสนอเอกสารหลักฐานว่าด้วยข้อตกลงฉบับ ค.ศ. ๑๘๓๑ (พ.ศ. ๒๕๓๔) ระหว่างเจ้าพระยานครครีรัมราชนกับข้าหลวงอังกฤษ ประจำสิงคโปร์และมาลากาเรื่องปักปันเขตแดนตามข้อ ๓ แห่งสนธิสัญญา ระหว่างบริติเคนใหญ่กับสยามฉบับ ค.ศ. ๑๘๒๖ (พ.ศ. ๒๕๒๕) ตรงกับปีที่ ๓ แห่งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ (รัชกาลที่ ๓) เพราะข้าพเจ้ายัง มิได้รับเอกสารเพิ่มเติมเกี่ยวกับท่านเจ้าพระยานครครีรัมราชนั่นเป็นผู้ลงนามในข้อตกลงนั้นว่าเจ้าพระยานครครีรัมราชนั่นได เพราะเจ้าพระยาในนามนั้นมีหมายท่าน บัดนี้ข้าพเจ้าได้รับเอกสารเพิ่มเติมว่า ท่านเจ้าพระยา นครครีรัมราชนั่นเป็นผู้ลงนามในข้อตกลงนั้น คือ ท่านที่มีนามเดิมว่า “น้อย” เกิดเมื่อ พ.ศ. ๑๘๓๔ (สมัยกรุงธนบุรี) ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อ พ.ศ. ๑๙๔๑ (ค.ศ. ๑๘๓๔) เป็นปีที่ ๑๕ แห่งรัชกาลที่ ๓ ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงขอเสนอเพิ่มเติม

นายังฯ พณฯ ท่านนายกรัฐมนตรี ซึ่งสำเนาข้อตกลงฉบับดังกล่าวที่ปรากฏในหนังสือชื่อ “STATE PAPERS OF THE KINGDOM OF SIAM 1664-1886” ที่ข้าพเจ้าอ้างถึงแล้วในข้อ ๒.๑.๒ แห่งจดหมายฉบับลงวันที่ ๑๗ ของข้าพเจ้า ท่านจะเห็นได้จากเอกสารหลักฐานอึกประการหนึ่งว่า ในรัชกาลพระนั่งเกล้าฯ (รัชกาลที่ ๓) นั้น ทางราชการยังคงเรียกชื่อกรุงว่า “ศรีอยุธยา” มิใช่ “รัตนโกสินทร์”

ข้อสังเกต

๑. แผนที่ของชาวยูโรบโนราณเขียนชื่อ “นครศรีธรรมราช” ว่า “Ligor” (ลิกอร์) ตามที่ชาวยูโรบโนราณได้ยินนามัญชนคนไทยเรียกเมืองนั้นว่า “ลคร”

ข้อตกลงฉบับ ค.ศ. ๑๘๓๑ (พ.ศ. ๒๕๗๔) จึงเรียกตำแหน่งเจ้าพระยา นครศรีธรรมราชว่า “Chow Phya of Ligor Si Tamrat” แปลว่า “เจ้าพญา หรือเจ้าพระยาแห่งนครศรีธรรมราช” ซึ่งอังกฤษถือว่ามีฐานะเป็น “Raja” (ราชা) เพราะตั้งแต่โบราณเป็นต้นมาจนถึงสมัยปัจจุบันปุรุษราชาการแผ่นดินใหม่ ในรัชกาลที่ ๕ นั้น แคว้นนครศรีธรรมราชเป็น “ประเทศราช” (Dominion) ของพระพุทธเจ้าอยู่หัวผู้เป็นเจ้าใหญ่เหนืออมนาประเทศแห่งกรุง “ศรีอยุธยา” ดังที่ข้อตกลงกับอังกฤษ ค.ศ. ๑๘๓๑ (พ.ศ. ๒๕๗๔) ว่าด้วยปักปันเลี้นเขตแดน ปักชี้ได้นั้นเรียกว่า “...the great country of Sri Ayoottheeya”

เจ้าพญาหรือเจ้าพระยานครศรีธรรมราชมีอำนาจปกครองทั่วทั้งดินแดน ปักชี้ได้ของสยามและมลายูตอนเหนือ ฉะนั้นเจ้าพระยานครฯ (น้อย) จึงได้รับอำนาจจากพระนั่งเกล้าฯ (รัชกาลที่ ๓) ให้เป็นผู้ทำข้อตกลงกับอังกฤษว่าด้วย ปักปันเลี้นเขตแดนระหว่างมลายูของสยามกับมลายูของอังกฤษ

๒. ท่านผู้สนใจประวัติศาสตร์ของท่านเจ้าพระยานครฯ (น้อย) และท่านผู้สืบสกุล “ณ นคร” ย้อมทราบว่า ในทางพฤตินัยนั้น ท่านเจ้าพระยานครฯ (น้อย) เป็นราชโกรสขของพระเจ้าตากสิน เมื่อจากพระเจ้าตากสินได้พระราชทานพระสนมออกชื่อ “ปรง” ให้เป็นท่านผู้หญิงของเจ้าพระยานครฯ (พัฒน์) โดย

พระองค์ไม่ทรงทราบว่า ราชโ�รสมของพระองค์ได้จดเขียนแล้วในครรภ์ของพระสนมคนนั้น แม้ว่าท่านเจ้าพระยานครฯ (พัฒน์) ทราบความจริงแต่ท่านก็ได้อุปถัมภ์ราชโ�รสมที่เกิดขึ้นนั้นประดุจเป็นบุตรของท่านเองเพื่อเป็นทายาทสืบท่าแห่งต่อไป

๓. ตั้งแต่สมัยโบราณเป็นต้นมาจนถึงมีโรงเรียนข้าราชการพลเรือนในรัชกาลที่ ๕ นั้น บุตรขุนนางผู้ใหญ่ที่จะเข้ารับราชการมีตำแหน่งสูงต้องเป็นนั้นต้องถวายตัวเป็นมหาดเล็กของในหลวงเพื่อรับใช้ใกล้ชิดพระองค์และฝึกหัดราชการไปด้วย เปรียบเสมือนเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยข้าราชการ เมื่อในหลวงทรงเห็นว่ามีความรู้พอสมควรที่จะรับราชการในหัวเมืองได้จึงโปรดเกล้าฯ ให้เป็น “มหาดเล็กรายงาน” ประจำหัวเมืองต่างๆ ยกเว้นมหาดเล็กบางคนที่โปรดเกล้าฯ แต่ตั้งให้มีตำแหน่งตามทำเนียบราชการหัวเมืองสมัยนั้นฯ (ตำแหน่งมหาดเล็กรายงานนี้ยังคงมีเหลืออยู่ในรัชกาลที่ ๕ ภายหลังตั้งโรงเรียนข้าราชการพลเรือนแล้ว)

ดังนั้น ท่านเจ้าพระยานครฯ (พัฒน์) จึงนำบุตรบุญธรรมที่มีเชื้อว่า “น้อย” นั้นถวายตัวเป็นมหาดเล็กในรัชกาลที่ ๑ แห่งพระราชวงศ์จักรี (ซึ่งอาจจะยังไม่ทราบว่า คนนั้นในทางพฤตินัยเป็นราชโ�รสมของพระเจ้าตากสิน) ท่านน้อยก็ฝึกหัดปฏิบัติราชการจนในหลวงทรงเห็นว่ามีความรู้ความสามารถ จึงโปรดเกล้าฯ พระราชนบุตรด้วยการแต่งตั้งให้เป็น “พระอนุรักษ์ภูเบศร” ถ้าจะเปรียบกับปฐมบัญชาปัจจุบันก็เสมือนท่านผู้นี้มีความรู้ความสามารถสูงขนาด “ดุษฎีบันพิต” จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่ตั้งให้เป็น “ผู้ช่วยราชการเมืองนครศรีธรรมราช”

ต่อมาในรัชกาลที่ ๒ เจ้าพระยานครฯ (พัฒน์) ชราภาพ จึงโปรดเกล้าฯ พระราชนบุตรด้วยการแต่งตั้งใหม่เป็น “เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี” มีหน้าที่เป็นจางวางหรือที่ปรึกษาราชการ และโปรดเกล้าฯ ให้พระอนุรักษ์ภูเบศร เป็น “พระยานครศรีธรรมราช” บริหารราชการแทนท่านบิดา (ตามนิติบัญญัติ)

ต่อมาในรัชกาลที่ ๓ เจ้าพระยาสุธรรมมนตรี(พัฒน์) ถึงแก่กรรม

๖๒ มหาราชและรัตนโกสินทร์

จังเปรดเกล้า ให้พระยานคร (น้อย) เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช เจ้าพระยานครฯ (น้อย) จึงมีความรู้ทราบกิจราชการในสมัยรัชกาลที่ ๑, ที่ ๒, ที่ ๓ เป็นอย่างดี และย้อมทราบว่าชื่อกรุงของสยามสมัยนั้นคือ กรุง “ศรีอยุธยา” ตามข้อตกลงกับอังกฤษฉบับดังกล่าวแล้วที่เขียนว่า “Sri Ayoottheeya”

ถ้าสมมติว่า สมัยนั้นกรุงของสยามเรียกว่า “กรุงรัตนโกสินทร์” แล้ว ท่านเจ้าพระยานครฯ (น้อย) ก็คงจะไม่กระทำการโดยลำพังในการเรียกชื่อกรุง ว่า “ศรีอยุธยา” ในข้อตกลงกับอังกฤษฉบับนั้น

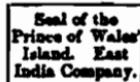
ต่อไปนี้เป็นภาพสำเนาข้อตกลงระหว่างเจ้าพระยาแห่งนครศรีธรรมราช กับอังกฤษ ฉบับ ค.ศ. ๑๘๓๑ (พ.ศ. ๒๕๗๔) จากหนังสือ “STATE PAPERS OF THE KINGDOM OF SIAM etc” เล่มที่อ้างถึงแล้ว

ENGAGEMENT betwixt the CHOW PHYA of LIGOR SI TAMRAT, who is under the dominion of SOMDET PHRA PHOOTHEE CHOW YO HOOS, who is the supreme ruler over the great country of Sri Ayoottheeya, viz. Siam, and ROBERT IBBETSON, Esquire, Resident of Singapore, Pulo Penang, and Malacca, who has come into the Quedah Country.*

WITH reference to the third Article of the Treaty betwixt Somdet Phra Phoothee Chow Yo Hoos, who is the supreme ruler over the great country of Sri Ayoottheeya, and the British Government, it is now agreed on betwixt the above contracting parties, viz. the Chow Phya of Ligor Si Tamrat and Robert Ibbetson, Esquire, Resident of Singapore, Pulo Penang, and Malacca, and with respect to the subject of the boundary betwixt the British territory of Province Wellesley and the country and Government of Quedah, that the said boundary shall be as follows : from Summatool, on the south bank of the Soongei Qualla Mooda, by a road leading to the river Prye, at a spot 10 orlongs east of the river Soongei Dua Hooloo, then descending the middle of the Prye river, to the mouth of the river Soongie Sintoo, then ascending the Soongie Sintoo in a straight direction eastward, and up to the Hill Bukit Moratjum, then from Bukit Moratjum along the range of hills called Bukit Berator, to a place on the north bank of the river Kreean, five orlongs above and east of Bukit Tungal ; and it is agreed that brick or stone pillars shall be erected, one at the boundary of Summatool, another at the boundary of the Prye river, and a third at the boundary on the Kreean river.

Two copies of this Agreement have been made out, and to these have been affixed the chop or seal of the Chow Phya of Ligor Si Tamrat, and the seal of the Honourable English Company, and the signature of Robert Ibbetson, Esquire, Resident of Singapore, Pulo Penang, and Malacca; one copy to be retained by each of the above contracting parties; and the said Agreement has been written in three languages, the Siamese, Malayian, and English, on Wednesday, the Second day of November, One Thousand Eight Hundred and Thirty-one of the English era, and the Twelfth day of the Moon's decrease in the Eleventh month of the year of the Hare, One Thousand One Hundred and Ninety-three Sasok.

(Signed) R. IBBETSON,
Resident of Singapore, Prince of Wales'
Island and Malacca.

Chop of
the Rajah of
Ligor.

(Signed) JAMES LOW,
Assistant Resident and Translator.

* - A collection of Treaties, Engagements, and Sanads, relating to India and neighbouring countries, compiled by C. U. Aitchison, B.B.C. (Calcutta, 1876), vol. I. p. 406.

ฉบับข้อเสนอเพิ่มเติมวันนี้เพียงเท่านี้

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่งนายจักร ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

บรีด พนมยงค์

(นายบรีด พนมยงค์)

รัฐบุรุษอาวุโส

ความเห็นเพิ่มเติมฉบับ
๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕
ของนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
เสนอ
ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

173, avenue Aristide Briand
92160 ANTONY
FRANCE

วันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

เรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

เรื่อง

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในรัชกาล ไว้ท้ายคัมภีร์ “ปฐมสมโพธิ” (ประวัติของพระพุทธเจ้า) ความว่า “เมื่อ วันอาทิตย์ แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ พฤษภาคม ๒๓๘๗ พระเจ้าแผ่นดิน อยุธยา รับลังให้กรรมหมื่นไกรสรวชิตรทรงอาราธนากรรมหมื่นนุชิตชื่โนรสา พระสมณฉายาสุวรรณรังสี วัดพระเชตุพน ให้ทรงจำรี (คัมภีร์นั้น).....”
ทั้งนี้แสดงว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๗ ซึ่งเป็นปีที่ ๖๓ นับตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ แห่งพระราชวงศ์จักรีได้ทรงปราบดาภิเษกนั้น มหานครของสยามยัง มิได้มีชื่อว่า “กรุงรัตนโกสินทร์”

อนุสันธิจดหมายของข้าพเจ้าลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ศกนี้ เสนอความเห็นว่า “ไม่สมควรลดพระเกียรติของพระมหาราชาธิราช ของพระสยามินทราธิราช และของพระมหาพุทธทรงกุรลงมาเป็นเพียง “มหาราช” และขอให้ ลองสอนหลักฐานประวัติศาสตร์แท้จริงว่า ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ตั้งขึ้นเมื่อใด เพื่อฉลองวันครบรอบ ๒๐๐ ปีให้ถูกต้อง

ต่อมาข้าพเจ้าได้ทำปักจดหมายกับเอกสารต่อท้ายผนึกเป็นเล่มเดียวกัน ลงไปเสนอท่านเมื่อวันที่ ๑๙ ก.พ. อนึ่ง ข้าพเจ้าได้ส่งความเห็นเพิ่มเติมไปยัง ท่าน จดหมายของข้าพเจ้าลงวันที่ ๒๖ ก.พ. นั้น

ภายหลังที่ได้ส่งความเห็นเพิ่มเติมดังกล่าวแล้ว ข้าพเจ้าได้รับสารานุกรม ไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน ตอนที่ ๓๓ พิมพ์เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ปีนี้ ความปรากฏในหัวเรื่อง “ปฐมสมโพธิ” หน้า ๑๐๔๕ แห่งสารานุกรมไทยนั้นว่า

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ ได้ทรงจารึกไว้ท้ายคัมภีร์ “ปฐมลพบุรี” (ประวัติของพระพุทธเจ้า) ความว่า “เมื่อวันอาทิตย์ ๘๘ ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ พุทธศักราช ๒๓๔๗ พระเจ้าแผ่นดินอยุธยาสรับสั่งให้กรมหมื่นไกรสวิชัยทรงอาราธนากรรมหมื่นนุชิตซึ่โนรสฯ พระสมณฉายาสุวัณณรังสี วัดพระเชตุพน ให้ทรงชำระ (คัมภีร์นั้น).....”

ทั้งนี้แสดงว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๗ ซึ่งเป็นปีที่ ๖๓ นับตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ แห่งพระราชวงศ์จักรีได้ทรงปราบดาภิเษกนั้น มหานครของสยามมิได้มีชื่อว่า “กรุงรัตนโกสินทร์” เอกสารดังกล่าวนั้นจึงยืนยันเอกสารแท้จริงทางประวัติศาสตร์ที่ข้าพเจ้าเสนอท่านโดยจดหมายของข้าพเจ้าหลายฉบับที่อ้างถึงแล้ว

ข้าพเจ้าจึงได้ถ่ายภาพสำเนาสารานุกรมไทยฯ หน้า ๑๐๔๕ และ ๑๐๔๖ เสนอมาอย่างท่านพร้อมทั้งข้อสังเกตของข้าพเจ้าด้วย ดังต่อไปนี้

สารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔

ปฐมสมโภช

๑๐๘๕๕

ปฐมสมโภช

ปฐมสมโภช ซึ่งอกม.ก็ร่ว่าควยประวัติของพระพุทธเจ้า หรือก็ร่ว่าควยพระพุทธศาสนา เรียกเท็มว่า “ปฐมสมโภชิกถะ” กันฉบับเดิมเป็นภาษาบาลี เท่าที่พบกันฉบับ ที่มีอยู่ในหนสกุลแห่งชาติแท้ ๒ สำนวน สำนวนที่ ๑ มี ๒๖ บริจาด กือ ๑. วิวาหะมงคลปริวรรรถ ๒. ถุสิกปริวรรรถ ๓. กัพกานิกกมโนปริวรรรถ ๔. ถักขัณป์ปริกกานกปริวรรรถ ๕. ราชากิเบกปริวรรรถ ๖. มหาภินิกขมนปริวรรรถ ๗. ทุกรกิริยาปริวรรรถ ๘. พุทธบูชาปริวรรรถ ๙. นารวิชัยปริวรรรถ ๑๐. อภิสัมโพธิ-ปริวรรรถ ๑๑. โพธิสัพพัญญูปริวรรรถ ๑๒. อภิญญาเกตธาตุปริวรรรถ ๑๓. พรม-น้ำเย็นนาปริวรรรถ ๑๔. รัมจักกปริวรรรถ ๑๕. พิมพาพิลามปริวรรรถ ๑๖. สักข-บรรพชาปริวรรรถ ๑๗. เทสนาปริวรรรถ ๑๘. เทโโโรหนบปริวรรรถ ๑๙. มหาพ-พานสุกรปริวรรรถ ๒๐. ชาตุวิภัชนปริ-วรรรถ ๒๑. ดาวพันธ์ปริวรรรถ ๒๒. ชาต-อันกรรานปริวรรรถ

สำนวนแรกนี้ไม่ได้บอกไว้ว่าในงานเท่ง

และเท่งที่ไหน แต่เมื่อไร ให้เห็นหน่ออยู่ในปีนตามมา ซึ่งผู้แต่งก็มีหลังที่จะกล่าวถือไปว่า “ให้รำระด้อขทำและข้อความวิปลาสในหนังสือปฐมสมโภชิของ เท่า” กันนี้ จึงเป็นอันยุติลงได้ทันทีว่า สำนวนแรกนี้เป็นฉบับหนังสือปฐมสมโภชิของเท่าท่านนั้น

สำนวนที่ ๒ มี ๒๔ บริจาด แก่ผู้เท่งภาษาบาลีบอกไว้ท้ายเรื่องว่า ๑๐ บริจาด ทั้งนี้ ก็จะในภาษาบาลีแยกบริ-เจกตันเป็น ๒ ภาค เรียกว่า บุพกาล และบุชินภาค และ เมื่อแปลเป็นไทยผู้แปล มิได้แบ่งบริเจกตันเป็น ๒ ภาค จึงเป็นอันลอกลงบริเจกตัน เป็นมี ๒๔ บริจา-เจก ๒๔ บริจาดทันนี้ กือ ๑. วิวาหะมงคลปริวรรรถ ๒. ถุสิกปริวรรรถ ๓. กัพกานิกก-กมโนปริวรรรถ ๔. ลักษณะปริกกานกปริ-วรรรถ ๕. ราชากิเบกปริวรรรถ ๖. มหา-ภินิกขมนปริวรรรถ ๗. ทุกรกิริยาปริวรรรถ ๘. พุทธบูชาปริวรรรถ ๙. นารวิชัยปริวรรรถ ๑๐. อภิสัมโพธิ-ปริวรรรถ ๑๑. โพธิสัพพัญญูปริวรรรถ ๑๒. พรม-น้ำเย็นนาปริวรรรถ

ปฐมสมโพธิ

๑๐๘๙๖

ปฐมสมโพธิ

ปริวรรรถ ๑๓. ชั้นมา็กปริวรรรถ ๑๔.
ยศบรพชาปริวรรรถ ๑๕. อุปราชกุม
ปริวรรรถ ๑๖. อัครสาวกบรรพชาปริวรรรถ
๑๗. กบิตรทักษุปริวรรรถ ๑๘. พิมพาพิตาป
ปริวรรรถ ๑๙. สักขยบรพชาปริวรรรถ ๒๐.
เมดไทยพยากรณ์ปริวรรรถ ๒๑. พุทธนีทุ
นิพพานปริวรรรถ ๒๒. ยมกปฏิหาริย-
ปริวรรรถ ๒๓. เทคนาปริวรรรถ ๒๔.
เทโวโลหะปริวรรรถ ๒๕. อัครสาวก
นิพพานปริวรรรถ ๒๖. มหานิพพานสุกร
ปริวรรรถ ๒๗. ชาติวิชันปริวรรรถ ๒๘.
มหาพันธปริวรรรถ ๒๙. ชาติอันตรธาน
ปริวรรรถ

จำนวนที่ ๒ นี้ ตามเก้าพระมหาสมัย-
เจ้า กรมพะปรมานนุชิตรชิโนรสทรงนิพนธ์
โดยบอกไว้ชัดเจนในท้ายเรื่อง ความว่า

“เมื่อวันอาทิตย์แรม ๑ ก้าวเดือน ๑๐
พุทธศักราช ๒๕๘๗ พระเจ้าแผ่นดิน
อยู่ฯ (ในรัชกาลที่๓ กรุงรัตนโกสินทร์)
มิรับสั่งให้กรมหมื่นไกรสาริชิกรง
อาภารานาการหมื่นนุชิตรชิโนรส (ทรง
สถาปนาเป็นกรรมสูตรเจ้าพระปรมานนุชิตร-

ชิโนรส ในรัชกาลที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๙๕)
พระสมณเจาฯ สุวัฒนวงศ์ วัดพระเชตุพน
ให้ทรงช่วย ให้ทรงเริ่มเข้าร่างแท้เทือนชี
(ในพุทธศักราชที่ก่อสร้าง) สำเร็จบริบูรณ์
ในวันแรม ๑๔ ก้าว เดือน ๗ ปีมะเส็ง
(พ.ศ. ๒๕๘๘) และบอกไว้ว่าให้ทรงช่วย
และถูกเก็บ” กันนี้

หนังสือปฐมสมโพธิถือถูกากาภานาถิทั้ง
๒ คัมภีร์ที่ก่อสร้างนี้ คัมภีร์แรกมี ๒๒
ปริชาเฉพาะ คัมภีร์หลังมี ๓๐ ปริชาเฉพาะ
มากกว่ากัน ๘ ปริชาเฉพาะ แก้ไขความลง
ตอยกันตลอด ปริชาเฉพาะที่ ๐ ถึงปริชาเฉพาะ
ที่ ๑๐ ทั้ง ๒ คัมภีร์ซึ่งแต่ความสอนกัน
เรียบไป ไม่รวมแบ่งแยกในท้ายปริชาเฉพาะ
ที่ ๑๐ คือ คัมภีร์แรกแยกใช้ความในตอน
ที่พำนิชสองพื้น้องให้รับพระเกศราศ ๘
องค์ แล้ว อัญเชิญไปทำราชอนุรักษ์ ยิ่ก
ออกไปอิอกปริชาเฉพาะหนึ่งเป็นปริชาเฉพาะที่ ๑๒
ปริชาเฉพาะที่ ๑๓ ปริชาเฉพาะที่ ๑๔ จึงไป
กรงกับปริชาเฉพาะที่ ๑๖ ที่ ๑๕ แห่งคัมภีร์
หลัง ท่อไปนี้คัมภีร์หลังยังแยกพิมพาพิลาม
ปริวรรรถ ปริชาเฉพาะที่ ๑๕ แห่งคัมภีร์แรก
.....

ข้อสังเกต

๑. ท่านผู้เรียบเรียงคำว่า “ปฐมสมโพธิ” ของสารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานได้เติมข้อความภายใต้เครื่องหมายงเล็บเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า คำว่า “พระเจ้าแผ่นดินอยุธยา” นั้นหมายถึงรัชกาลที่ ๓ แห่งพระราชวงศ์จักรี คือ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ

๒. ตามหนังสือชื่อ “ราชสกุลวงศ์” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกาเกล้าฯ เมื่อยังดำรงพระยศเป็น “เจ้าพ่อขุนลูขิทัยธรรมราชา” โปรดให้พิมพ์เป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ แล้วกรรมคิลปการได้อันุมัติให้มีผู้พิมพ์ขึ้นต่อมาอีกหลายครั้ง จนกระทั่งมีการพิมพ์ครั้งที่ ๘ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ นั้น ปรากฏว่า สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ นั้นเป็นพระราชนอรส ของรัชกาลที่ ๑ ประสูติในรัชกาลที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๓ ทรงพระนามว่า “พระองค์เจ้าชายวาสกุรี” ทรงผนวชเป็นสามเณร เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๔ รัชกาลที่ ๒ ทรงสถาปนาเป็นพระราชาคณะและเป็นกรรม师มีนบุชิตชินรล รัชกาลที่ ๓ ทรงสถาปนาเป็นเจ้าคณะกลาง รัชกาลที่ ๔ ได้ถวายพระสมณตาภิเบกษาและสถาปนาเป็น “กรมสมเด็จพระปรมานุชิตชินรลฯ” สืบพระชนม์ในรัชกาลที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๒ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๒๔ รัชกาลที่ ๖ ได้สถาปนาเป็น “สมเด็จพระมหาสมณเจ้า”

หนังสือเล่มนั้นมีได้แจ้งว่าท่านผู้ใดเป็นพระอาจารย์ของสามเณรและภิกษุ พระองค์เจ้าชายวาสกุรี แต่หนังสือเล่มนั้นแจ้งว่า พระองค์เจ้าชายองค์นั้นทรงผนวชเป็นสามเณรพร้อมกับกรรม师มีนสุรินทรรักษ์ คราวกิริมพาราชาวังหลังทรงผนวชเป็นพระภิกษุเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๔ ฉะนั้นตามพระบรมราชประเพณี ควรที่สมเด็จพระลัง麻辣จะได้รับนิมนต์เป็นพระอุปัชฌาย์ของ ๒ พระองค์นั้น

๓. ในปี พ.ศ. ๒๓๔๕ ซึ่งพระองค์เจ้าชายวาสกุรีทรงผนวชเป็นสามเณรนั้น เป็นปีที่ ๒๑ แห่งรัชกาลที่ ๑ ต่อมาในจุลศักราช ๑๗๖๖ ทรงกับพุทธศักราช ๒๓๔๙ ซึ่งเป็นปีที่ ๒๓ แห่งรัชกาลที่ ๑ นั้น รัชกาลที่ ๑ ได้ทรงประกาศใช้กฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑ มีความ

๙๐ มหาราชและรัตนโกสินทร์

ในพระราชปราภที่จารึกพระนามาภิไธยและต่อท้ายด้วยคำว่า “อันเสด็จปราบ
ดาภิเษกผ่านพิภพ กรุงเทพทวาราวดีศรีอยุธยา” ดังที่ข้าพเจ้าได้ถ่ายภาพลง
พิมพ์ไว้ในข้อ ๑.๔ และข้อ ๒.๒.๑ แห่งจดหมายของข้าพเจ้า ฉบับลงวันที่
๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ นั้น สามเณรพระองค์เจ้าชายองค์นั้นก็ยื่นทราบด้วย
มหานครของสยามยังมิได้มีเชื่อว่า “กรุงรัตนโกสินทร์” ถ้าสมมติว่าสมเด็จพระ
วันรัตนเป็นพระอาจารย์ของสามเณรองค์นั้นรจากาษามครเรียกชื่อมหานคร
ของสยามว่า “กรุงรัตนโกสินทร์อยุธยา” ตามที่นักประวัตศาสตร์รุ่นหลังบาง
ท่านเชื่อว่าเป็นเช่นนั้นใช้รั้ ความเชื่อเช่นนั้นก็จะทำให้เกิดเสียหายแก่สมเด็จ
พระวันรัตนได้ว่า ท่านแต่งเรื่องฝาฝืนพระราชประวัติของรัชกาลที่ ๑ ซึ่งเป็น
อัครศาสดาปั้นภก ละจะทำให้เกิดเสียหายแก่สามเณรองค์นั้น ที่ต่อๆ มาเป็น
สมเด็จมหาสมณเจ้าว่าไม่ทรงเชื่ออาจารย์ของพระองค์

๔. กรมหมื่นไกรสวิชิต (ซึ่งรัชกาลที่ ๓ โปรดเกล้าฯ ให้ไปอาราธนา
พระภิกขุกรรมหมื่นนุชิตชื่โนรสฯ นั้น) ทรงพระนามเดิมว่า “พระองค์เจ้าชาย
สุทั肯” ประสูติเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๑ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๓๗๒ รัชกาลที่ ๓
ได้สถาปนาเป็น “กรมหมื่นไกรสวิชิต” ทรงกำกับกรมลังษากarie, กรมธรรม
การ, ฯลฯ

จบข้อเสนอเพิ่มเติมวันนี้เพียงเท่านี้

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่งมากยัง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ปรีดี พนมยงค์

(นายปรีดี พนมยงค์)

รัฐบุรุษอาวุโส

ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับชื่อ

กรุงรัตนโกสินทร์

ฉบับ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๕

ของนายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส

เสนอ

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

๗๙ มหาราชและรัตนโกสินทร์

(สำเนา)

173, avenue Aristide Briand
92160 ANTONY
FRANCE

วันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕
เรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

เรื่อง

ขอเสนอความเห็นเพิ่มเติมฉบับวันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๖๕
เกี่ยวกับเชือกรุ่งรัตนโกสินทร์

อนุสนธิจดหมายของข้าพเจ้าลงวันที่ ๑๗ ก.พ. ศกนี้ เรื่อง “ไม่สมควรลดพระเกียรติของพระมหาราชาริราช, ของพระสยามราชนิราษ และของพระมหาพุทธาธิราชลงมาเป็นเพียง “มหาราช” และขอให้สอบสวนหลักฐานประวัติศาสตร์แท้จริงว่า เชือกรุ่งรัตนโกสินทร์ดังขึ้นเมื่อใด เพื่อฉลองวันครบรอบ ๒๐๐ ปีให้ถูกต้อง” และข้าพเจ้าได้เสนอความเห็นเพิ่มเติมโดย จ.ม. ฉบับลงวันที่ ๒๖ ก.พ. ๒๕๖๕ และฉบับ ๖ มี.ค. ๒๕๖๕ นั้น ต่อมข้าพเจ้าได้รับ จ.ม. ฉบับ ๑๘ มี.ค. ๒๕๖๕ ของราชเลขานุการใจความว่า ได้ส่งเรื่องความเห็นของข้าพเจ้าไปขอให้รัฐบาลพิจารณาเพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณาประกอบพระราชดำริต่อไป ดังที่ข้าพเจ้าได้แนบสำเนา จ.ม. ราชเลขานุการมาพร้อม จ.ม. ฉบับนี้

ภายหลังที่เสนอความเห็นไปยัง ฯพณฯ และ ข้าพเจ้าได้รับนิตยสารของกรมศิลปากรปีที่ ๒๕ เล่ม ๖ ฉบับพิเศษสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี ข้าพเจ้าจึงขอเสนอความเห็นเพิ่มเติมมาอีก ฯพณฯ เพื่อประกอบการพิจารณาของรัฐบาลดังต่อไปนี้

๑. ก่อนอื่นโปรดสังเกตอีกครั้งหนึ่งว่า ข้อเสนอของข้าพเจ้าตาม จ.ม.

ฉบับลงวันที่ ๑๗ ก.พ. ๒๕๒๕ นั้น หน้า ๑๓ มีความว่า

“ข้อ ๒. ขอให้สอบสวนหลักฐานประวัติศาสตร์แท้จริงว่า ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ดังขึ้นเมื่อใด เพื่อฉลองวันครบรอบ ๒๐๐ ปีให้ถูกต้อง”

“ข้อ ๓. ข้าพเจ้าเห็นสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะฉลองวันสถาปนา รัชกาลที่ ๙ แห่งพระราชนววงศ์จักรีเป็นพระมหากษัตริย์ไทย (สยาม) ครบ รอบ ๒๐๐ ปี ณ วันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๕”

“แต่เอกสารของรัฐบาลและองค์การรัฐบาลซึ่งข้าพเจ้าได้รับจากนานั้น ฉบับภาษาไทยเรียกว่า “สมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี” และภาษาอังกฤษเรียกว่า “Rattanakosin Bicentennial 1982” ทั้งนี้เอกสารดังกล่าว้นี้ได้อ้างอิงคำอကเล่าและข้อเขียนของหลายบุคคลไว้ แต่มิได้อ้าง “เอกสารหลักฐานแท้จริง (Authentic document)” ทางประวัติศาสตร์ที่แสดงชัดแจ้งว่า ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์นั้นมิได้บัญญัติขึ้นในรัชกาลที่ ๙ ข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นเรื่องสำคัญแห่งประวัติศาสตร์ของชาติไทย ดังนั้นข้าพเจ้าจึงขอเสนอให้ท่านกับ คณะกรรมการและมวลราษฎรไทยโปรดสอบสวนประวัติศาสตร์ที่แท้จริงเพื่อ ฉลองวันครบรอบ ๒๐๐ ปีของรัตนโกสินทร์ให้ถูกต้อง”

ความจึงชัดแจ้งว่า ข้าพเจ้ามิได้ต้องการฉลองวันสถาปนา รัชกาลที่ ๙ แห่งพระราชนววงศ์จักรีเป็นพระมหากษัตริย์ไทย (สยาม) ครบ รอบ ๒๐๐ ปี ดังที่หลายประเทศในยุโรปที่ปกครองโดยระบบทราชาธิปไตยนั้นก็ฉลองวันครบรอบ การสถาปนาพระราชนววงศ์ที่ครองประเทศนั้นๆ ยืนนาน ๑๐๐ ปี, ๑๕๐ ปี, ๒๐๐ ปี, หรือนานปีกว่าหนึ่น อันเป็นคนละส่วนกับการฉลองวันสถาปนา เมืองหลวงของประเทศนั้น สุดแท้แต่ความเป็นจริงว่า เมืองนั้นสถาปนาหลังหรือ ก่อนการสถาปนาพระราชนววงศ์ ข้าพเจ้าจึงขอเสนอให้ท่านสอบสวนหลักฐาน ประวัติศาสตร์แท้จริงว่า ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ดังขึ้นเมื่อใด เพื่อฉลองวันครบรอบ ๒๐๐ ปีให้ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อสัจจะทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และ เพื่อสวัสดิมมงคลตามคติไสยาสตร์และไหรศาสตร์ซึ่งคนไทยจำนวนไม่น้อยยังนิยมนับถืออยู่

๑.๑ สังจะทางวิทยาศาสตร์ประวัติศาสตร์

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้าพเจ้าได้เคยเสนอคติต่อพระยามโนปกรณ์ฯ นายกรัฐมนตรีว่าการหลังเปลี่ยนการปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๕ ว่า เรื่องใดปฏิบัติโดยถูกต้องตามสังจะแห่งวิทยาศาสตร์ประวัติศาสตร์ (Historical Science) เรื่องนั้นก็มีรากฐานมั่นคงและพัฒนาต่อไปได้

๑.๒ สวัสดิมุคลตามคติไสยาสตร์และโทรคาสตร์ซึ่งคนไทยจำนวนไม่น้อยยังนิยมนับถืออยู่

ปัจจุบันนี้คนไทยจำนวนไม่น้อยยังนิยมเชื่อถือสวัสดิมุคลตามคติไสยาสตร์และโทรคาสตร์ ดังจะเห็นได้ว่า การทำพิธีใดๆ ก็ต้องให้โทรกำหนดเวลาที่เห็นว่าเป็นฤกษ์ยามที่นำมาซึ่งสวัสดิมุคล ฉะนั้น ถ้าดลองกรุงรัตนโกสินทร์ครบรอบ ๑๐๐ ปีตรงกับวันที่กรุงนั้นมีเช่นว่า “กรุงรัตนโกสินทร์” ก็จะเป็นสวัสดิมุคลตามความนิยมเชื่อถือของคนไทยจำนวนไม่น้อย

ข้าพเจ้าขอเรียน ฯพณฯ ว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้าพเจ้าในฐานะผู้ช่วยเลขานุการกรมร่างกฎหมาย ได้เสนอข้อสังเกตต่อพระสารสาสน์ประพันธ์ เลขานุการกรมร่างกฎหมายให้เสนอต่อไปยัง ฯพณฯ เสนอบเดิมทบทวนยุทธิธรรมซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชากรมร่างกฎหมาย ขอให้ท่านพิจารณาว่า โดยที่ข้าพเจ้า เป็นผู้หนึ่งที่ได้อุทิศส่วนหนึ่งของเงินเดือนเพื่อมองดังข้าราชการทั้งหลายเพื่อ โดยเสด็จพระราชภคสสร้างสะพานพุทธยอดฟ้า ข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ข้าพเจ้า จึงขอเสนอว่า ตามที่ทรงราชการกำหนดการฉลองวันครบรอบ ๑๕๐ ปี แห่ง วันที่รัชกาลที่ ๑ ได้เสด็จปราบดาภิเษกประปันกับการฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ครบรอบ ๑๕๐ ปีนั้นไม่เหมาะสม เพราะพระราชประวัติของรัชกาลที่ ๑ ในกฎหมายตราสามดวงที่ได้ประกาศเมื่อจุลศักราช ๑๗๖๖ ซึ่งเป็นปีที่ ๒๓ นับตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ได้เสด็จปราบดาภิเษกนั้น ปรากฏชัดแจ้งว่า เมื่อได้จาริกพระประมาภิเด็มของรัชกาลที่ ๑ แล้ว ก็ได้จาริก (ตามอักษรธิลัมยันน์) ต่อท้ายด้วยประโยคว่า “อันแสดงปราบดาภิเษกผ่านพิพพกรุงเทพฯราวดีศรีอยุธยา มหาดิลกพ นพรัตนราชธานีบุรีมย” มิใช่กรุงรัตนโกสินทร์

ท่านเสนาบดีผู้นั้นจะได้เสนอความเห็นของข้าพเจ้าต่อไปอย่างไรหรือไม่นั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบ แต่ทางราชการยืนยันฉลองพระนครมารรัตนโกสินทร์ ครบรอบ ๑๕๐ ปี ตรงกับวันที่รัชกาลที่ ๑ ทรงปราบดาภิเษกครบรอบ ๑๕๐ ปี (วันฉลองกรุงฯ ดังกล่าวจึงกระทำขึ้นเป็นเวลา ๒ เดือน ๑๖ วัน ก่อนวันเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๕)

๒. นิตยสารฉบับพิเศษของกรมศิลปากรที่ข้าพเจ้าอ้างถึงนั้น หน้า ๑ ได้ลงพิมพ์ไว้ดังต่อไปนี้

“ราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีประวัติสืบย้อนขึ้นไปได้กว่า ๘๐๐ ปี ได้มี การเปลี่ยนแปลงที่ดังของราชธานีอันเป็นศูนย์รวมของการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินมา ๔ ครั้ง ราชธานีแรกคือกรุงสุโขทัย ต่อมาคือกรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะกรุงศรีอยุธยา อันมีนามเดิมว่า “กรุงเทพมหานคร บรรหารราวดีศรีอยุธยา มหาศิลปากร นพรัตนราชธานีบูริรมย์” นั้น มีนามสามัญอันปรากฏทั่วไปในพงศาวดารจดหมายเหตุ หมายรับสั่ง ใบบอก สารตรา และเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ว่า กรุงเทพมหานครบ้าง พระนครบ้าง ตลอดระยะเวลากว่า ๔๐๐ ปี ฉะนั้น ต่อมามีราชธานีจะย้ายมาอยู่ที่กรุงธนบุรีก็ตี กรุงรัตนโกสินทร์ก็ตี คำเรียก ราชธานีกรุงเทพมหานครหรือพระนครนั้น ก็ยังใช้สืบกันมาโดยตลอด”

ข้าพเจ้าจึงเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

๒.๑ ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับนิตยสารฉบับนั้นเฉพาะตอนที่กล่าวถึงกรุงศรีอยุธยา “มีนามสามัญอันปรากฏทั่วไปในพงศาวดาร จดหมายเหตุ หมายรับสั่ง ใบบอก สารตรา และเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์อื่นๆ ว่า กรุงเทพมหานครบ้าง พระนครบ้าง ตลอดระยะเวลากว่า ๔๐๐ ปี”

๒.๒ ส่วนข้อความตอนที่ว่า “ฉะนั้นต่อมามีราชธานีจะย้ายมาอยู่ที่กรุงธนบุรีก็ตี กรุงรัตนโกสินทร์ก็ตี คำเรียกราชธานีว่ากรุงเทพมหานครหรือพระนครนั้น ก็ยังใช้สืบต่อ กันมาโดยตลอด” นั้นข้าพเจ้ามีความเห็นจากเอกสารหลักฐานแท้จริง (Authentic document) ๒ ฉบับดังต่อไปนี้

(๑) “กกฎ” ที่ตราขึ้นเป็นกฎหมายโดยรัชกาลที่ ๑ เมื่อจุลศักราช ๑๙๑๖ ตรงกับพุทธศักราช ๒๕๕๗ เป็นปีที่ ๓ นับตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ได้เสด็จปราบดาภิเษกนั้น ได้จาริกไว้ในกฎหมายตราสามดวงซึ่งเป็นประมวลกฎหมายของรัชกาลที่ ๑ ลักษณะ “พระราชกำหนดใหม่” มีความตามที่ข้าพเจ้าถ่ายภาพจากฉบับที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองได้พิมพ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๒ ตรงตามอักษรธีที่ปรากฏในต้นฉบับเดิมของกฎหมายตราสามดวง (ท่านผู้สนใจตรวจลองได้จากต้นฉบับ) ดังต่อไปนี้

ແຕນສັນໄປເມອນນາ ຫ້າມອ້ອຍາໃຫຜູ ໄດ້ໃຊ້ເງິນຮວງເຈນກາລ
ແດງເງິນທອງຂາວເງິນຕະກຳເງິນຫຸ້ນ ເງິນທຳໄໝມເບາເຟຝອນເນາສອງ
ໄພຊອ (ຫຼາກ) ຈຶນບຄລຕກາວນດຸຈໜີ້ແຕ່ກ່ອນເປັນອັນຫາດກໍເຕື່ອວ
ໃຫ້ນາຍອໍາເພີນນ້າວ້ອງແກ່ນາຍອາກອງ ນາຍນ້ອງ {
ກຳນົມຫລາກ } ອານປະຈາການ

ภารไท } แขกผู้ร่วมบุญวาระ } แขกผู้ร่วมบุญวาระ แลข้าทูลถ่องฯ ในกรุงนอกราช
กรุงเทพมหานครศรีอยุธยา แขวงจังหวัดหัวเมือง } ปาก
ไช่พ้ายเหนือให้ทั่ว ถ้าผู้ใดมีเงิน } แก่กันให้เพาเสิ่บ
ให้ฟ่อง ท้าเผลเป็นเงินร่วงเงินทองแดงมากน้อยเท่าได ให้เจา
มาส่งเก่าพระคลังมหาสมบัติพญาศรีไกรลดาดซ่างเงินให้สันเชิง
ให้ซ่างเงินໄສ่เลี่ยงทองแดงออกเสีย จะไดคึณเงินดีมากน้อย

ເທົ່າໄດ້ ຈຶ່ງໃຫ້ຊ່າງເຈີນກຳພົດດົວງ ຕອກຕຣາເສີຍໄໝໜໍ່ສ່ງໃຫ້ແກ່
ເຈົ້າຂອງ ເມື່ອຈະທຳນັ້ນຕ່ອ້ານ້າເຈົ້າຂອງ ທ້າມອຍ່າໃຫ້ຊ່າງເຈີນ
ເບີຍດັວງເອາເຈີນຂອງຜູ້ນໍ້າໂລແລ້ວເອາຫ້າຈຳກຳປັບອັນຫາດທີ່ເດືອງ ດັ່ງ
ຜູ້ໄຄມີໜຶ່ງພຣະຣາຊກຳຫຸນດກກູ້ມາຍ່າງໜີ່ກຳນົດປົມໄວ້ນີ້ ຍັງທຳເຈີນ
ຮວງເຈີນທອງແດງເຈີນທອງຂາວເຈີນຕະກ່ວ່າເຈີນຫຼຸ່ມເຈີນທຳໄໝໜໍ່ເບາ
ໆເຝົອງໜັງເບາສອງໄປ ປລອມໃຊ້ສອບແຕ່ເຝົອງໜັງຂຶ້ນໄປ ມີຜູ້
ລັບໄດ້ ຈະໄຫ້ລົງພຣະຣາຊອາຫຼາເມື່ອນຍກຫັນ່າສາມສົນທີ່ ແລ້ວຈະ
ເອາດັ່ງເປັນໂທຢາຕາມໂທຢາຜູ້ໂທຢາ

ກູ້ໃໝ່ໄວ້ດັວນ ๒๕๐, ຄໍາຈຸລັສັກຮາຊ ๑๑๔ ປິມໂຮງຈົ້ວສົກ

ດັ່ງນັ້ນກູ້ອັນດັບ ຈ.ສ. ๑๑๔ ແລດງຫັດແຈ້ງວ່າ ໃນປີທີ່ ๓ ແທ່ງຮັບກາລທີ່
๑ ຮາຊຮານີຂອງສຍາມຍື່ອ້ວ່າ “ກຽງເທັມຫານຄຣອຍຮູດຍາ”

(ເ) “ກຽງ” ຕຣາໄວ້ເປັນກູ້ມາຍ ດັວນພຸຖົນທັບຕີ ຂຶ້ນ ๑๔ ຄໍາ ເດືອນ
๑๐ ຈ.ສ. ๑๑๔๔ ຕຽບກັບ ພ.ສ. ๒๖๓๕ ສີ່ເປັນປີທີ່ ๑๑ ແທ່ງຮັບກາລທີ່ ๑
ມີຄວາມດັ່ງຕ້ອນໄປນີ້

ແຕ່ນີ້ສັນໄປເນື້ອහັນ້າ ໄກສັນປາງຊາຍກູ່ຮູກຄ້າວານີ້ໃນ
ກຽງນັດກຽງເທັມຫານຄຣອຍຮູດຍາແບ່ງຈັງຫວັດຫວັນເນື້ອງທັງປົວງ ໄກ
ຂອງຂາຍເນັບ ແກໍກັນສ່ວັບຕ່ອື່ພົອ ແລະອອງຈະຂາຍນີ້ຜ່ອນໄກ້
ຄົງເຝົອງເໜີນເນັບ ๓๐๐ ຕ່ອື່ເຝົອງ ດັ່ງແລ້ງຜູ້ໄຄມີໄດ້ກັລັງເກງ
ພຣະຣາຊອາຫຼາ ບັງລອບລັກຂອງຂາຍເນັບແກ່ກັນ ๓๐๐ ຕ່ອື່ເຝົອງແລ້
ກັກັງໄວ້ຂອງອັນດັບແກ່ກັນວັດເອາແພັກວ່າຈໍານວນເຝົອງແຕ່ກ່ອນ ແຕ່

คิดเอาขึ้น—เบย์ให้หอนของคริสหนึ่ง ทำดังนี้เห็นว่าผู้นั้นเป็น
ศัตรุเฝ่นดิน แกลังจะกะทำให้บ้านเมืองกันดาว มีให้อ่ายเยน
เป็นศุข จันได้พิจารณาเป็นสัจ ที่จะให้รับราชนาทอาเบย์
แล้วให้ลังพระราชนาฎาเขยบิน เอาเบย์ผูกคอหงส์เวนรอนเมือง
จะเออตัวเป็นโทยไปตะพุ่นญ่าช้าง แลกกำนัณคลาดนั้นก็เจา
ตัวเป็นโทยด้วย

แลให้สาระภารผู้รักษามีองผู้รุ่งกรมการแขวงนายบ้าน
นายอ้าเพอ ประกานบ่าวร้องแก่กាหนันคลาดแลลูกค้า
แลอนาประชารายธน ໃນกรุงนอกกรุงเทพมหานคร แขวง
จังหวัดหัวเมืองทั้งปวงจังหัว ให้ทำตามกฎหมายจังทุกประการ

กฎหมายวันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๑๘๔๘ ปีชุดจัตุรัชต์

กฎหมายนี้เรียกว่า “กรุงเทพมหานคร” ซึ่งแม้มิได้เรียก
ชื่อส่วนของกรุงให้ครบถ้วนว่าเป็นกรุงอะไร์ก์ตาม แต่เมื่อพิจารณาตามหลัก
ตรรกวิทยาแห่งนิติศาสตร์และประวัติศาสตร์โดยเอกสารฉบับ จ.ศ. ๑๖๖ ที่
ตราไว้ก่อนฉบับ จ.ศ. ๑๖๔ เป็นเวลา ๔ ปีนั้นระบุไว้ข้างหน้า และอา
กฎหมายตราสามดวง จ.ศ. ๑๖๖ ที่ประกาศเป็นเวลา ๑๒ ปี ภายหลังกฎหมายฉบับ
จ.ศ. ๑๖๔ นั้นระบุไว้ข้างหลัง กฎหมายฉบับ จ.ศ. ๑๖๔ ซึ่งอยู่ระหว่างกลาง
ที่ใช้คำว่า “กรุงเทพมหานคร” นั้นก็หมายถึง “กรุงศรีอยุธยา” มิใช่ “กรุง
รัตนโกสินทร์”

๓. นิตยสารฉบับพิเศษของกรมศิลปากรที่ข้าพเจ้าอ้างไว้แล้วนั้นในหน้า
๒ มีความดังต่อไปนี้

“เมื่อพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินธรรมชาติจักรีบรมนาถ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสถาปนาราชธานีใหม่ ณ ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เสร็จการฉลองพระนครแล้วจึงพระราชทานนามพระนครใหม่ เปเปลี่ยนแปลงจากครั้งก่อนครืออยุธยาว่า “กรุงรัตนโกสินทร์อินทห้อโยธยา” ครั้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินธรรมชาติจักรีบดินทร์ พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแก้นามพระนครเป็น “กรุงเทพมหานคร บวรรัตนโกสินทร์ มหินท ออยุธยา” ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาลงกรณ์ พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเปลี่ยนคำว่า บวร เป็น อmor เปเปลี่ยนคำว่า มหินทอยุธยา โดยวิธีการสนธิศัพท์เป็นมหินทรายุธยา และเดิมสร้อยนามต่อ ทั้งเปลี่ยนการสะกดคำ สินท์เป็น สินทร์ ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ จึงมีนามเต็มว่า “กรุงเทพมหานคร บวรรัตนโกสินทร์ มหินทรายุธยา มหาดิลกภพ นพรัตนราชธานีบูรรมย์ อุดม ราชนิเวศมหาสถาน อุmorพามานอวตารสถิต สักทัดติยะวิษณุกรรมประสิทธิ์”

๓.๑ ความที่ว่า “เมื่อพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดี ศรีสินธรรมชาติจักรีบรมนาถ พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสถาปนาราชธานีใหม่ ณ ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เสร็จการฉลองพระนครแล้ว จึงพระราชทานนามพระนครใหม่ เปเปลี่ยนแปลงจากครั้งก่อนครืออยุธยาว่า “กรุงรัตนโกสินทร์อินทห้อโยธยา” นั้น เอกสารของคณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์งานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ได้กล่าวไว้ว่า

“ชื่อกรุงเทพมหานครฯ นั้นเดิมมีเพียงว่า กรุงรัตนโกสินทร์อินห้อโยธยา ตามคำในภาษาเขมรที่สมเด็จพระวันรัต พระอาจารย์ของสมเด็จฯ กรรมพระปรมานุชิดซึโนรส รัจนาสมัยที่ท่านดำรงสมณศักดิ์เป็นพระพิมลธรรม ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก”

ข้าพเจ้าขอเสนอข้อสังเกตดังต่อไปนี้

(๑) ตามหลักภาษาศาสตร์และนิติศาสตร์นั้น การขานนามพระมหานครได้บัญญัติไว้โดยประกาศพระบรมราชโองการหรือบทกฎหมาย แต่การขานนามพระนครว่า “กรุงรัตนโกสินทร์อินห้อโยธยา” ตามที่มีผู้อ้างนั้นไม่ได้ปรากฏ

ว่าได้กระทำโดยประการพระบรมราชโองการหรือบทกฎหมายใดๆ หากท่านผู้อ้างถือเอกสารจนาภานมคงของสมเด็จพระวันรัตที่เป็นพระอาจารย์ของกรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ เป็นหลัก

ส่วนพระบรมราชโองการแท้จริงของรัชกาลที่ ๑ ว่าด้วยชื่อกรุงนั้น ปรากฏชัดแจ้งตามจารึกต่อท้ายพระปรมາภิไธمในกฎหมายตราสามดวง ดังที่ข้าพเจ้าอ้างไว้หลายครั้งแล้ว

(๒) ตามจดหมายของข้าพเจ้าฉบับ ๑๗ ก.พ. ๒๕๔๕ เสนอความเห็นฯ พณฯ ข้อ ๒.๒.๒(๑), (๒) และ (๓) นั้น ข้าพเจ้าแสดงไว้ว่า มีเหตุผล ประการที่ทำให้สงสัยว่าคำรjunctionของสมเด็จพระวันรัตองค์นั้นที่มีผู้อ้างอาจคลาดเคลื่อนไปได้ ข้าพเจ้าจึงเสนอฯ พณฯ ว่า เพื่อความแนนอนว่า สมเด็จพระวันรัตองค์นั้นรัจนาเรื่องดังกล่าวไว้จริง ก็ขอให้ท่านผู้อ้างโปรดสอบต้นฉบับที่เป็นลายมือของสมเด็จพระวันรัตองค์นั้นแล้วนำมาริบย์อีกครั้งหนึ่ง

(๓) ต่อมาข้าพเจ้าได้เสนอความเห็นเพิ่มเติมต่อฯ พณฯ โดยจดหมายของข้าพเจ้าฉบับ ๖ มีนาคม ๒๕๔๕ จากเอกสารหลักฐานที่ปรากฏในสารานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๕ หน้า ๑๐๘๕๕-๑๐๘๕๖ ซึ่งท่านผู้เรียนเรียกคำว่า “ปฐมสมโพธิ” ได้กล่าวไว้ว่า

“สำนวนที่ ๒ นี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส ทรงนิพนธ์ โดยบอกไว้ชัดเจนในท้ายเรื่องความว่า”

“เมื่อวันอาทิตย์ แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ พุทธศักราช ๒๓๔๗ พระเจ้าแผ่นดินอยุธยา (ในรัชกาลที่ ๓ กรุงรัตนโกสินทร์) มีรับสั่งให้กรมหมื่นไกรสวัชิตรังสรรคาราชนากรหมื่นนุชิตชิโนรส (ทรงสถาปนาเป็นกรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ในรัชกาลที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๙) พระสมณฉายาสุวัณณรังสี วัดพระเชตุพน ให้ทรงชาระ ได้ทรงเริ่มชาระแต่เดือนยี่ (พุทธศักราชที่ก่อนนี้) สำเร็จบริบูรณ์ในวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะโรง (พ.ศ. ๒๓๔๙) และบอกไว้ว่าได้ทรงชาระและตัดเติม...”

ทั้งนี้จึงเป็นบทพิสูจน์อีกประการหนึ่งว่า สมเด็จพระวันรัตซึ่งเป็นพระ

อาจารย์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ มิได้รับนาชื่อกรุงของรัชกาลที่ ๑ ว่า “กรุงรัตนโกสินทร์อินท์โยธยา” เพราะถ้าสมเด็จพระวันรัตประพันธ์ซึ่งกรุงไว้ดังที่มีผู้อ้างไว้นั้น ก็แสดงว่า สมเด็จพระวันรัตฝ่าฟันรัชกาลที่ ๑ ซึ่งเป็นองค์อัครศาสนบุปถัมภก หรือมีฉะนั้นพระมหาสมณเจ้า กรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ ก็มิได้ทรงเชื่อพระอาจารย์ของพระองค์

(๔) โปรดลังเกตด้วนว่า ชื่อกรุง “กรุงรัตนโกสินทร์อินท์โยธยา” ที่มีผู้อ้างว่า รัชกาลที่ ๑ ได้พระราชทานนามพระนครที่สร้างขึ้นใหม่นั้น เป็นนามที่หัวนกินไป และมิได้มีการสนธิศัพท์ซึ่งควรสนธิ และมิได้มีการลัมผัสให้ในเราะ จึงแตกด้วยกับพระเจ้าอยู่หงษ์ที่ได้พระราชทานชื่อเดิมของกรุงศรีอยุธยาไว้อย่างไฟเราะทั้งลัมผัสนอก ลัมผัสนใน คุรุ ลทุ สนธิตามหลักฉบับภาษาไทยดังแต่โบราณกาล

ขอได้โปรดลังเกตด้วยว่า พระมหากรุณาธิคุณที่ได้ทรงแต่โบราณกาลตลอด มาจนถึงรัชกาลที่ ๑ แห่งราชวงศ์จักรินนั้น เมื่อมีเรื่องสำคัญที่จะต้องวินิจฉัย อาทิ เรื่องจัดทำกฎหมายตราสามดวงก็ได้พระราชนาโภวินพระราชนารภกถึง การประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ ดังมีความตอนหนึ่งที่ข้าพเจ้าถ่ายภาพกฎหมายตราสามดวงพิมพ์เสนอ ฯพณฯ ไว้แล้ว มีความตามอักษรธิส้มยันนั้น ว่า

“.....เดอร์ออกพระธินนั่งบุษบกมาลามหาจักรพรรดิพิมานพร้อมด้วยหมู่ มุขมาตยกวนตวีกระวีชาติราชสุริวงษพฤฒาหาราจายฝ่าเบื้องบาทบงกช มาก.....”

ข้าพเจ้าเห็นว่า ถ้ารัชกาลที่ ๑ ทรงโปรดนาดังชื่อพระนครของพระองค์ ขึ้นใหม่ พระองค์ก็จะไม่ใช่อำนาจสมบูรณ์ญาลีที่ราชย์กระทำโดยลำพัง เพราะเป็นเรื่องใหญ่ของแผ่นดินที่จะเป็นมาตรฐานที่ดี พระองค์ก็จะต้องประชุมผู้มีตำแหน่งและผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวตนนี้ซึ่งมี “grade” รวมอยู่ด้วย แต่นี่ล้วน “grade” นั้นจะไม่นิ่งเฉย หากจะต้องกราบทูลถวาย ความเห็นของตนถึงชื่อของกรุงที่สร้างใหม่ให้ได้ความและไฟเราะไม่น้อยไปกว่า เมื่อครั้งพระเจ้าอยู่หงษ์นานามกรุงของพระองค์

(๕) โดยเฉพาะรัชกาลที่ ๑ นั้นมีใช่ทรงปริชาสามารถในการทหารเท่านั้น หากทรงปริชาสามารถหลายประการ เช่นตามกฎหมายฉบับที่ข้าพเจ้าได้คัดมา ลงพิมพ์ไว้แล้วนั้นก็แสดงว่า พระองค์ทรงทราบหลักเศรษฐกิจที่ป้องกันมีให้เงินเพื่อ ส่วนในทางภาษาศาสตร์กับนิติศาสตร์นั้นพระองค์ปริชาสามารถมาก ถ้าชนรุ่นหลังได้ศึกษาประวัติศาสตร์ของพระองค์ทราบว่า พระองค์เป็นพระราชโอรสของพระปฐมบรมชนก (พระนามเดิม “ทองดี”) ซึ่งมีฐานะมั่งมีสืบต่อๆ มาหลายชั่วคนแล้วนั้น ชนรุ่นหลังก็ควรศึกษาประวัติประเพณีของคนมั่งมีสมัยโบราณที่ยังไม่โรงเรียนสมัยไทยนั้นว่า ผู้มั่งมีจ้างครูมาสอนหนังสือให้บุตรธิดาเล่าเรียนหนังสือไทยที่บ้านถึงระดับสูงที่สุดในสมัยนั้นฯ และถ้าเป็นชายก็ส่งไปเรียนภาษาบาลีที่วัดด้วย รัชกาลที่ ๑ จึงทรงปริชาสามารถประพันธ์ร้อยแก้วและร้อยกรองหนังสือไทยเป็นอย่างดี และทรงรู้ภาษาบาลีพอสมควร พระองค์ได้ถ่ายตัวเป็นมหาดเล็กในพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ (พ.ศ. ๒๗๓๖ - ๒๗๓๗) ประดุจมหาวิทยาลัยข้าราชการ เมื่อพระองค์มีพระชนมายุ ๒๐ พระบาทก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุโดยมีพระอุปัชฌาย์และอยู่วัดเดียวกันกับท่านลินซึ่งต่อมาได้เป็นพระมหาปัชตริย์ไทยทั้งสองพระองค์

ความประภาภูมิพระราชนพวงศาวร่วม ในขณะที่กองทัพของกษัตริย์พม่าโใจตีกรุงศรีอยุธยา (ซึ่งตั้งอยู่ที่หนองโสน) นั้น รัชกาลที่ ๑ ทรงมีตำแหน่งเป็น “หลวงยุกgradeบัตร์” แห่งเมืองราชบุรี อันเป็นตำแหน่งพนักงานอรรถศดี ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นตำแหน่ง “อัยการ” พระองค์จึงทรงมีความรู้ในทางนิติศาสตร์ซึ่งก็ต้องทรงรู้ภาษาศาสตร์และราชศาสตร์

(หมายเหตุ อักษรวิธีไทยสมัยโบราณรวมทั้งสมัยรัชกาลที่ ๑ ซึ่งปรากฏในกฎหมายตราสามดวงนั้นเขียนตำแหน่งนั้นว่า “ยุกgradeบัตร์” ต่อมารั้งแต่ประมาณรัชกาลที่ ๔ ทางราชการเขียนชื่อตำแหน่งนั้นว่า “ยกgradeบัตร์” จนถึง พ.ศ. ๒๔๔๕ รัชกาลที่ ๖ จึงโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อตำแหน่ง “ยกgradeบัตร์” ห้าเมืองเป็น “อัยการ” และโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อตำแหน่ง “ยกgradeบัตร์ ศาล” เป็น “จำคาน”)

ฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่า เป็นไปไม่ได้ที่รัชกาลที่ ๑ ซึ่งทรงมีภูมิรู้สูงดังกล่าว จะขานนามกรุงของพระองค์ว่า “กรุงรัตนโกสินทร์อินทอโยธยา” หัวញฯ ปราศจากการสนธิศพท์ที่ควรสนธิ และปราศจากสร้อยไฟเราะในทางร้อยกรอง

๓.๒ ความตอนที่นิตยสารของกรมศิลปการเล่า ที่ข้าพเจ้ากล่าวถึงข้างบนนั้นกล่าวว่า

“ครั้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระรามอธิบดี ศรีสินทรมหาเจษฎาบดินทร พระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงแก้นามพระนครเป็น “กรุงเทพมหานคร บวร รัตนโกสินทร์ มหินทอยธยา” นั้น

นิตยสารฯ ดังกล่าวมิได้แจ้งว่าอาศัยหลักฐานทางราชการของรัชกาล ที่ ๓ ฉบับใด และได้ประกาศเป็นกฎหมายหรือกฎหมายหรือไม่

แต่เอกสารของคณะอนุกรรมการงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ฯ ได้กล่าวไว้ต่อไปนี้

“มีหลักฐานว่า ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาล ที่ ๓ ได้ทรงเปลี่ยนแปลงและเดินสร้อยนาม แต่จะเป็นวันเดือนปีใดไม่ปรากฏ”

ข้าพเจ้าขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

(๑) ตามปกติแห่งการศึกษาวิทยาศาสตร์ประวัติศาสตร์นั้น ท่านผู้อ้างว่ามีหลักฐานก็ควรแจ้งด้วยว่าหลักฐานใด เพื่อนักศึกษาที่สนใจจะได้วินิจฉัยว่า เป็นหลักฐานแท้จริงในทางประวัติศาสตร์ หรือเป็นแต่เพียงมิผู้เขียนจากคำบอกเล่าหรือเขียนลับนิษฐาน แล้วก็มีผู้ลอกคัดกันต่อๆ มา แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เรียกว่าหลักฐานซึ่งเอกสารของอนุกรรมการฯ ได้อ้างว่ามีนั้น คณะอนุกรรมการฯ ก็ได้กล่าวไว้ด้วยว่า “รัชกาลที่ ๓ ได้ทรงเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนสร้อยนาม (กรุง) แต่จะเป็นวันเดือนปีไม่ปรากฏ” ฉะนั้นในทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ก็ต้อง และในทางนิติศาสตร์ก็ต้องนั้น จึงไม่ถือว่า สิ่งที่เรียกว่าหลักฐานดังกล่าวเป็นเอกสารหลักฐานแท้จริงที่จะถือได้ว่า ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ มีมาแล้วตั้งแต่ก่อนรัชกาลที่ ๓ และรัชกาลที่ ๓ ได้เปลี่ยนแปลงแก้สร้อยนาม กรุง คือแก้คำว่า “อินทอโยธยา” เป็น “มหินทอยธยา”

(๒) ผู้ที่ศึกษาพระราชประวัติรัชกาลที่ ๓ ก็ย่อมทราบว่าพระองค์ทรงปรีชาสามารถครอบรัชกิจราชการกว้างขวาง โดยเฉพาะทางอักษรศาสตร์นั้นพระองค์ได้ศึกษาจากรัชกาลที่ ๒ ซึ่งเป็นพระราชบิดาที่เป็นจอมกังหันท์ นิพนธ์ร้อยแก้วร้อยกรองอันໄพเราะที่สุด ซึ่งชนรุ่นหลังก็ได้อาภัยบทพระราชนิพนธ์หลายเรื่องของพระองค์เป็นแบบฉบับ ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า ถ้าสมมติว่า รัชกาลที่ ๓ ทรงโปรดนาเปลี่ยนแปลงนามกรุงของสยาม พระองค์ก็จะไม่เปลี่ยนเพียงคำว่า “อินท์” เป็น “มหินท” เพียงคำเดียว และปล่อยชื่อกรุงให้มีเพียงล้วนๆ ว่า “กรุงรัตนโกสินท์มหินทอยุธยา” ข้าพเจ้าเห็นว่า รัชกาลที่ ๓ ที่ทรงเป็นกิริยั่นย่องจะแปลงสร้อยนามกรุงให้ยากกว่านั้นโดยได้ความดีและໄพเราะยิ่งขึ้น

(๓) โปรดดูเอกสารหลักฐานแท้จริงที่ข้าพเจ้าได้ถ่ายภาพเสนอฯ พนฯ โดยจดหมายของข้าพเจ้าฉบับลงวันที่ ๑๗ และ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕ คือ สนธิสัญญาระหว่างบริเตนใหญ่กับพระมหาภักดิริย์สยาม ค.ศ. ๑๘๒๖ ตรงกับปีที่ ๓ แห่งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ และสนธิสัญญาระหว่างสยาม กับสหราชอาณาจักร ฉบับ ค.ศ. ๑๘๓๓ ตรงกับปีที่ ๑๐ แห่งรัชกาลสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ และข้อตกลงฉบับ ค.ศ. ๑๘๓๙ ระหว่างเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) กับข้าหลวงยังกฤษประจำลังโคป์และมาลากา เรื่องปักปันเขตแดนตามข้อ ๓ แห่งสนธิสัญญาระหว่างบริเตนใหญ่กับสยาม ค.ศ. ๑๘๒๖ ดังปรากฏในหนังสือทางราชการชื่อ “State Papers of the Kingdom of Siam 1664 - 1886, compiled by the Siamese Legations in Paris, by order H.H. Prince Prisdang” แปลเป็นไทยว่า “เอกสารรัฐแห่งราชอาณาจักรสยาม ค.ศ. ๑๖๖๔ - ๑๘๘๖ รวมโดยสถานทูตสยาม ณ กรุงปารีส โดยคำสั่งพระบรมเดชพระบรมราชโองการ พระองค์เจ้าปุษ्यญาค (อัครราชทูต)”

๓.๓ นิตยสารฉบับพิเศษของกรมศิลปากรที่ข้าพเจ้าอ้างถึงแล้วนี้ได้กล่าวความตอนหนึ่งว่า

“ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา罔堪 พระจอมเกล้าเจ้า

อยู่หัว ทรงเปลี่ยนคำว่า บัว เป็น อmor เปลี่ยนคำว่า มหินทอยุธยา โดยวิธี การสนธิศัพท์เป็น มหินตราอยุธยา และเติมสร้อยนามต่อ ทั้งเปลี่ยนการสะกดคำ สินท์ เป็น สินทร์ ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์จึงมีนามเดิมว่า “กรุงเทพมหานคร อmurัตนโกสินทร์ มหินตราอยุธยา มาดีลกภพ พรัตนราชธานีบูรรมย์อุดม ราชนิเวศมหาสถาน อmurพามานอวารัสกิต สักกทัดดิยะวิษณุกรรมประสิทธิ์”

ส่วนคณะกรรมการประชาสัมพันธ์งานสมโภากกรุงรัตนโกสินทร์ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันกับนิตยสารฉบับพิเศษของกรมศิลปากรนั้น

ข้าพเจ้าขอเสนอความเห็นว่า พระปรมाणิ荻ายของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ Jarvis ในพระสุพรรณบัญช้น เป็นเอกสารหลักฐานแท้จริง แสดงว่า ชื่อกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีขึ้นແນื่องบังตั้งแต่พระมหาภัชตริยองค์นั้น ได้เสด็จถึงวัลยราชสมบัติเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๕

๔. นิตยสารฉบับพิเศษของกรมศิลปากรได้กล่าวไว้ในหน้า ๒-๓ ถึงมูลเหตุที่ราชธานีใหม่จะได้นามว่ารัตนโกสินทร์นั้นดังต่อไปนี้

“มูลเหตุที่ราชธานีใหม่จะได้นามว่ากรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชบัญญัติไว้ในเรื่องพระราชกรณียานุสรณ์ว่า “การถือน้ำในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกนั้น ทรงพระราชนครทัชชาเลื่อมใสมาก จึงได้ทรงสถาปนาพระอารามในพระบรมมหาราชวัง แล้วพระราชนາมว่า วัดพระศรีรัตนศาสดาราม เชิญพระพุทธอภิญามารามประดิษฐานไว้บนบุษบกทองคำในพระอุโบสถ แล้วจึงพระราชนາมพระนครใหม่ให้ต้องกับการซึ่งมีพระพุทธมนณีรัตนปฏิมาการแก้วรากตพระองค์นี้เป็นศิริสำหรับพระนคร... นามซึ่งว่า รัตนโกสินทร์นั้น พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า เพาะท่านประสังค์ความว่าเป็นที่เก็บรักษาไว้ขององค์พระมหาณีรัตนปฏิมาการพระองค์นี้มากจึงยกไว้เป็นหลักพระนคร พระราชนາมพระนครก็ให้ต้องกับพระนามพระมหาณีรัตนปฏิมาการพระองค์นี้ด้วย เพราะฉะนั้น เมื่อถึงการพระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สักยาณีใหญ่นี้ จึงได้โปรดให้ช้าราชการมากระทำการทำสีด้วยสาบาน

๙๖ มหาราชและรัตนโกสินทร์

แล้วรับน้ำพระพิพัฒน์สัตยาເเฉพาะพระพักตร์พระมหาณณีรัตนปฏิมากร.....”

ก่อนที่ข้าพเจ้าจะแสดงความเห็นเกี่ยวกับมูลเหตุที่ราชธานีใหม่จะได้นำ
ว่ากรุงรัตนโกสินทร์ตามที่นิตยสารฉบับพิเศษของกรมศิลปากรกล่าวไว้นั้น
ข้าพเจ้าขออน้อมสักการะพระบรมรูปของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ, ของ
พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ, ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ, และ
ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส, และขอ
พระราชทานอภัย มีความดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้ายาเบรดี พนมยงค์ ขอพระราชทานถวายพระพรกราบ
บังคมทูลว่า เป็นองจากมีนิตยสารและบทความอ้างถึงพระบาทสมเด็จพระนั่ง
เกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ และ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ, เกี่ยวกับมูลเหตุที่ราชธานี
ของสยามมีเชื่อว่ากรุงรัตนโกสินทร์ฯ อันมีข้อความแตกต่างระหว่างพระองค์
บางประการ ฉะนั้นเพื่อสჯจะทางวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย แล้วความ
สวัสดิมคงลดตามไสยกศาสตร์และโทรศาสตร์ซึ่งคนไทยจำนวนไม่น้อยยังนิยม
เชื่อถืออยู่นั้น ข้าพระพุทธเจ้าจึงขอพระบรมราชานุญาตแสดงความเห็นด้วย
ความสุจริต ถ้าข้าพระพุทธเจ้าแสดงความเห็นผิดพลาดแม้แต่ส่วนใดส่วนหนึ่ง
ก็ตี ขอพระมหากรุณาธิคุณโปรดพระราชทานอภัยให้แด่ข้าพระพุทธเจ้า ผู้มีสติ
ปัญญาน้อย ขอถวายพระพร”

๔.๑ ตามที่นิตยสารฉบับพิเศษของกรมศิลปากรกล่าวว่า พระบาทสมเด็จ
พระจุลจอมเกล้าฯ ได้ทรงพระราชบินอิโภในเรื่อง “พระราชกรณียานุสรณ์”
ถึงการที่รัชกาลที่ ๑ ได้พระราชทานนามพระอรามในพระบรมราชวังฯ
“วัดพระครรภ์รัตนศาสดาราม” เชิญพระพุทธปฏิมากรรมประดิษฐานไว้แล้วจึง
พระราชทานนามพระนครใหม่ให้ต้องกับการซึ่งมีพระพุทธมณีรัตนปฏิมากรแก้ว
มรกตพระองค์นี้เป็นสิริสาหารับพระนคร...นามซึ่งว่า “รัตนโกสินทร์” นั้น

ส่วนกูที่ตราไว้เป็นกูหมายเมื่อวันคุกร์ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๖ จุลศักราช
๑๗๘๗ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๔๔ และตรงกับปีที่ ๔ แห่งรัชกาลที่ ๑ นั้น ได้จาริกไว้

ใน “พระราชกำหนดใหม่” แห่งกฎหมายตราสามดวง มีความตามอักษรวิธีที่ใช้สมัยนั้นดังต่อไปนี้

.....

แต่นับไปเมื่อหน้า ครั้นพิกาธตรุดสาตรจะถือน้ำพระพักสักฯแล้ว ไห้ข้ากุลօองฯ ทั้งปวง นี้เครื่องสการบุชาแล เครื่องประโคมແຕรสังข์ ปพาย ช่องใช้ประโคมสำเรา แล้วจงกราบนมัสการพระพุทธประติมาการพระแก้วมรกตแล พระสารีริกะชาตุเจติย พระพุทธธรรมพระสังฆ ด้วย สักคำพรเสริงแล้ว จึงรับพระราชทานน้ำพระพ้าสักก่อน แล้วจงอกมาอุทิศกุศลแผ่ผลໄให้เกรภูมແພารักษแลอาກษ เทวดา แล้วเอาพระรัตนตกานุภาพ จารีญพระไห้แก่^{๔๔} อันบุญ เทวดา ทั้งปวง ด้วยพระบานพีฉะทุสัพมั่หลังจนจน. หมู่ อะมนุยมบุญແພารักษแก่ปวง ได้รับອชนุโนมานาส่วนผล กุศลซึ่งแผ่ให้ ด้วยพรหมวิหารานุสตินัน ก็จารีญให้สมบดิย় ฯ ขึ้นไป จะมannaใจเลื่อมໃສบินดีต่อผู้มุขบันนี น้าจิตรอุทิศส่วนผลกุศลให้นີ້ จะช่วยพินาศรักษากำไห้พื้นจาก ไภยอันราย^(๑) ทั้งปวง ด้วยสำมาປ្រឹនបុគ្គល់កង ขັ້ນອូរ

ในคุณพระรัตนไตร อันเป็นมหามงคลล้ำเดิศประเสริฐ ก็จะเป็นอุปนิสัยบุกเบิกพิริยาโลกภูมิธรรมากม พ้นจากสงสารทุกข เป็นเที่ยงแท้

แลให้ข้าทูลองฯ ผู้ไหญผู้น้อยฝ่ายหน้าฝ่ายในทั้งปวง กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนั้นของทุกประการ ถ้าแต่ผู้ใดไม่ได้กระทำตามพระราชกำหนดกฎหมายนั้น จะเอาตัวเป็นโทษตามโทยานุโทย

กฎหมายวันที่ ๑๕ ค่ำ จุดศักราช ๑๙๙๖ ปีมะเสงสัพห์

ทั้งนี้แสดงว่า ขณะประกาศกฎหมายดังกล่าวข้างบนนั้น รัชกาลที่ ๑ ยังมิได้เฉลิมพระนามของพระแก้วมรกตว่า “พระมหาณีรัตนปฏิมากร” หากรัชกาลที่ ๑ ทรงเรียกว่า “พระพุทธปริติมากรพระแก้วมรกต”

คำว่า “พระพุทธปริติมากร” มาจากมูลคัพท์บาลีว่า “รูปเปรียบหรือรูปแทนองค์พระพุทธเจ้า”

คำว่า “พระแก้วมรกต” มาจากมูลคัพท์ภาษาล้านนาดู หมายถึง “แก้วสีเขียนใบไม้” ซึ่งคนไทยทั่วไปรู้จัก

๔.๒ โดยที่รัชกาลที่ ๓ ยังคงเรียกกรุงของสยามว่า “ศรีอยุธยา” ในสนธิสัญญาฉบับกษัตริย์และสหรัฐอเมริกา ดังที่ข้าพเจ้าเสนอเอกสารหลักฐานแท้จริงไว้แล้ว และโดยที่สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ ได้ทรงจารึกไว้ท้ายคัมภีร์ “ปฐมสมโพธิ” เรียกรัชกาลที่ ๓ ว่า “พระเจ้าแผ่นดินอยุธยา” ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงขอเสนอรัฐบาลและมวลราษฎรพิจารณาลำดับพระชนมายุของรัชกาลที่ ๓, รัชกาลที่ ๔, รัชกาลที่ ๕ และสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ ว่า พระองค์ได้มีชนมายุและมีตำแหน่งราชการอย่างใดที่ได้รับฟังพระราชกรณรา俩เรื่องเชื้อกรุ้งรัตนโกสินทร์จากพระโอชา

รัชกาลที่ ๑ หรือรับฟังจากท่านผู้อื่นที่กราบถูลให้ทราบ

รัชกาลที่ ๑

- (๑) พระราชสมภพ พ.ศ. ๒๔๗๘
- (๒) เสด็จผ่านพิภพปราบดาภิเษก พ.ศ. ๒๕๗๕
- (๓) ประกาศกกฎหมายตราสามดวง พ.ศ. ๒๕๗๙
- (๔) สรรคต พ.ศ. ๒๕๗๔

รัชกาลที่ ๓

- (๑) พระราชสมภพ พ.ศ. ๒๓๓๐
- (ก) ภายหลังรัชกาลที่ ๑ ปราบดาภิเษก ๕ พระษา
- (ข) พระชนมายุ ๑๗ พระษาขณะประกาศกกฎหมายตราสามดวง
- (ค) พระชนมายุ ๒๒ พระษาขณะรัชกาลที่ ๑ สรรคต
- (๔) ปรากฏในหนังสือ “ราชสกุลวงศ์” (เจ้าฟ้าประชาธิปกโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๖๓ กรมศิลปากรอนุญาตให้มีผู้อื่นพิมพ์ครั้งที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖) นั้นว่า เมื่อรัชกาลที่ ๒ ซึ่งพระราชบิดาขึ้นเสวยราชสมบัติ ต่อจากรัชกาลที่ ๑ ใน พ.ศ. ๒๓๕๗ นั้น ได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระองค์เจ้าทับ (ซึ่งต่อไปจะเป็นรัชทายาท) นั้นดำรงตำแหน่งราชการต่างพระเนตรพระภรณ หlays ตำแหน่ง อภิ เมื่อองค์รัชทายาทain ในอนาคตมีพระชนมายุเพียง ๒๖ พระษา ก็ได้กำกับกรมท่า, กรมพระคลัง, กรมพระตำรวจว่าความภูมิ ฉะนั้นรัชกาลที่ ๓ ก็คงรับราชการใกล้ชิดรัชกาลที่ ๑ ซึ่งเป็นพระอยุคก้า และยอมได้ฟังพระราช กระแสของรัชกาลที่ ๑ โดยตรง

รัชกาลที่ ๔

- พระราชสมภพ พ.ศ. ๒๕๗๙
- (ก) ภายหลังรัชกาลที่ ๑ ปราบดาภิเษก ๒๒ พระษา
 - (ข) พระชนมายุยังไม่ครบ ๑ พระษาขณะประกาศกกฎหมายตรา สามดวง
 - (ค) พระชนมายุ ๕ พระษาขณะรัชกาลที่ ๑ สรรคต

รัชกาลที่ ๕

พระราชนมภ พ.ศ. ๒๓๙๖

ภายหลังรัชกาลที่ ๑ สวรรคต ๔๔ พระยา

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมสมเด็จพระปรมานุชิตฯ

เป็นราชโอรสรัชกาลที่ ๑

(๑) ประสูติ พ.ศ. ๒๓๓๓

(ก) ภายหลังรัชกาลที่ ๑ ปราบดาภิเษก ๘ พระยา

(ข) พระชนมายุ ๑๔ พระยาขันจะประกาศกูழหมายตราสามดวง

(ค) พระชนมายุ ๑๒ พระยาทรงผนวชเป็นสามเณร

(ง) พระชนมายุ ๑๗ พระยาขันจะรัชกาลที่ ๑ สวรรคต

(๒) ตำแหน่ง

ทรงผนวชเป็นสามเณรเมื่อพระชนมายุ ๑๒ พระยา แล้วก็มิได้ลาสิกขา
บท ทรงผนวชเป็นพระภิกษุเมื่อพระชนมายุ ๑๐ พระยา ประทับ ณ วัด
พระเชตุพนฯ ตลอดพระชนม์ชีพ

รัชกาลที่ ๒ ได้สถาปนาเป็นพระราชาคณะ และเป็นกรมหมื่นนุชิตชินรัล
รัชกาลที่ ๓ สถาปนาเป็นเจ้าคณะกลาง

รัชกาลที่ ๔ ได้ถวายพระสมณศุติแก่ พระราชนม์ในรัชกาลที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๖
ครั้นถึงรัชกาลที่ ๖ ได้สถาปนาเป็น “สมเด็จพระมหาสมณเจ้า”

ฉบับข้อเสนอเพิ่มเติมฉบับ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๕ เพียงเท่านี้

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่งมากยัง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

พระบรมราชโองการ

(นายบริดี พนมยงค์)

รัฐบุรุษอาวุโส

(ธงชาติ)

ที่ ๒๘๐๐๖/๑๓๗๗๗๗

สำนักราชเอยากริการ

๑๙ มิถุนายน ๒๕๖๒

เรื่อง ชุดเก้าฯ ฯ ราษฎร์เชกสาร

เรียน นายปรีดิ พนมยงค์

ห้องเรียน หนังสือของวันที่ ๒, ๑๖, ๑๖ และ ๑๗ ฤกษ์ ๑๔๖๘ และหนังสือของวันที่ ๒
มิถุนายน ๒๕๖๒

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอทราบชุดเก้าฯ ฯ ราษฎร์เชกสาร เรื่อง ในส่วนการ
ออกพระเกี้ยบหรือพระมหาราชาธิราช, ของพระสยามมหราชาธิราช และของพระมหาพุทธชัชฐ
องมาเป็นเพียง "นหาราช" และขอให้สืบสานและกุศลประวัติศาสตร์แห่งราชวงศ์ไว้ ซึ่งอยู่รักษาไว้ให้
ทั้งรัตนเมธีให้ เพื่อฉลองวันครอบครอง ๒๐๐ ปีให้ถูกต้อง ความประสงค์นี้ยังคงบูรณา นั้น

สำนักราชเอยากริการได้รับเรื่องดังกล่าวไว้เรียนรู้ด้วย และได้ส่งเรื่องไปทาง
รัฐบาลขอให้พิจารณาความเห็น เพื่อนำความมั่นคงยั่งยืนของประเทศไทยมาประกูลพระราชนิรันดร์ไปด้วย.

ขอแสดงความนับถือของข้างบังเอิญ

(หนอนหน่องทวีสันต์ อภิรักษ์)

ราชเอยากริการ

กองการในพระองค์

โทร. ๐๒๐๐๖๖ - ๔ กก ๖๐, ๖๐ ๔๔๘ ๔๔

สุจิบัตรนิทรรศการภาพศิลปะ รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์
เนื่องในวาระครบ ๑๐๐ ปี ชาติไทย

๑๔ - ๒๖ มกราคม ๒๕๕๗ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพฯ

ການຜົນວກ

โครงการนิทรรศการภาพคิลปะรัฐบุรุษอาวุโส

นายปรีดิ พนมยงค์

เนื่องในวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาติไทย

หลักการและเหตุผล

ด้วยในปีพุทธศักราช ๒๕๕๓ เป็นวาระครบรอบชาติไทย ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์ ซึ่งองค์กรต่างๆ ได้เตรียมจัดงานฉลองในฐานะที่ท่านเป็นผู้ที่มีคุณภารอย่างยิ่งต่อสังคมไทยและมนุษยชาติ โดยการฉลองดังกล่าวกำหนดตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๕๗ จนถึงปีพุทธศักราช ๒๕๕๙ ประกอบด้วยโครงการของฝ่ายต่างๆ มากมาย เช่น โครงการวิจัย โครงการสัมมนาวิชาการ โครงการผลิตหนังสือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับคิลปวัฒนธรรม หนังสือสำหรับเด็ก ดนตรี ละครบ วรรณกรรม ภาพพยนตร์ และนิทรรศการคิลปกรรม

สำหรับโครงการนิทรรศการภาพคิลปะ รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์ มีรายละเอียดของโครงการดังนี้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเป็นการรำลึกถึงนายปรีดิ พนมยงค์

๒. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คิลปินได้แสดงออกด้วยการสร้างสรรค์งานคิลปะอย่างเป็นอิสระ

๓. เพื่อหารายได้สนับสนุนการจัดงานครบรอบชาติไทย ๑๐๐ ปีชาติไทย รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์

เจ้าของโครงการ

- ฝ่ายคิลปวัฒนธรรม คณะกรรมการดำเนินการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปีชาติไทย รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์

- สถาบันปรีดิ พนมยงค์

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒. นายนิพนธ์ คำชัย กำธรธรรมศาสตร์
๓. ประธานชุมชน ต.ม.ร.ก. สัมพันธ์
๔. ประธานคณะกรรมการบริหารสถาบันปรีดี พนมยงค์
๕. นายศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์
๖. นายสุลักษณ์ ศิริรักษ์

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. นางดุษฎี บุญทัศนกุล
๒. นายพนม เอี่ยมประยูร
๓. นายทวีศักดิ์ ไยเมือง
๔. นายอำนาจ เย็นสนาย
๕. นายสมชาย วัชระสมบัติ
๖. นายลินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย
๗. นายนิวติ กองเพียร
๘. นายลาโรจน์ เพ็อกสำลี

วันเวลาและสถานที่

วันที่ ๑๔-๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓

ณ พิพิธภัณฑสถาน หอศิลปแห่งชาติ ถนนเจ้าฟ้า กรุงเทพมหานคร

การแสดงนิทรรศการภาพคิลปะรัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์ ใน วาระครบรอบ ๙๐๐ ปีชาติกาล มีข้อควรลังเกตดังต่อไปนี้

คณะกรรมการดำเนินงานได้เชิญคิลปินทัศนศิลป์ที่มีภูมิลำเนาอยู่ทุก ภูมิภาคในประเทศไทย ให้ส่งผลงานเข้าร่วมแสดงนิทรรศการ เพื่อเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของผู้สร้างสรรค์งานศิลปะทั่วประเทศ

ผู้ส่งผลงานเข้าร่วมแสดงนิทรรศการประกอบด้วย ศิลปินทัศนศิลป์ซึ่งมี ระดับอายุแตกต่างกันหลายรุ่น คือ ตั้งแต่อายุต่ำสุด ๒๐ ปี ไปจนถึงอายุสูงสุด ๗๐ ปี จุดประสงค์เพื่อให้เห็นถึงความต่อเนื่องร่วมสมัยของการบวนการการ สร้างสรรค์ศิลปะของคนต่างรุ่น

ผลงานที่ส่งเข้าร่วมแสดงนิทรรศการสามารถแบ่งออกกว้างๆ ได้สาม กลุ่มด้วยกัน

กลุ่มที่หนึ่ง เป็นกลุ่มที่เสนอผลงาน, เรื่องราว, แนวคิดของรัฐบุรุษ อาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่เสนอผลงาน, เรื่องราว, แนวคิดลงทะเบียนประชญา สะท้อนลัทธิ

กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มที่เสนอผลงาน, เรื่องราว, แนวคิดเกี่ยวกับ ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

ด้านเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานค่อนข้างมีความหลากหลาย มี เทคนิคพื้นฐานเรียบง่าย ไปจนถึงเทคนิค слับซับซ้อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการผนึก อารมณ์ความรู้สึกที่คิลปินแต่ละท่านได้รับแรงบันดาลใจและต้องการถ่ายทอด ออกมาเป็นสำคัญ

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์
ประทานใบปลิวเปิดนิทรรศการภาพศิลปะ^๑
ฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาติไทย วันบุรุษอาชญาลี นายปรีดี พนมยงค์
เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๓ ณ ศิริอภัยสถาน หอศิลปแห่งชาติ

ท่านผู้หญิงพุนศุข พนมยงค์ และแขกผู้มีเกียรติเข้าชมนิทรรศการฯ

ท่านผู้หญิงพุนศุข พนมยงค์ สนทนากับผู้ร่วมชมนิทรรศการฯ

แขกผู้มีเกียรติและศิลปินลงนามบันทึกข้อความในนิทรรศการฯ

การบรรเลงเพลง “ศรีอโยธยา” โดยวงความเดดของราชนาวี

การแสดงละคร “ศิโครผู้อภิวัฒน์” โดยกลุ่มพระจันทร์เลี้ยงการละคร

บรรยากาศภายในห้องศิลปแห่งชาติ

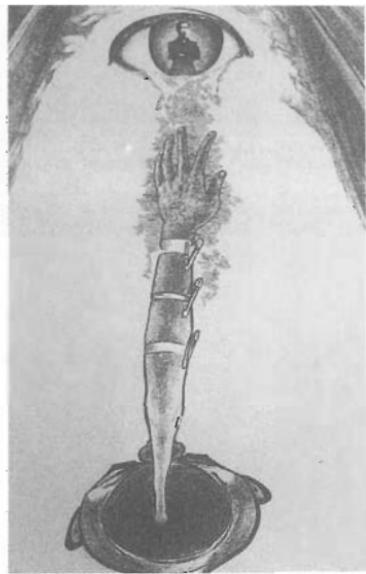
ผลงานส่วนหนึ่งที่แสดงในงานนิทรรศการฯ

ศิลปิน : เที่ยวนัน พลวัฒนา
ชื่อผลงาน : นกบริสุทธิ์

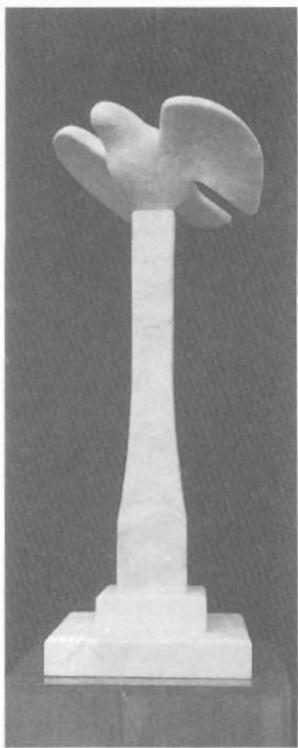

ศิลปิน : ช่วง มูลคีนิ
ชื่อผลงาน : นกพิราบ

ศิลปิน : อินธีร์สวัสดิ์ อะดับบังเตยก
ชื่อผลงาน : จิตสำนึกปรีดิ

ศิลปิน : ปานเทพ มณีรัตน์จรรศศรี
ช่าง : อารุณรัตน์
ชื่อผลงาน : สันติภาพ

ศิลปิน : เสาวภา วิเชียรเขตต์
ชื่อผลงาน : ผ่อนคลาย

ภาคนวก

(พิเศษ)

รัชบุรุษอาวุโส ปรีดิ พนมยงค์
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ (ระหว่าง พ.ศ.๒๕๔๔-๒๕๔๘)

สถานบันพระมหาภัตตรី กับรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดิ พนมยงค์

ท่านนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่านอธิการบดี ท่านที่เคารพทุกๆ ท่าน ในการกล่าวเรื่อง คุณปการของท่านอาจารย์ปรีดิ พนมยงค์ ที่มีต่อสังคมไทย ควรเริ่มต้นด้วยสัจธรรม สัจธรรมประการหนึ่งคือ ความเป็นจริงที่ว่า สรรพสิ่งทั้งหลายล้วนเปลี่ยนแปลง สรรพสิ่งทั้งหลายเป็นอนิจจัง นั่นคือ ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น ดังแต่จักรวาลไปจนถึงอะตอม ท่านกล่าวกระแสรของความเปลี่ยนแปลง ถ้ามีระบบไดรับบทนึงที่ปรับตัวไม่ได้ ระบบนั้นย่อมเกิดวิกฤตและเสื่อมลายไป นี้เป็นความจริงที่เกิดขึ้นกับระบบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นระบบชีวิตดั้งเดิม ลินทรีย์ไปจนถึงไดโนเสาร์ องค์กร สถาบัน บริษัท ตลอดไปจนถึงอารยธรรมต่างๆ เช่น อารยธรรมเมโซโปเตเมีย กรีก และโรมัน เป็นต้น อารยธรรมเหล่านี้ล้วนเสื่อมลายไป เพราะปรับตัวไม่ได้ ห่างกลางกระแสรความเปลี่ยนแปลง ต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของโลกในปัจจุบันเกิดขึ้นเมื่อ ๓๐๐ ปีก่อน เริ่มต้นด้วยการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ อันนำไปสู่การปฏิวัติทางอุดสาหกรรม ซึ่งนำไปสู่อุปานาช และการแผ่ขยายอำนาจของมหาอำนาจตะวันตกไปทั่วโลก อันก่อให้เกิดกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เชี่ยวกรากไปทั่วโลก กระทบประเทศน้อยใหญ่ทุกประเทศทั่วไป การที่ประเทศต่างๆ จะปรับตัวต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงของโลก เป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะการที่จะปรับวิธีคิดและปรับโครงสร้าง ไม่ว่าสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นเรื่องที่ยากมาก ประเทศต่างๆ จึงประสบภัยพิบัตินานัปการ เช่น ความชัดแด้ง สงคราม ความผันผวนรุนแรง ในสังคม วิกฤตการณ์วัฒนธรรม หรือวิกฤตการณ์ในรากเหง้าของตนเอง

พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๕ และโดยเฉพาะรัชกาลที่ ๕ ทรงพยายามปรับประเทศไทยให้มีความเป็นสมัยใหม่ กระแสความเปลี่ยนแปลงของความเป็นสมัยใหม่ของประเทศไทยและของโลกก่อให้เกิดความเครียดเชิงโครงสร้างในสังคมไทย เพราะโครงสร้างทางสังคมปรับตัวไม่ได้ง่ายๆ ความเครียดเชิงโครงสร้างนำไปสู่

จากคำกล่าวเปิดงานปรีดิ พนมยงค์ หน้าตึกโฉม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ โดย ศ.นพ.ประเวศ วงศ์

ความรุนแรงได้ ดังที่มีความพยายามที่จะก่อการปฏิวัติรัฐประหารที่เรียกว่า กบฎ ในรัชกาลที่ ๖

ในสมัยรัชกาลที่ ๗ เศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ที่เรียกว่า The Great Depression of ๑๙๓๐ เป็นกระแสใหญ่อีกกระแสหนึ่งที่เพิ่มความเครียดให้สังคมไทย ความเครียดเพราะภูมิและความเปลี่ยนแปลงจะผลิตปัญหาrunแรงต่างๆ เช่นไสรรูบナルที่รวมศูนย์อำนาจ ถ้าโครงสร้างอำนาจจัดรวมศูนย์ ไม่ว่ารัฐบาลนั้น จะเป็นพระมหากษัตริย์ หรือหัวหน้า หรือพลเรือน ดังที่เราเห็นอนุบัติเหตุเกทภัยที่เกิดขึ้นกับรัฐบาลต่างๆ เรื่อยมา การเปลี่ยนแปลงการปกครองด้วยสันติวิธีเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๗๕ เป็นระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์ ย้ายบทบาทจากจุดศูนย์รวมทางการเมือง อันเป็นจุดที่ล่อแหลมกลาโหมเป็นศูนย์รวมทางจิตวิญญาณ ซึ่งพ้นอันตรายจากความเครียด และการเป็นเป้าหมายการเมือง ทำให้เกิดความมั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์สืบมา

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๕๗๕ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สถานะของสถาบันพระมหากษัตริย์มีความปลอดภัยและมั่นคงยิ่งขึ้น ถ้าศึกษาความคิด บทบาท และพฤติกรรมของอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งได้อธิบายเป็นมันสมองของคณะราษฎร ทั้งในระหว่างการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และหลังจากนั้น จะเห็นว่าอาจารย์ปรีดี คือผู้พยายามพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ นี้จะเป็นการตรงข้ามกับความพยายามสร้างภาพให้สังคมไทยเข้าใจไปว่าอาจารย์ปรีดีเป็นปฏิปักษ์กับสถาบันพระมหากษัตริย์ ท่านผู้มีเกียรติคิรับ ประสบการณ์ ทรงอาจจะหลอกเราได้ เช่น ประสบการณ์โดยตรงกับพื้นผิวโลกจะทำให้เราคิดว่า โลกแบบพระเรานั้นอยู่ทุกที่ทุกวัน เราจะสรุปว่ามันแบบ แต่การประมวลความรู้โดยอาศัยหลักฐานต่างๆ สามารถสรุปได้ว่าโลกกลม จากประสบการณ์ ทรงจะคิดว่าดวงอาทิตย์โคจรรอบโลก เพราะเราเห็นดวงอาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันออกทุกเช้าและตกทางทิศตะวันตกอยู่ทุกเย็น มนุษย์จะเชื่อเช่นนั้นว่าดวงอาทิตย์โคจรรอบโลก แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่างๆ สามารถสรุปได้ว่า โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ จะนั้นประสบการณ์ตรงอาจทำให้เราเข้าใจผิดได้ แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่างๆ ทำให้เรารู้ความจริง

เรื่องท่านอาจารย์ปรีดิ เช่นกัน ได้มีผู้จงใจสร้างภาพว่าท่านเป็นปฏิปักษ์ กับสถาบันพระมหากษัตริย์ แต่การประมวลความรู้โดยหลักฐานต่างๆ จะพบ ความจริง ซึ่งตรงกันข้ามคือ ท่านเป็นผู้ที่พยายามที่จะพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งในการเปลี่ยนแปลงการปกครองในช่วงที่ท่านมีอำนาจทางการเมืองและในช่วงที่ ท่านไม่มีอำนาจแล้ว จนวาระสุดท้ายในชีวิตของท่าน ถ้าวิญญาณใช้การประมวล ความรู้โดยหลักฐานจะพบความจริงตามนี้ ความจริงที่ตรงข้ามกับการเล่าลือประดุจ เรื่องดวงอาทิตย์โคจรรอบโลก หรือโลกโคจรรอบดวงอาทิตย์

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ ความจริงเป็นเรื่องสำคัญ ความจริง ความรัก ความสมานฉันท์ เป็นเรื่องที่ไปด้วยกันได้ ความไม่จริงก่อให้เกิดความเกลียดชัง ความเป็นปฏิปักษ์ และความแตกร้าว ประเทศไทยมีความแตกแยกกันมาก เป็นสังคมทอนกำลัง จนไม่มีกำลังที่จะเผชิญกับภัยต่างๆ มีความจำเป็น ที่จะต้องสร้างความรู้ ความรักและความสามัคคี ตามพระบรมราโชวาทของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ถ้าคิดว่าท่านอาจารย์ปรีดิ พนมยงค์ เป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ แล้ว จะมองไม่เห็นความดีของอาจารย์ปรีดิ ซึ่งมีเป็นอเนกประสงค์ ถ้ารู้ความจริง ว่าอาจารย์ปรีดิเป็นผู้พยายามพิทักษ์สถาบันพระมหากษัตริย์ จะเห็นคุณประโยชน์ อัน ยิ่งใหญ่ต่อสังคมไทยของท่านอาจารย์ปรีดิ พนมยงค์

อาจารย์ปรีดิ พนมยงค์ ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง แห่งนี้ โดยมุ่งที่จะสร้างคนที่มีการศึกษาจำนวนมากขึ้นมา มีส่วนร่วมทางการเมือง ตามระบบประชาธิปไตย อาจารย์ปรีดิวางระบบการคลังของประเทศไทยเมื่อเป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง อาจารย์ปรีดิพยายามวางแผนความสัมพันธ์ที่ ถูกต้องระหว่างประเทศไทยกับนานาประเทศเมื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ ต่างประเทศ ได้ดำเนินการแก้ไขสนธิสัญญาสิทธิชนก่อนอาณานิคมที่ไทยเสียเปรียบ ต่างประเทศและเสียศักดิ์ศรี หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองไม่ถึง ๑๐ ปี เกิด สาธารณอลอกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นบุกไทย ยกทัพเข้ามาประเทศไทย และบังคับให้ ประเทศไทยประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร อาจารย์ปรีดิในขณะดำรงตำแหน่ง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น เมื่อ ญี่ปุ่นแพ้สงครามพันธมิตรถือว่าประเทศไทยแพ้สงครามด้วย อาจารย์ปรีดิใน

ฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และหัวหน้าขบวนการเสรีไทย ได้ชิงประกาศ สันติภาพเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๔ โดยถือว่าการประกาศสังคมเป็นโมฆะ ประเทศไทยไม่มีกรณีสังคมร่วมกับสัมพันธมิตร และดำเนินการเจรจา กับฝ่าย สัมพันธมิตรให้รับรองอิสรภาพของประเทศไทย

การประกาศสันติภาพของอาจารย์ปรีดี เมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๔ เท่ากับเป็นการถืออิสรภาพของประเทศไทย จากการตกลงเป็นเมืองชั่วคราวของสัมพันธมิตร จากคุณภาพการในการรักษาบ้านเมืองไว้เมื่อพระมหาชนชัยยังทรงพระเยาว์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตอบแทนคุณงามความดีของ ท่านอาจารย์ปรีดี ด้วยการทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สถาปนาให้ดำรงตำแหน่ง รัฐบุรุษอาวุโส เป็นคนแรกและคนเดียวของประเทศไทย

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสเป็นตัวอย่างของสามัญชนคนไทยที่มีความรักชาติบ้าน เมืองอย่างแรงกล้า พยายามเรียนรู้จนเกิดปัญญา ใช้ปัญญาทำงานเพื่อประเทศ ชาติ ดำรงตนอยู่ในความสุจริต ถูกต้อง มีความกล้าหาญ เป็นกำลังสำคัญ ใน การก่อให้เกิดประชาธิปไตย อันมีพระมหาชนชัยเป็นประมุข พิทักษ์สถาบัน พระมหาชนชัย เชิดชู และพยายามพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ดำรงตำแหน่ง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ หัวหน้าขบวนการเสรีไทย นายกรัฐมนตรี เป็น ผู้รักษาบ้านเมืองไว้ในยามศับดี ไม่ให้ตกเป็นเมืองชั่วคราวของประเทศอื่น นับว่า อาจารย์ปรีดี พนมยงค์ เป็นคนดีศรีสยามโดยแท้

การที่มีคนไทยคนหนึ่งเป็นคนดีถึงขนาดนี้ เป็นเรื่องท้าให้ยาก ควรที่สังคม ไทยโดยเฉพาะอนุชนคนรุ่นหลังจะได้รู้ความจริง มีความภูมิใจในความดีของ เพื่อนร่วมชาติที่ทรงคุณงามความดีอันสูงยิ่งเช่นนี้ และเกิดความบันดาลใจที่จะ ทำความดีเพื่อชาติบ้านเมือง

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสเกิดเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๓ หรือตรงกับ ค.ศ.๑๙๘๐ ในปี ค.ศ.๑๙๐๐ หรือปี พ.ศ.๒๕๔๓ ปีข้างหน้าท่านจะมีชาตกาลครบ ๑ รอบศตวรรษ ในโอกาสเช่นนี้ ประเทศไทยควรจะกระทำอะไรอันเป็นสัญลักษณ์ เพื่อให้สังคมไทยระลึกถึงคุณปการอันยิ่งใหญ่ที่ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส มีต่อสังคมไทย เพื่อก่อให้เกิดกำลังใจชาติบ้านเมืองในการที่จะก้าว เดินต่อไปข้างหน้า รัฐบาลควรเป็นเจ้าภาพจัดงานโดยจะเรียกว่า “งานฉลอง

๑ ศตวรรษ ปรีดิ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสของไทย” หรือ “๑ ศตวรรษ ปรีดิ คณดีศรีสยาม” หรือชื่ออื่นในทำนองนี้ก็ตาม ประกอบกับการสร้างสื่อในรูปต่างๆ เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้รู้จักคนไทยที่ประกอบคุณงามความดีแก่แผ่นดินเกิด นอกจากนั้นรัฐบาลควรจะดำเนินการเสนอให้ UNESCO ประกาศให้อาจารย์ปรีดิ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโสของไทยเป็นบุคคลสำคัญของโลก เพื่อโลกจะได้รับรู้การ มีบุคคลสำคัญระดับโลกของประเทศไทย

ท่านผู้มีเกียรติครับ ถ้ารัฐบาลได้ทำตามนี้จะเกิดความเป็นมงคล มงคลกับ รัฐบาลเอง และมงคลกับสังคมไทย คนไทยนั้นถือเรื่องมงคล มงคลเกิดจากความ จริง ความงาม ความถูกต้อง การมีความกตัญญูกตเวทิต่อคนที่มีบุญคุณ สังคม ที่มีความกตัญญูกตเวทิต่อคนที่ควรกตัญญูกตเวที ย่อมเป็นสังคมที่มีความเป็น มงคลอยู่ในตัว ในปี พ.ศ.๒๕๖๗ นี้ หรือ ค.ศ.๒๐๐๐ จะเป็นปีแห่งชาติการบรรรกรอบ ศตวรรษของคนไทยผู้ทรงคุณวิเศษอีกท่านหนึ่ง คือ สมเด็จพระศรีนครินทรฯ บรมราชชนนี การประกาศเกียรติคุณของคนไทยผู้ทรงคุณงามความดีสูงสุดมากกว่า ๑ คน ไม่ใช้ข้อเสียหายอะไร ตรงข้าม กลับจะเป็นไปในทางที่เป็นคุณยิ่งขึ้น เรา ยิ่งมีคนไทยที่ทรงคุณงามความดีสูงจำนวนมากคนเท่าใดที่จะให้โลกได้รับรู้ ยิ่ง เป็นการดีเท่านั้น

ท่านผู้มีเกียรติครับ สังคมไทยควรจะล่วงพันการคิดอย่างชาติภูมิภาวะ หรือคิดอย่างเด็กๆ ว่า ถ้ารักคนนี้ต้องไม่รักคนโน้น การคิดแบบแยกข้าง แยก พวก ได้ทำลายสังคมไทยมากากเกินแล้ว ควรจะปรับเปลี่ยนวิธีคิดมาเป็นการคิด แบบเชื่อมโยงเป็นบูรณาการ

ท่านที่เคารพครับ สังคมไทยthonกำลังกันเองมาก จนสังคมอ่อนแอก ถึงเวลาที่เราจะสร้างความรักความสามัคันท์ ความเป็นมงคล ให้เกิดขึ้นในชาติ บ้านเมือง เพื่อสังคมไทยจะได้มีกำลังของแผ่นดินหรือภูมิพลະในการดำเนินไป ข้างหน้า สามารถเข้าชนะอุปสรรคอันยากลำบากนานาประการ สามารถสร้าง สันติภาพและสันติสุขให้เกิดขึ้นในแผ่นดินของเราให้จงได้ อันเป็นลั่งประโคนา สูงสุดของท่านอาจารย์ปรีดิ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ขอขอบพระคุณครับ

ผลการประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรี

เรื่อง การเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลสำคัญ
บรรจุไว้ในปฏิทินของยูเนสโก

คณะกรรมการรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบตามที่กระทรวงศึกษาธิการ และทบทวน
มหาวิทยาลัยเสนอ ในการเสนอชื่อ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไปยัง
องค์กรยูเนสโก เพื่อขอให้องค์กรยูเนสโกรับรองไว้ในปฏิทินการเฉลิมฉลอง
บุคคลสำคัญและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (Anniversaries of great personali-
ties and historic events) เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐๐ ปีแห่งชาติฯ และให้
ความเห็นชอบโครงการเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปี รัชบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี
พนมยงค์ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ทั้งนี้ เนื่องจากในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๔๗ จะเป็นวาระครบรอบ
ชาติฯ ๑๐๐ ปี ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ อธิบดีประจำสำนักการ
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ผู้ซึ่งประกูลคุณงามความดีอันก่อ^{ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติ และมีบทบาทสำคัญในการ}
^{พัฒนา ส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกในด้านการศึกษา สันติภาพ ตลอดจน}
^{ประชาธิปไตยแก่ชาวไทยและชาวโลก และเป็นผู้ที่ได้สร้างคุณูปการอย่าง}
^{ใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติ และราชภูมิไทย โดยได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วย}
^{ความซื่อสัตย์สุจริต กล้าหาญ เลี้ยงลະ ในตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน}
^{รัชบุรุษอาวุโส นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการ}
^{ต่างประเทศ กระทรวงการคลัง และเลขานุการคนแรกของสภាភัฒนาฯ ราชภูมิ}
^{สยาม อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนของชาติที่จะทำนุบำรุงบ้านเมืองต่อไป}

ประชุมเมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๔๐

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๒๖๐/๒๕๔๐

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดิ พนมยงค์

ตามที่ในวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๔๐ จะเป็นวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาติ glorification ของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดิ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณุปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติและราษฎรไทย เพื่อให้การจัดงานฉลองในวาระดังกล่าวดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ นายกรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งบุคลาภิ奈มต่อไปนี้เป็นกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดิ พนมยงค์ ดือ

คณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญาณทกิจช)	๑๒. นายประเวศ วงศ์
๒. พระธรรมปิยรักษ์ (ประยุทธ์ ปิยุตโถ)	๑๓. นายพนัส สิงเสี้ยง
๓. ประธานรัฐสภา	๑๔. นายมารุต บุนนาค
๔. ประธานศาลฎีกา	๑๕. นายนะพี สาคริก
๕. ท่านผู้หญิงพุนศุ พนมยงค์	๑๖. นายสถาพร กวิตานันท์
๖. นายกนกต์ธีร์ ศุภุมงคล	๑๗. นายสุเมรี สิงห์เสน่ห์
๗. นายฉัตรทิพย์ นาดสุغا	๑๘. นายเสน่ห์ จำรัสกิ
๘. นายชวน หลีกภัย	๑๙. นายสม พรัชพงแก้ว
๙. ม.ร.ว.เทพ เทวฤทธิ์	๒๐. นายเลิร์นศักดิ์ กาญจน์
๑๐. นายนิคม จันทร์วิทูร	๒๑. นายเสวตร เปี้ยมพงศ์สารดี
๑๑. นายประมวล สงวนสุ	๒๒. นายอุทัย พิมพ์ใจชน

คณะกรรมการอำนวยการ

๑. นายกรัฐมนตรี	ประธานกรรมการ

รองประธานกรรมการ

๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ	๕. ประธานมูลนิธิสืรีรักษ์โกศล-นาคาจะประทับ
๓. รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย	๖. ประธานชุมชน ทม.ธ.ก.ส.ม.พันธ์
๔. นายกสภมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	

กรรมการ

๕. ผู้แทนสำนักงานเลขานุการสำนักนายกรัฐมนตรี	๑๐. ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ
๖. ผู้แทนสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี	๑๑. ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย
๗. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	๑๒. ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข

๑๓. ผู้แทนสำนักงบประมาณ
๑๔. ผู้แทนกรมธนารักษ์
๑๕. ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย
๑๖. ผู้แทนการสื่อสารแห่งประเทศไทย
๑๗. ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือผู้แทน
๑๘. ผู้ว่าราชการจังหวัดพะนังครศรีอยุธยา
หรือผู้แทน
๑๙. ผู้แทนสำนักขุПравамนตรี
๒๐. ผู้แทนสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย
๒๑. ผู้แทนมูลนิธิปรีดี พนมยงค์
๒๒. ผู้แทนมูลนิธิปั่น ชิงการณ์
๒๓. ผู้แทนมูลนิธิโภมล คิมทอง
๒๔. ผู้แทนมูลนิธิชูวิทย์ ใจวากวงศ์
๒๕. ผู้แทนมูลนิธิชงประทีป
๒๖. ผู้แทนมูลนิธิเต็ก
๒๗. ผู้แทนมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม
๒๘. ผู้แทนมูลนิธิสิรัgang สารัค
๒๙. ผู้แทนมูลนิธิบูรณะชนบท
๓๐. ผู้แทนสถาบันสันติประชาธิรัม
๓๑. ผู้แทนสมาคมธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
๓๒. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๓๓. นายพนม เอี่ยมประยูร
๓๔. นายพิพพ คงไชย

๓๕. ผู้แทนสมาคมสิรีภาพแห่งประเทศไทย
 ๓๖. ผู้แทนสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย
 ๓๗. ผู้แทนคณะกรรมการแรงงานศึกษาชั้นปีต้นๆ
 ๓๘. ผู้แทนองค์กรเครือข่ายเดือนตุลา
 ๓๙. ผู้แทนสมัชชาคนจน
 ๔๐. เอกांกิการสอนนิสิตนักศึกษา
แห่งประเทศไทย
 ๔๑. นายกองค์การนักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ๔๒. ประธานสภานักศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ๔๓. นายไกรศักดิ์ ชุมหะรัน
 ๔๔. นายชาติวนิด ฉายแสง
 ๔๕. นายบริชา สุวรรณทัด
 ๔๖. นายพินิจ จารุสมบัติ
 ๔๗. นายพิรพันธ์ พาลุสุข
 ๔๘. นายโภคิน พลกุล
 ๔๙. นายสมคาด สืบตระกูล
 ๕๐. นายอดิศร เพียงเกษ
 ๕๑. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชิริยะ
 ๕๒. นายอารีเพ็ญ อุตรลินสุ
- กรรมการและเลขานุการ
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. นายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒. ประธานมูลนิธิเสรีย์โกเศค-นาคบประทีป

- ประธานกรรมการดำเนินงานภาคครัว
ประธานกรรมการดำเนินงานภาคเอกชน

กรรมการ

๓. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๔. ประธานอนุกรรมต. ม.ส.ก. ส้มพันธ์
๕. นางสาวศรี สุวรรณลักษณ์
๖. ประธานอนุกรรมการฝ่ายศึกษาและประเมินผลผลงานของ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
๗. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการ
เสนอขอ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
ต่องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และ
วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
๘. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึก
ดวงตราไปรษณียารและเหรียญภาษาญี่ปุ่น
๙. ประธานอนุกรรมการฝ่ายวิชาการ
๑๐. ประธานอนุกรรมการฝ่ายการเงินและจัดหาทุน
๑๑. ประธานอนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
๑๒. ประธานอนุกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
๑๓. ประธานอนุกรรมการฝ่ายนิทรรศการ
๑๔. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

๑๕. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดทำสำเนียเพร์
เกียรติคุณ รัฐบูรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์
สำหรับเด็กและเยาวชน
๑๖. ประธานอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา
๑๗. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดประกวด
ภาพพนตร์ รางวัลพระเจ้าช้างเผือก
๑๘. ประธานอนุกรรมการฝ่ายงานวัสดุ
๑๙. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดเดินทางติดตาม
ทางด้านประชาธิปไตยและสันติภาพ
๒๐. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการ
อนุสรณ์สถาน ๑๐๐ ปี รัฐบูรุษอาวุโส
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
๒๑. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงาน
โครงการอนุสรณ์สถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๒๒. นายพนม เอี่ยมประยูร
๒๓. นายพิภพ คงไชย
๒๔. นางสาววรรณา สำราญเวทย์
๒๕. นายกมล กมลธรรมกุล

๒๖. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการ
สำนักวิชาชีวรมศาสตร์และการเมือง
 ๒๗. ประธานอนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการ
ความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์
 ๒๘. ประธานอนุกรรมการฝ่ายประสานงาน
 ๒๙. นางชุลิพ แกงโภวิท
 ๓๐. นางดุษฎี บุญอัศนกุล
 ๓๑. นายประนิต ภูมิดาวร
 ๓๒. นายวิษณุ วรัญญา
 ๓๓. นางสาวนี สายประดิษฐ์
 ๓๔. นายลันต์ หัตถีรัตน์
 ๓๕. นายสุรพล นิติไกรพจน์
 ๓๖. นายเหวง ໂຕจิราการ
- กรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการดำเนินงานภาครัฐ
กรรมการและเลขานุการ
คณะกรรมการดำเนินงานภาคเอกชน
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
คณะกรรมการดำเนินงานภาครัฐ
กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
คณะกรรมการดำเนินงานภาคเอกชน

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. อนุกรรมการฝ่ายศึกษา วิจัยและประเมินผลงานของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
ผู้อำนวยการสถาบันปรีดี พนมยงค์ ประธานอนุกรรมการ
๒. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอขอ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ต้องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์
และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ
นายวิเชียร วัฒนคุณ ประธานอนุกรรมการ
๓. อนุกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึก ดวงตราไปรษณียากรและเหรียญกษาปณ์
อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานอนุกรรมการ
๔. อนุกรรมการฝ่ายวิชาการ
รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประธานอนุกรรมการ
๕. อนุกรรมการฝ่ายการเงินและจัดหาทุน
นางสาววารี หวานน์ ประธานอนุกรรมการ
๖. อนุกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์
นายมนิจ สุขสมจิตร ประธานอนุกรรมการ
๗. อนุกรรมการฝ่ายศึกษาดูงาน
นายศักดิ์ชัย บำรุงวงศ์ ประธานอนุกรรมการ

๔. อนุกรรมการฝ่ายนิหารศการ
นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ ประธานอนุกรรมการ
๕. อนุกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ร่างลึก
นายสมัค พึงประดิษฐ์ ประธานอนุกรรมการ
๖. อนุกรรมการฝ่ายจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณรัฐบูรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ สำหรับเด็กและเยาวชน
ผู้แทนมูลนิธิเด็ก ประธานอนุกรรมการ
๗. ประธานอนุกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา
นายสันติสุข โภกณสิริ ประธานอนุกรรมการ
๘. ประธานอนุกรรมการฝ่ายจัดการประมวลภาพนิทรรศทางวัฒนธรรมเจ้าช้างเผือก
นายโถม สุขวงศ์ ประธานอนุกรรมการ
๙. ประธานอนุกรรมการฝ่ายรางวัลปรีดี พนมยงค์ สำหรับบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านประชาธิปไตย และสังคม
นายเสน หวังพวงแก้ว ประธานอนุกรรมการ
๑๐. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณสถาน ๐๐๐ ปี
รัฐบูรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์
นายพิพพ คงไชย ประธานอนุกรรมการ
๑๑. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณสถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
นายสุกสรร ศุคนธสวัต ประธานอนุกรรมการ
๑๒. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการสำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
นายกิตติศักดิ์ ปรา垦 ประธานอนุกรรมการ
๑๓. อนุกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการความร่วมมือในภูมิภาคอาเซียน
นายอธิชัย หวันแก้ว ประธานอนุกรรมการ
๑๔. อนุกรรมการฝ่ายประสานงาน
นายพนม เอี่ยมประษฐ ประธานอนุกรรมการ

ให้คณะกรรมการที่ตั้งขึ้นนี้ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานฉลอง ๐๐๐ ปี รัฐบูรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ให้เป็นไปโดยเรียบ ráoy และในการนี้ให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมเพื่อดำเนินการได้ตามที่เห็นสมควร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๐

(ผลเอกชวัลิต ยงใจยุทธ)
นายกรัฐมนตรี

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๑๔๕/๒๕๕๐

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส
นายปรีดี พนมยงค์ และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ

ตามที่ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๐ จะเป็นวาระครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาติ glorification of the ๑๐๐th Anniversary of the birth of รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีคุณปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศไทย และได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ ๓๗/๒๕๕๐ ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๐ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ไปแล้วนั้น

เพื่อให้การจัดงานฉลองในวาระดังกล่าว ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ นายกรัฐมนตรีจึงมีคำสั่ง ดังต่อไปนี้

๑. ให้ปรับปรุงข้อคณะกรรมการฯ เป็นคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์

๒. ให้แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดี พนมยงค์ และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ดังนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

นายอุดม วิเชียรเจริญ

คณะกรรมการอำนวยการ

นายนรนิธิ เศรษฐบุตร

รองประธานกรรมการอำนวยการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

๑. นายนรนิธิ เศรษฐบุตร

รองประธานกรรมการดำเนินงานภาคธุร

กรรมการ

๒. นางสาวพร ไวยนันท์

๗. นายครรชิต ตั้มพาณุวัตร

๓. นายจิร์วัฒน์ สันตะบุตร

๘. นายถวัล ทรงประเสริฐ

๔. นายโชคชัย สุทธาเวศ

๙. นางสุทธารินี วัชรบูรณ์

๕. นายสมเกียรติ อภิญญาชาน

๑๐. นายอนันต์ วิริยะพินิจ

๖. นายบัญชูร ล้ำช้า

คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ

๙. คณานุกรุณการฝ่ายศึกษา วิจัยและประเมินผลงานของนายปรีดิ พนมยงค์
๙. ผู้อำนวยการสถานบันปรีดิ พนมยงค์ ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๒๖. นายนิคม จันทร์วิทู
๓. นายกันต์ธีร์ ศุภมงคล
๔. นายปรัชตี เกษมทรัพย์
๕. นายศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์
๖. นายวิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร
๗. นายประชุม โภณฉาย
๘. นายสมจิตต์ อินเสิงห์
๙. นายสัมผัส พึงประดิษฐ์
๑๐. นายสะอัด พิมพ์สวัสดิ์
๑๑. นายระวี ฤกษ์จำง
๑๒. นายลวดศักดิ์ ศรีวิถีก
๑๓. นายศุขบริเด พนมยงค์
๑๔. นายฉัตรพิทย์ นาดสุغا
๑๕. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ
๑๖. นายชัยรัตน์ สถาอานันท์

องกรรມการและເລຂານກາຣ

๒. คณะกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อ นายปรีดิ พนมยงค์ ต่อองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

- #### ๘. หมายเหตุเรื่อง วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ความศรัทธาในสังคมไทย

อนุกรรมการ

๒. ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
 ๓. รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 ๔. อธิบดีกรมองค์การระหว่างประเทศ
กระทรวงการต่างประเทศ
 ๕. รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ๖. ผู้อำนวยการกองล้มพันธ์ต่างประเทศ
สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
 ๗. ผู้อำนวยการกองการสังคม
กรมองค์การระหว่างประเทศ
กระทรวงการต่างประเทศ
 ๘. ประธานชุมชน ต.ม.ส.ก. สันพันธ์
 ๙. ผู้แทนสมาคมธรรมศาสตร์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
 ๑๐. นายพนม เอี่ยมประยูร

๑๑. นายประณีต ภูมิດ้าร
๑๒. นางสาวสاشฎธิกัณณ์ จงอดมสุข

๑๓. อนุกรรมการและเลขานุการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๓. คณะกรรมการฝ่ายจัดทำของที่ระลึก ตรวจสอบป้ายรายการและเหรียญภาษาปั้น	
๑. อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ประธานอนุกรรมการ
	อนุกรรมการ
๒. นางยุพิน โภครัชติยุกต์	๔. นายทริรักษ์ สูตະบุตร
๓. นายภัทรพล ศรีอธิบันทร์	๕. นายอัตนี อรับนยากานท์
๖. นายคณิต พิชานนิชย์	อนุกรรมการและเลขานุการ
๗. นางสมศรี กันพาพงศ์	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔. คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ	
๑. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ประธานอนุกรรมการ
	อนุกรรมการ
๒. นายเจริญ ไชยณาณก์	๖. นายพนม เอี่ยมประชูร
๓. นายชัยวัฒน์ บุนนาค	๗. นางวนิษฐ์ สายประดิษฐ์
๔. นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์	๘. นายสมคิด เลิศโพธิ์ย์
๕. นางสาวนวลนรี สุธรรมวงศ์	๙. นายสันติสุข โสภณลิริ
๑๐. นางสุภาพ ดวงໄສ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๑. นางชนันดา ชัยภูมิ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๕. คณะกรรมการฝ่ายการเงินและจัดหาทุน	
	อนุกรรมการที่ปรึกษา
๑. นายนายสมaccomธรรมศาสตร์	๔. นายพนัส สิมะเสถียร
๒. นายดำรงค์ กฤทัยมนะ	๕. นายอุธี สิงห์เสน่ห์
๓. นายประมวล สถาลาสุ	
๖. คุณวารี หัวหนานห์	ประธานอนุกรรมการ
	อนุกรรมการ
๗. นางจารุพร ไวยนันท์	๑๔. นายลงกรณ์ ชัยประวัติดำรงค์
๘. นายชัชวาลย์ ศรศรี	๑๕. นายนิม พาทกษ์
๙. นายทองมา ทรงส์ลدارมภ	๑๖. นายสมชาย อกลุ่มสุรัตน์
๑๐. นายนริศ ชัยสูตร	๑๗. นายสุขสันต์ จิรจริยาเวช
๑๑. นางสาวปวرنนอม ใจวินวิพัฒน์	๑๘. นายอุทัย อัครพัฒนาภูล
๑๒. นายวินเชียร์ กลั่นสุคนธ์	๑๙. ผู้อำนวยการกองคลัง
๑๓. นายนรี มนະคงศรีชัย	๒๐. หัวหน้างานการเงิน
๑๔. นางสาววรรณี สำราญเวทย์	อนุกรรมการและเลขานุการ

๖. คณะกรรมการฝ่ายประชาสัมพันธ์

๑. นายมานิจ สุขสมจิต

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

- ๒. นายกมล ชาญวัฒนา
- ๓. นายบำรุง สุขพรรณ์
- ๔. นางสาววิภา สุขใจ
- ๕. นายสมหมาย ปาริเจตต์
- ๖. นายกำแหง ภริตานันท์
- ๗. นายวรวิทย์ ศรีอินนันดร์รักษ์
- ๘. นางพาณิช พูนศิริวงศ์
- ๙. นาบริทยา ตั้นมาสุกี้
- ๑๐. นายสุพันธ์ ทองธนากร
- ๑๑. นายดุษย์ ศิริกุลพิพัฒน์
- ๑๒. นางสมชาย กรล้วนสวนสมบัติ
- ๑๓. นายคำฤทธิ์ วิริยะกุล
- ๑๔. นายชารองค์ ลิมป์ทุมปานณี
- ๑๕. นางนุตราวยาตี โภคลังษก์

- ๑๖. นางวชิรินทร์ วนิชชา
- ๑๗. นายสมเจตน์ ชานชาติ
- ๑๘. นายคณิต พิชานิชช์
- ๑๙. นายมนูญ พุฒทอง
- ๒๐. นายคณิต พันธรักษ์ราชเดช
- ๒๑. นายปราโมช สัมช្តกร
- ๒๒. นายสมภาค ศรีสมวงศ์
- ๒๓. นางกรรณิการ์ วิริยะกุล
- ๒๔. นายทวีสิน สดิครัตน์หิน
- ๒๕. นายสมชาย ไพรินทรากา
- ๒๖. นางอุบล แปะอึมล่อง
- ๒๗. นางสาวสุกานัน แก้วณิช

อนุกรรมการและเลขานุการ

๗. คณะกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

๑. นายศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

- ๒. นายชูพัฒน์ หนึ่นอินกุล
- ๓. นายทวีศักดิ์ ไชยเมือง
- ๔. นายนิรัติ กองเพียง
- ๕. นายสินธุสิรัสส์ ยอดบางเตย

- ๖. นายสุพจน์ แจ้งเริ่ว
- ๗. นางดุษฎี บุญหัศนกุล
- ๘. นายอานันดา เย็นสนยา

อนุกรรมการและเลขานุการ

๘. คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก

๑. นายสัมพัน พึงประดิษฐ์

ประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

- ๒. นายระวิ ฤกษ์จำนำง
- ๓. นายกมล กมลตรະภูล
- ๔. นายคณิต พิชานิชช์
- ๕. นายพิรุณ ฉัตรวนิชกุล
- ๖. นายสุกรรณ์ พรหมพันธุ์
- ๗. นายสุรัตน์ หอมละออ

- ๖. นายวันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์
- ๗. นายสมจิตต์ อินสิงห์
- ๘. นายสันติสุข โภğunสิริ

อนุกรรมการและเลขานุการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๙. คณะกรรมการฝ่ายจัดทำสื่อเผยแพร่เกียรติคุณ นายบีระ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ส้าหรับ เด็กและเยาวชน	๑. นายพิภพ คงไชย	ประธานอนุกรรมการ อนุกรรมการ
๒. นายกมล กมลธรรมกร	๗. นายธีรพัฒน์ อัศวสังขิทธิ์	
๓. นางกาญจนा กาญจนสุต	๘. นางปฏิญญา ศรีธัญญารัตน์	
๔. นายจรัส ติษฐานกิจชัย	๙. นายพิรุณ ฉัตรวันชกุล	
๕. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ	๑๐. นายรังสรรค์ ชนะพรพันธุ์	
๖. นางดูมณี บุญทัศนกุล		
๑๑. นายสมบัติ บุญงามอนองค์	อนุกรรมการและเลขานุการ	
๑๒. คณะกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา		
๑. พระไพศาลา วิสาโล	อนุกรรมการที่ปรึกษา	
๒. นายสันติสุข โสภณสิริ	ประธานอนุกรรมการ อนุกรรมการ	
๓. นางสาวฐิติมา คุณดิรานันท์	๗. นายนิพนธ์ แจ่มดวง	
๔. นายชั่รัง ปั้นภากล	๘. นายวรพงศ์ เวชมาลีนันท์	
๕. นางสาวนงลักษณ์ วงศ์ศิลสัตย์	๙. นายสมเกียรติ มีธรรม	
๖. นางสาวนารี แซดดิ้ง	๑๐. นางสาวสิริวรรณ นิจเจริญ	
๑๓. นายสุรสม กฤษณะจุฑะ	อนุกรรมการและเลขานุการ	
๑๔. คณะกรรมการฝ่ายจัดการประกวดภาพถ่ายตัวร่างวัลพระเจ้าช้างเผือก		
๑. นายโ-dom สุขวงศ์	ประธานอนุกรรมการ	
๒. นายอดิศักดิ์ เชี้ร์รัตน์	รองประธานอนุกรรมการ	
๓. นางณิชชา จริยเศรษฐกการ	๕. นายสินธุ์สวัสดิ์ ยอดบางเตย	
๔. นายกาญ อารี		
๖. นางสาวชลิดา เอื้องบำรุงจิต	อนุกรรมการและเลขานุการ	
๗. นางสาววิมลรัตน์ อรุณโรจน์สุริยบุร	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	

๐๒. คณะกรรมการฝ่ายวางแผนปรีดี พนมยงค์ สานหัวรับบุคคลผู้มีผลงานเด่นทางด้านประชาธิปไตย และสันติภาพ
๑. นายสม พรังพวงแก้ว ประธานอนุกรรมการ
 ๒. นายโคทมน อารียา อนุกรรมการ
 ๓. นายเดช พุ่มคง ๔. นายวิษณุ วงศ์ ตามไทย
 ๕. นางธีรนาดา กากูจน์อักษร ๖. นายวิษณุ วงศ์
 ๗. นายพิพพ คงไชย อนุกรรมการและเลขานุการ
๐๓. คณะกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณ์สถาน ๘๐๐ ปี นายนรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาภูมิ
๑. นายพิพพ คงไชย ประธานอนุกรรมการ
 ๒. นางดุษฎี บุญทัศนกุล ๔. นายประเดิมชัย บุญช่วยเหลือ
 ๓. นายสมคาด สิงหารถุกุล ๕. นายชาญวิทย์ อร่วมฤทธิ์
 ๖. นายอนันต์ วิริยะพินิจ ๖. อนุกรรมการและเลขานุการ
 ๗. นายก่อพงษ์ ดอนสกุล ๗. อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๐๔. คณะกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการอนุสรณ์สถาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- อนุกรรมการที่ปรึกษา
๑. นายวิเชียร กลิ่นสุคนธ์ ๓. นายพระนาຍ สุวรรณรัตน์
 ๒. นายทิวา เงินယัง ๔. นายเฉลียว จรสศรี
 ๕. นายสุกันทร สุคนธสวัสดิ์ ๕. ประธานอนุกรรมการ
 ๖. นายปัญญา น้ำเพชร รองประธานอนุกรรมการ
- อนุกรรมการ
๗. นายกฤตยา ณ ป้อมเพชร ๑๒. นายจรัส ติษฐานอภิชัย
 ๘. พันเอก (พ.) ชัยันต์ อัมพุนันท์ ๑๓. นางสาวนันยينا สุภาพีง
 ๙. นายยงยศ เล็กกล่าง ๑๔. นายสันติ จิยะพันธ์
 ๑๐. นายนิเวศ พันธ์เจริญกรุง ๑๕. นางสาวดวงใจ สุภาพีง
 ๑๑. นายสมยศ พฤกษาเกشمสุข
 ๑๒. นางสาวชลลดา บุญเกษม ๑๖. อนุกรรมการและเลขานุการ

๐๕. คณะกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการสำนักวิชาชีรรมศาสตร์และการเมือง	๑. นายกิตติศักดิ์ ปรงค์
๒. นายอภิชัย พันธุ์เส็น
๓. นายเกรียง เตชะพิรະ
๔. นายชัยวัฒน์ สถาอานันท์
๕. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ
๖. ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดปรีดี พนมยงค์	ประธานอนุกรรมการ
อนุกรรมการ
๐๖. คณะกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์	๗. นายสุริชัย หวันแก้ว	ประธานอนุกรรมการ
๐๗. คณะกรรมการฝ่ายประสานงาน	๘. นายไชยันต์ รัชชกุล
๙. นายเดช พุ่มคง
๑๐. นายบันพาร อ่อนคำ ^{๑๑.} นางวิรเดดา สมสวัสดิ์	อนุกรรมการ
อนุกรรมการและเลขานุการ
๐๘. คณะกรรมการฝ่ายประสานงาน	๑๒. นายพนಮ เอี่ยมประยูร	ประธานอนุกรรมการ
๐๙. อนุกรรมการ	๑๓. ประธานชมรม ต.ม.ธ.ก. สัมพันธ์
๑๔. นายพิพพ คงไชย
๑๕. นางสาววรรณี สำราญเวทย์
๑๖. นางวิภา กะตระ	อนุกรรมการและเลขานุการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ให้คณะกรรมการฝ่ายต่างๆ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาติการรัฐบูรุษอาภูมิ นายนปรีด พนมยงค์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปโดยเรียบ ráo ทั้งนี้ให้แต่ละฝ่าย

๑. จัดทำแผนงานและรายละเอียดของงานที่จะจัดทำ โดยจะต้องอยู่ในขอบเขตของรายละเอียดของงานตามที่เสนอไว้ในโครงการ โดยเน้นว่าต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับศาสตราจารย์ ดร.ปรีด พนมยงค์
๒. ระบุว่าเป็นแผนงานของฝ่ายใดและขั้นตอนความสำเร็จก่อนหลังของแผนงานแต่ละเรื่อง
๓. จัดทำงบประมาณทั้งด้านรายรับและรายจ่าย รวมทั้งระบุแหล่งเงินทุนที่จะนำมามีใช้จ่ายในการดำเนินการตามแผนงาน
๔. จัดทำตารางเวลาในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน
๕. เสนอแผนงานที่ได้จัดทำขึ้น ต่อคณะกรรมการการดำเนินงานเพื่อพิจารณานำเสนอให้คณะกรรมการอันวายการอนุมัติและให้ความสนับสนุน และ
๖. ดำเนินการตามแผนงานที่ได้รับอนุมัติให้เสร็จเรียบร้อยตามเวลาที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๐

(นายชวน หลีกภัย)
นายกรัฐมนตรี

คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี

ที่ ๔๗/๒๕๘๒

เรื่อง แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี
รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์

ตามที่ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๘๒ จะเป็นวันครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาติไทยของศาสดาเจ้าอยู่หัว พระปรีดิ พนมยงค์ ซึ่งเป็นผู้มีคุณูปการอย่างใหญ่หลวงแก่ประเทศไทย และได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๒๖๐/๒๕๘๐ ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๘๐ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์ และคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ ๐๔๕/๒๕๘๐ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๘๐ แต่งตั้งกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์ และคณะกรรมการฝ่ายต่างๆ ไปแล้วนั้น

เพื่อให้การจัดงานฉลองในวาระดังกล่าว ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ นายกรัฐมนตรีจึงแต่งตั้งบุคคลดังมีรายนามต่อไปนี้ เป็นกรรมการเพิ่มเติมในคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี รัฐบุรุษอาวุโส นายปรีดิ พนมยงค์ ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการดำเนินงาน

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร ท่าพระจันทร์

กรรมการ

คณะกรรมการ

๑. คณะกรรมการฝ่ายนิทรรศการ

๑. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ
๒. นายสมชาย ศรีสุทธิยากร

ประธานอนุกรรมการ
รองประธานอนุกรรมการ

อนุกรรมการ

๓. นางสาวนวลอนวี สุธรรมวงศ์
๔. นายนคินทร์ เมฆไตรรัตน์
๕. นางวนิดา จันทน์ทัศน์
๖. นางสาวดาวเรือง แนวทอง

๕. นางสาวสุวัตี เมฆา
๖. ประธานชมรมนักศึกษาเรียนติจากชนบท
อนุกรรมการและเลขานุการ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. คณะกรรมการฝ่ายศิลปวัฒนธรรม

อนุกรรมการ

๑. นายสมชาย วัชระสมบัติ

๒. นายสาโรช เพ็อกสำลี

๓. คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือที่ระลึก
นางสาวสุรัสวดี หุ่นพยนต์ อนุกรรมการ
๔. คณะกรรมการฝ่ายพิธีกรรมทางศาสนา
อนุกรรมการ
- ๑. นายศิริลักษณ์ ปันม่ารุ่งกิจ ๓. นายจาร์ พันธ์เปรือง
 - ๒. นายคัมภีร์ ดิษฐกรณ ๔. นายศุภพงศ์ ชารทิพย์
๕. คณะกรรมการฝ่ายดำเนินการโครงการอนุสรณ์สถานจั่งหวัดพระนครศรีอยุธยา
๑. นายสมคาด สินธรรมฤทธิ์ ที่ปรึกษา
๒. นายนิเวศ พันธ์เจริญวรกุล รองประธานอนุกรรมการ
๓. นายนุภูล ทานาค อนุกรรมการ
๖. คณะกรรมการฝ่ายดำเนินงานโครงการสำนักวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง
นายจรัส ดิษฐกรกิจัย อนุกรรมการ
๗. คณะกรรมการฝ่ายประสานงาน
นายไชคชัย สุทธาเวศ อนุกรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ลง ณ วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๘

(นายชวน หลีกภัย)
นายกรัฐมนตรี

ประกาศ อันนัมทิคล

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอันนัมทิคล มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชนิรันดร์ เห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยรับหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในตำแหน่งสำคัญฯ มาแล้วหลายตำแหน่ง จนในที่สุดได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และปรากฏว่า ตลอดเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และด้วยความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ทั้งได้แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในความบริชาสามารถบำเพ็ญคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติเป็นอ่อนกประการ

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องนายปรีดี พนมยงค์ ให้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส และให้มีหน้าที่เปรียญกิจราชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนาการของชาติสืบไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๙ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช

นายกรัฐมนตรี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๒ ตอน ๗๐ วันที่ ๑๑ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗)

23 พฤษภาคม 2542

เรื่อง องค์กรยูเนสโกประกาศให้สมเด็จพระศรีนารินทร์ท่านรวมราชชนนี และ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดิ พนมยงค์ เป็นบุคคลสำคัญของโลก
เรียน ประธานคณะกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดิ พนมยงค์ ต้องค์กรยูเนสโก (ดร.วิเชียร วัฒนคุณ)
ข้างต้น หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ ทม 0701/4392 ลงวันที่ 24 กันยายน 2542

ตามหนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ข้างต้นแจ้งมติของคณะกรรมการอนุกรรมการฝ่ายดำเนินการเสนอชื่อศาสตราจารย์ ดร.ปรีดิ พนมยงค์ ต้องค์กรยูเนสโก มอบหมายให้ ดร. วิเชียร วัฒนคุณ ประธานอนุกรรมการฯ และกรรมประณีต ภูมิดาวร อนุกรรมการและเลขานุการ เดินทางไปร่วมสังเกตการณ์และติดตามการประชุมคณะกรรมการบริหาร ครั้งที่ 157 ขององค์กรยูเนสโก ระหว่างวันที่ 5 - 22 ตุลาคม 2542 ความแจ้งอยู่แล้วนั้น

กระทรวงการต่างประเทศได้รับรายงานจากสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปารีส ว่า เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2542 ที่ประชุมคณะกรรมการบริหาร (Commission) 1 ของการประชุมสมัชชาแม่ (General Conference) ขององค์กรยูเนสโก ได้พิจารณาไว้วางรองการเสนอให้สมเด็จพระศรีนารินทร์ท่านรวมราชชนนี และศาสตราจารย์ ดร. ปรีดิ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส เป็นบุคคลสำคัญของโลก ตามการเสนอของคณะกรรมการบริหาร (Executive Board) และ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2542 ในที่ประชุมสมัชชาแม่ (General Conference) ครั้งที่ 30 ขององค์กรยูเนสโก ได้มีมติประกาศให้สมเด็จพระศรีนารินทร์ท่านรวมราชชนนีและศาสตราจารย์ ดร.ปรีดิ พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส เป็นบุคคลสำคัญของโลกอย่างเป็นทางการแล้ว และจะมีการจัดพิมพ์การเฉลิมฉลองบุคคลและเหตุการณ์สำคัญเป็นรูปเล่มเพื่อแจกจ่าย ประจำเทศกฤษดขององค์กรยูเนสโกต่อไปโดยองค์กรยูเนสโกจะเข้าร่วมและเลิมฉลองด้วย

ดึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายชูชัย เกษมศานติ)

รองปลัดกระทรวงฯ ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

กรมองค์กรระหว่างประเทศ

กองการสั่งคม

โทร. 643-5065, 643-5066

โทรสาร 643-5064

กานปรีต พนมยงค์ มีคุณสมบัติที่ดูเหมือนขัดแย้งในตัวเอง
คือมีทั้งความเป็นนักอภิวัฒน์และความเป็นนักประชญ์แบบโบราณ
คุณสมบัติประการแรกของห่านนั้นเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไป
แค่โครงเรื่องจะคาดเดาว่า บุคคลผู้ชำนาญด้านเครื่องครัวส์จากฝรั่งเศส
และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงประเพณีการเมืองทุกใหม่ก่อนหน้านี้ผู้นำอิทธิพลประเพณีและเชื้อ
จะเป็นคนๆเดียวที่รับบุคคลผู้รุกรานไทยคดีและโบราณราชประเพณีอย่างอิสระ

ล้วนหนึ่งในพิชลามโภชากรุงวัดมหาลินทร์กาลปัจจุบัน ๒๐๐ ปี

เอื้อเพื่อภาษา : อภินันท์ บัวหลวง และนิตยาสาร อภ.

จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสคลองครบรอบ ๐๐๐ ปี ชาติไทย
นายปรีต พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส
(๐๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๐๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘)
และในวาระที่องค์การถูเนสโกลด์รุ่งเรืองไว้ใน
ปฏิทินการแลกเปลี่ยนคลองบุคคลสำคัญของโลก
(ค.ศ. ๑๐๐๐ - อ.ศ. ๒๐๐๐)

ISBN ๙๗๔-๗๘๓๓-๗๒-๗

9789747 833720